

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MEDENİ YARGILAMA HUKUKU'NDA İHTİYATİ TEDBİR
YARGILAMASI
Yüksek Lisans Tezi

Yasemin MİSTAÇOĞLU

1350Y77110

İstanbul, Mayıs 2016

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MEDENİ YARGILAMA HUKUKU'NDA İHTİYATİ TEDBİR
YARGILAMASI

Yüksek Lisans Tezi

Yasemin MİSTAÇOĞLU

1350Y77110

Danışman: Doç. Dr. Hamide Özden Özkaya Ferendeci

İstanbul, Mayıs 2016

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ONAY SAYFASI

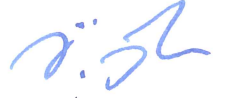
Yüksek lisans öğrencisi Yasemin Mustafaoğlu in “Medeni Yargılama.....
Huluku'nda İhtiyati Tedbir Yargılaması.....” konulu tez çalışması jürimiz tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi olarak (~~oybirliği~~ ~~Loyçokluğu~~) ile başarılı bulunmuştur.

Adı – Soyadı

İmza

Tez Danışmanı

: Doç. Dr. Hamide Özden Özkaya Ferendeci

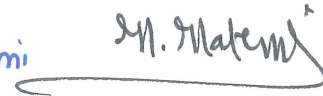
Jüri Üyesi

: Prof. Dr. Şükrü Yıldız

Jüri Üyesi

: Prof. Dr. Hüseyin Hatemi

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İTİCÜ Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamıyla uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

ÖZET

“Medeni Yargılama Hukuku’nda İhtiyati Tedbir Yargılaması” isimli çalışmamızda, ihtiyati tedbir talebi üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulup başvurulamayacağı, kanun yolundan ne anlaşılması gerektiği, Türk hukukundaki tartışmalı görüşler ve Yargıtay içtihatları temel alınarak incelenmiştir. Bunun için öncelikle çalışmamızın birinci bölümünde, ihtiyati tedbiri şemsiyesi altına alan geçici hukuki koruma kavramını, geçici hukuki korumanın önemini ve geçici hukuki korumanın temel özellikleri üzerinde durulmuştur. Çalışmamızın ikinci bölümünün birinci kısmında, ihtiyati tedbir hakkında genel bilgiler verilmiş, bu çerçevede ihtiyati tedbirler, özel hukuk yargılamasındaki diğer geçici hukuki korumalar ve benzer müesseselerle karşılaştırılmıştır. İkinci kısımda; ihtiyati tedbir türleri sınıflandırılarak tespit edilen tedbirlerin içeriklerine değinilmiştir. Son bölümde ise ihtiyati tedbir kararı alınması usulü, ihtiyati tedbir talebinin incelenmesi ve ihtiyati tedbir talebinin karara bağlanmasını izah ettikten sonra, hangi hallerde ihtiyati tedbir kararlarının sona ereceğini ve haksız ihtiyati tedbirden doğan tazminat davasını inceledik.

ABSTRACT

In our study titled, “The Cautionary Judgement in Law of Civil Procedure”, the issues of whether it can be applied to the right to appeal or not against the decrees given upon the request of cautionary judgement and what should be understood from the right to appeal, were examined by taking the contradictive views in Turkish law and the supreme court practices as basis. For this, in the first part of our study, primarily the temporary legal protection concept which takes the cautionary judgement under its umbrella, the importance of the temporary legal protection and the basic characters of the temporary legal protection, were laid emphasis. In the first part of the second chapter of our study, general information about the cautionary judgement in this framework were compared with the other temporary legal protection in private legal judgement and the similar institutes. In the second part; the contents of the measures by classifying the cautionary judgement types were mentioned. In the last chapter, after the examination of the cautionary judgement request and explanation of concluding the cautionary judgement, we examined in which the cautionary judgement shall conclude and the suit for damage which arises from the unfair cautionary judgement.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

Özet (Abstract).....	iii
İçindekiler.....	iv
Kısaltmalar.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1. Geçici Hukuki Koruma Kavramı ve Geçici Hukuki Korumanın Amacı.....	2
1.1. Geçici Hukuki Koruma Kavramı.....	2
1.2. Geçici Hukuki Korumanın Amacı.....	4
2. Geçici Hukuki Korumanın Temel Özellikleri.....	6
3. Geçici Hukuki Korumanın Önemi ve Adalet Sistemine Katkıları.....	10

İKİNCİ BÖLÜM

İHTİYATİ TEDBİR MÜESSESESİ

1. İhtiyati Tedbir Kavramı ve İhtiyati Tedbirin Tanımı.....	11
2. İhtiyati Tedbirin Ayırt Edici Özellikleri.....	13
3. İhtiyati Tedbirin Geçici Hukuki Koruma İçerisindeki Yeri.....	15
4. İhtiyati Tedbirin Benzer Müesseselerle Karşılaştırılması.....	16
4.1. İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haczin Karşılaştırılması.....	16
4.2. İhtiyati Tedbir ve Delil Tespitinin Karşılaştırılması.....	19
5. İhtiyati Tedbir Türlerinin Sınıflandırılması.....	21
5.1. Teminat Amaçlı İhtiyati Tedbirler.....	21
5.2. Düzenleme Amaçlı İhtiyati Tedbirler.....	23
5.3. Eda (ifa) Amaçlı İhtiyati Tedbirler.....	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İHTİYATİ TEDBİR YARGILAMASI

1. İhtiyati Tedbir Kararı Alınması Usulü	27
1.1.İhtiyati Tedbir Talebi.....	27
1.1.1. Talep Sahibi.....	28
1.1.2. İhtiyati Tedbir Talebinin Muhatabı.....	30
1.2.İhtiyati Tedbir Kararının Alınma Zamanı.....	30
1.3.İhtiyati Tedbir Talebinde Harç ve Giderler.....	31
1.4.İhtiyati Tedbir Talebinde Bulunanın Teminat Gösterme Yükümlülüğü.....	33
1.5.İhtiyati Tedbir Talebinin Şekli.....	37
1.6.İhtiyati Tedbir Talebinin Yapılacağı Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	38
2. İhtiyati Tedbir Talebinin İncelenmesi ve İhtiyati Tedbir Talebinin Karara Bağlanması	44
2.1.İhtiyati Tedbir Talebinin İncelenmesi Usulü.....	44
2.1.1. Yargılama Usulü.....	44
2.1.2. İncelemenin Kapsamı ve Sınırı.....	45
2.1.3. İhtiyati Tedbir Bakımından Hukuki Dinlenilme Hakkı.....	46
2.1.4. İspat ve Deliller.....	48
2.2.İhtiyati Tedbir Talebinin Karara Bağlanması.....	51
2.2.1. İhtiyati Tedbir Kararı.....	51
2.2.2. İhtiyati Tedbir Kararının İçeriği.....	52
2.2.3. İhtiyati Tedbir Kararının Niteliği.....	54
2.2.4. İhtiyati Tedbir Kararlarına Karşı Başvuru Yolları.....	55
2.2.4.1.İhtiyati Tedbir Talebinin Kabulü Kararına Karşı Başvuru Yolu.....	55
2.2.4.2.İhtiyati Tedbir Talebinin Reddi Kararına Karşı Başvuru Yolu.....	56
2.2.5. İhtiyati Tedbir Kararı Üzerine Başvurulacak Kanun Yolundan Ne Anlaşılacaktır?.....	57
2.2.6. İhtiyati Tedbir Kararının İcrası.....	62
2.2.7. İhtiyati Tedbir Kararlarına Aykırı Davranılması.....	66
2.2.8. İhtiyati Tedbiri Tamamlayan İşlemler.....	67

3. İhtiyati Tedbirin Sona Ermesi	70
3.1. İhtiyati Tedbirin Kendiliğinden Sona Ermesi.....	70
3.1.1. Kanuni Süre İçinde Dava Açılmaması.....	70
3.1.2. İhtiyati Tedbirin Nihai Kararın Kesinleşmesiyle Sona Ermesi.....	71
3.2. İhtiyati Tedbirin Mahkeme Kararıyla Sona Ermesi.....	72
3.2.1. İhtiyati Tedbir Kararına İtiraz.....	72
3.2.2. İhtiyati Tedbirin Teminat Karşılığında Kalkması.....	76
3.2.3. İhtiyati Tedbirin Durum ve Şartların Değişmesi Nedeniyle Kalkması.....	77
4. İhtiyati Tedbirden Doğan Tazminat Davası	79
SONUÇ	82
KAYNAKÇA	89

KISALTMALAR

Av. Kan.	: Avukatlık Kanunu
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tez
b.	: Baskı
bkz.	: Bakınız
Böl.	: Bölüm
c.	: Cümle
C.	: Cilt
çev.	: Çeviri
D.	: Daire
der.	: Derleyen
dn.	: Dip Not
Dr.	: Doktor
E.	: Esas Numarası
E.T.	: Erişim Tarihi
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar Numarası
m.	: Madde
N.	: Numara
Prof.	: Profesör
s.	: Sayfa
S.	: Sayı, sayılı
T.	: Tarih
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu

vd : Ve Devamı
Y. : Yıl
YİBHGK : Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu
Yuk. : Yukarıdaki

GİRİŞ

Davaların uzun sürmesinden doğan sakıncaların bertaraf edilmesi amacıyla ihtiyati tedbir müessesesi düzenlenmiştir. İlk etapta akla ihtiyati tedbir müessesesi gelse de tehlikenin türüne ve güvence altına alınacak talebin konusuna göre ihtiyati haciz, delil tespiti gibi başkaca geçici hukuki korumalarda ihtiyati tedbirle benzer işlevler görmektedir. İhtiyati tedbir ve benzer işlevler gören başkaca müesseseler, geçici hukuki korumanın türleridir. Geçici hukuki koruma, gerek usul hukukunun amaçlarının sağlanması bakımından, gerek hukuk devleti ve adil yargılanmanın sağlanmaya çalışılması bakımından, gerekse sağlıklı bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından, hukukumuzdaki dağınık halde bulunan tedbirleri anlatmak için kullanılan üst şemsiye bir kavramdır.

Dolayısıyla çalışmamızda, öncelikle geçici hukuki koruma kavramı, geçici hukuki korumanın temel özellikleri ve geçici hukuki korumanın önemi ve adalet sistemine katkıları incelenecektir.

İkinci bölümde, ihtiyati tedbir hakkında genel bilgiler verilecek; sonra ihtiyati tedbirin ayırt edici özellikleri ortaya konulacak; sonunda da ihtiyati tedbirin geçici hukuki koruma içerisindeki yeri, benzer müesseselerle karşılaştırılması ve ihtiyati tedbirin, amaçlarından hareket edilerek teminat, düzenleme ve eda olmak üzere üç ayrı türü ele alınarak incelenecektir.

Üçüncü bölüm, “İhtiyati Tedbir Yargılaması” başlığını taşımaktadır. Bu başlık altında ihtiyati tedbir kararının alınması usulünü, ihtiyati tedbir talebinin incelenmesi ve ihtiyati tedbirin karara bağlanmasını, ihtiyati tedbirin sona ermesini ve ihtiyati tedbirden doğan tazminat davası incelenecektir.

Sonuç bölümünde ise çalışmamız boyunca yapmış olduğumuz tespitleri ve önerilerimizi belirtmeye çalışacağız.

BİRİNCİ BÖLÜM

GEÇİCİ HUKUKİ KORUMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1. Geçici Hukuki Koruma Kavramı ve Geçici Hukuki Korumanın Amacı

1.1. Geçici Hukuki Koruma Kavramı

Türk usul hukukunda geçici hukuki koruma kavramı, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile kanuna girmiştir. Geçici hukuki himaye kavramı, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 10. Kısmında “ Geçici Hukuki Korumalar” başlığıyla Türk Hukuk mevzuatında yer bulmuştur. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda bu başlık altında ihtiyati tedbir (HMK m.389-399) ve delil tespiti (HMK m.400-405) kurumları düzenlenmiş: “Diğer geçici hukuki korumalar” başlıklı 406. maddeyle de ihtiyati tedbir ve delil tespiti dışında da geçici hukuki himaye tedbirleri olabileceğine işaret edilmiştir¹. Dolayısıyla geçici hukuki koruma kavramı kanunda da görüldüğü üzere bir üst başlık olarak kullanılmıştır².

Geçici hukuki koruma kavramına kanunda yer verilmemiş olsa da Türk Hukuku'nda geçici hukuki koruma çeşitli şekillerde tanımlanmıştır³.

¹Baki Kuru, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz , **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, 24.b., Ankara: Yetkin Yayınları, 2013, s.556; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, **Medeni Usul Hukuku**, 14.b., Ankara: Yetkin Yayınları, 2013, s.1011; Abdürrahim Karılı, **Medeni Muhakeme Hukuku**, 3.b., İstanbul: Alternatif Yayıncılık, 2012, s.751; Cengiz Serhat Konuralp, **İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013, s.47.

² Kuru, Arslan ve Yılmaz, Medeni Usul ..., **a.g.e.**, s.557; İbrahim Ercan, “Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir”, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Konya, 1992, s.8; Ejder Yılmaz, **Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri C.I**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2001, s.38.

³ Doktrinde yapılan bazı tanımlar şu şekildedir: “*İhtiyati tedbirler, esas hakkında hükme kadar taraf açısından davanın uzamasından doğan sakıncaları gidermek ve geçici hukuki koruma sağlamak için yapılan kazai tasarruflardır*”: Nevhis Deren Yıldırım, **Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler**, 2.b., İstanbul: Alkım Yayınevi, 2002, s. 4; “*Davacının davayı kazanması halinde, dava konusuna kavuşmasını davadan önce ya da dava sırasında güvence altına almaya yönelik önlemlere, 'geçici önlemler' ya da 'ihtiyati tedbirler' denilmektedir*”:Ergun Özsunay, “Kurumsal Tahkim Sistemlerinde ve Bazı Ulusal Hukukların Uluslararası Tahkimle İlgili Düzenlemeler”inde Geçici ve Koruyucu Önlemler”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 77, S.2, 2003, s.266; “*Uyuşmazlığın kesin hükümle sonuçlanmasına kadar geçen süre içinde doğabilecek tehlikelerden, kötü niyetli davranışlardan davacıyı, davalıyı ve dava konusunu korumak amacıyla mahkemelerde ya da hukukumuzda yeni olarak, hakem veya hakemlerce karar verilen hukuki korumadır*”: Hakan Pekcanitez, “Milletlerarası Tahkimde Geçici Hukuki Koruma Önlemleri”, **Milletlerarası Tahkim Semineri**, ICC

Şöyle ki, **Arslan**, “HMK ile yapılan düzenlemelere göre, geçici hukuki koruma, karşı tarafın kötü niyetli davranışlarını önlemek, dava sonucunu güvence altına almak ve hak arama özgürlüğünün kullanılabilmesi (hayata geçirilmesi) için başvurulmuş hukuki ve zorunlu bir çare; dava sonunda gerçekleşecek olan asıl (kesin) hukuki korumanın güvencesi”⁴ şeklinde; **Yılmaz** “kesin hukuki koruma (dava) sonucunun ortaya çıkmasına kadar yargılama öncesinde veya sonrasında doğabilecek risklerden (tehlikelerden, sakıncalardan) davacı ve/veya davalıyı korumak için yargı organlarınca verilen geniş ya da dar kapsamlı hukuki korumadır. Bunu sağlayacak somut araçlar ise, geçici hukuki koruma tedbirleridir”⁵ **Erişir** “Gecikmesinde tehlike olan bir halin engellenmesi ya da durdurulması amacıyla, iddia edilen talebe hukuki dinlenilme hakkının ertelenmesi yolu açılarak prensip itibarıyla yaklaşık ispat seviyesinde ispat ölçüsü ile yetinilerek geçici olarak yürürlük kazandıran, karşı tarafın menfaatlerini çeşitli usuli araçlarla dengeleyen, ivedi bir yargısal hukuki korumadır”⁶ şeklinde tanımlanmaktadır.

Tanımlarda, genelde, söz konusu kararların geçici nitelikleri, nihai karar verilene kadar geçerli oldukları ve tarafların haklarını koruma amacıyla verilmeleri gibi unsurlara yer verilmektedir. Yapılan tanımlardan yola çıkıldığında, ihtiyati tedbir, açılan davada nihai sonuca varılana kadar taraflara bir hukuki koruma sağlamaktadır.

Alman Hukukunda ise geçici hukuki korumayı karşılamak üzere daha çok “einstweiliger Rechtsschutz”, ihtiyati tedbiri karşılamak üzere “einstweilige Verfügung”, ihtiyati haczi karşılamak üzere “Arrest” terimleri kullanılmıştır. “Einstweilig” kavramı, ihtiyatilik olarak türkçeleştirilmektedir. Kararların kaldırılabilirliğine işaret eden geçicilik için ise “Vorläufigkeit” kavramı tercih edilmektedir⁷.

Türkiye Milli Komitesi, Ankara, 2003, s.115; Rifat Erten, **Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma Önlemleri**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2010, s.8; Nimet Özbek Hadimoğlu, **Brüksel (I) Tüzüğü Işığında AB Hukukunda Geçici ve Koruyucu Tedbir Kararları**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2009, s.2 vd.; Zehra Sanem Yılmaz, **Sermaye Şirketlerinde (Anonim ve Limited Şirketlerde) Geçici Hukuki Korumalar (İhtiyati Tedbirler)**, İzmir: Güncel Yayınevi, 2004, s.6.

⁴Ramazan Arslan, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Geçici Hukuki Korumalar Konusunda Getirdiği Yenilikler”, **Bankacılar Dergisi**, Y.24, S. Özel Sayı, 2013, s.7.

⁵ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, a.g.e., s.32.

⁶ Evrim Erişir, **Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013, s.5.

⁷ Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., a.g.e., s.3; Muhammet Özkes, **İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz**, Ankara: Seçkin Yayınevi, 1999, s. 40-41 dn.37; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, a.g.e., s. 174; Saim Üstündağ, **İhtiyati Tedbirler [Geçici Hukuki Himaye (koruma) Önlemleri]** İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1981, s.12 dn.5.

Dolayısıyla geçicilik ve ihtiyatilik farklı anlamda kullanılmıştır. “Geçicilikten” kasıt kararın doğru olmama şüphesini, “ihtiyatilik” ise kararın kaldırılabilir olduğunu ifade eder. Bizdeki “geçici” ifadesi ile kararın hem geçiciliğine hem de ihtiyati olduğuna işaret eden geniş bir anlam yüklenmektedir. Yani geçici hukuki koruma kavramı, kararın hem doğruluk garantisi taşımadığını hem de hukuki korumanın kaldırılabilir olduğunu bünyesinde barındırmaktadır⁸.

Sonuç olarak geçici hukuki himaye tedbirleri, gerek usul hukukunun amaçlarının sağlanması bakımından, gerek hukuk devleti⁹ ve adil yargılanmanın¹⁰ sağlanmaya çalışılması bakımından, gerekse sağlıklı bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından, hukukumuzdaki dağınık halde bulunan tedbirleri anlatmak için kullanılan üst şemsiye¹¹ bir kavramdır.

1.2. Geçici Hukuki Korumanın Amacı

Yargılamanın amacı hakkında günümüzde ağırlıklı olarak kabul gören görüş, maddi hukuktaki sübjektif hakların yerine getirilmesidir¹². Medeni yargılamanın amacı da maddi hukukun tanıdığı sübjektif hakların tespiti ve korunmasıdır.

⁸ Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.4; Ömer Ulukapı, **Medeni Usul Hukuku**, Konya: Mimoza Yayınları, 2014, s.494; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.5.

⁹Hukuk devleti, vatandaşların hukuki güvenlik içinde buldukları, devletin eylem ve işlemlerinin hukuka uygun olduğu bir sistemdir. Anayasa Mahkemesi de hukuk devletini, “*insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyucu adil bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmekle kendisini yükümlü sayan, bütün eylem ve işlemleri yargı denetimine bağlı devlet*” şeklinde tanımlanmaktadır (Esra Atalay, “Yargısal Temel Haklar”, **Prof. Şükrü Postacıoğlu’na Armağan**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1997, s.444).

¹⁰ Adil yargılanma, doktrinde “doğru dürüst yargılama”, “dürüst işlem ilkesi”, “hakkaniyete uygun yargılama” olarak adlandırılmaktadır. Bu hak, anayasada yer almayan bir insan hakkı ve yargısal temel hak olarak uygulama alanı bulur. Adil yargılanma hakkının unsurları AIHS m.6’da sayılmıştır. Buna göre, bu hak bireye, hakimi bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından yargılanma, yargılamanın makul süre içerisinde sonuçlandırılması, yargılamanın aleni bir biçimde yapılması, yargılamanın hakkaniyete uygun olarak yapılmasını sağlamaktadır (Atalay, Yargısal Temel..., **a.g.m.**, s.452).

¹¹Ejder Yılmaz, “İhtiyati Haciz ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar”, **Bankacılar Dergisi**, 1998/27, s.63-64; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.38-39; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1011; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.4; Erten, Milletlerarası Ticari Tahkim..., **a.g.e.**, s.20; Karşlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.751; Selçuk Öztekin, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’ndaki Geçici Hukuki Koruma Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı-X Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Değerlendirilmesi**, İzmir, 1-2 Ekim 2012, s.428.

¹² Kamil Yıldırım (der.), **İlkeler Işığında Medeni Yargılama Hukuku**, 7.b., İstanbul: Beta Basım-Yayım, 2012, s.80; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes, **Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, s.40; Yavuz Alangoya, M. Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım, **Medeni Usul Hukuku Esasları**, 7.b., İstanbul: Beta Basım-Yayım, 2009, s.4; Karşlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.60; Saim Üstündağ, **Medeni Yargılama Hukuku Cilt I-II**, 7.b., İstanbul: Nesil Matbaacılık, 2000, s.2; Kuru, Arslan ve Yılmaz, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.69-73.

Hukuk düzeni maddi hukuk vasıtasıyla bireylere haklar tanımış, bir taraftan da hakların ihlali halinde bireyin kendi eliyle hakkını elde etmesini yasaklayarak hakların korunması için gerekli tedbirleri almak konusunda devleti görevlendirmiştir ve bunu da yargılama hukuku yoluyla gerçekleştirmiştir¹³.

Buna yönelik olarak da yargı organları, asıl yargılama ile ilgilinin ileri sürdüğü hakkın mevcut olup olmadığını tespit etmek; hakkın tehlikede olması halinde onu garanti altına almak ve yerine getirilmesini temin etmek amacıyla ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararı vermek ve cebri icra yargılamasında da tespit edilen hakkı zorla yerine getirmek yükümlülüğü altındadır. Şu halde geçici hukuki korumanın medeni yargılama ile aynı amaca yönelik olduğu ortadadır¹⁴. Dolayısıyla geçici hukuki koruma bir yargılamada hükme kadar geçecek zaman içinde talep sahibinin hukuki durumundaki tehlikeyi önlemeyi amaçlamaktadır¹⁵.

Bilindiği üzere bireylerin hakları bir başkası tarafından ihlal edildiği ya da tanınmadığında, ilgili, hakkını kendi eliyle zorla alamaz. İhkakı hak, kanunda yer alan sınırlı istisnalar dışında yasaktır. Bu istisnalar dışında, birey hakkını yerine getirmesi için devletten yardım ister. Kendi eliyle ihkakı hak yasağı karşısında devletin görevi de ilgilinin hakkını elde etmesinde ona yardım etmektir¹⁶.

Vatandaşın, devletin yetkili organlarından, özellikle de mahkemelerden, hakkının korunmasını yerine getirmesi yönünde anayasa ile teminat altına alınan bir talep hakkı vardır¹⁷. İşte bu talep hakkı “adaleti temin talebi” veya “adalet talebi” olarak adlandırılır¹⁸. Devlet bu hakkı yerine getirmekten kaçınmaz.

¹³ Özekes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s. 33; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.4; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.1.

¹⁴ Müjgan Tunç Yücel, **HMK Uyarınca Tahkimde İhtiyati Tedbir ve Delil Tespiti**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013, s.22.

¹⁵ Bengül Kavlak, “Marka Hukukunda İhtiyati Tedbirlerin 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Işığında Değerlendirilmesi”, 2014, (Çevrimiçi) http://journal.yasar.edu.tr/wp_content/uploads/2014/01/14-Beng%20%BCI-KAVLAK.pdf, (E.T. 16.11.2015), s.1526; Muhammet Özekes, “Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku’nda İhtiyati Tedbir”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.4, N.2, 2002, s. 91; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.34; Hadimoğlu, Brüksel (I) Tüzüğü Işığında..., **a.g.e.**, s.15.

¹⁶ Özekes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.29; Adnan Deynekli ve Mustafa Saldırım, **Öğretide ve Uygulamada İhtiyati Haciz**, 3.b., Ankara: Turhan Kitabevi, 2011, s.23-24; İbrahim Ercan, “İhtiyati Tedbir Kararına Muhalefet Edenlerin Cezalandırılması (HUMK m.113/A)”, **Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan**, İstanbul: Beta Basım-Yayımları, 2003, s.925.

¹⁷ Nevhis Deren Yıldırım, “Dava Şartı Olarak Hukuki Himaye İhtiyacına Eleştirel Bir Bakış”, **Yargıtay Dergisi**, S.3, 1995, s.229.

¹⁸ Özekes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.30.

Bu talep, özel hukuk alanında medeni usul ve icra iflas hukukunda ortaya çıkan hukuki korunma talebinden daha geniş bir kavramdır¹⁹.

Adaleti temin talebi, talep sahibi için, yargılamanın zamansal boyutuna bağlı olarak hakkın yerine getirilmesinin engellenmesi ya da tehlikeye girmesine karşı bir garantiyi de gerektirir. Talep sahibinin yargılamada geçen süreyi göz ardı edebilmesi ve kendi eliyle ihkakı hak yoluna başvurmaması için, devlet tarafından yapılacak başka bir tasarrufla, yargılama süresinin olumsuz etkilerinden korunacağı kanaatine ulaşması gerekir. Böylece geçici hukuki koruma yargılaması, asıl yargılamada adaleti temin talebinin yerine getirilmesine etki edecektir. Geçici hukuki koruma asıl hukuki korumayı tamamlayıcı bir işleve de sahiptir²⁰.

Hukuki koruma talebi bir bütün olarak düşünüldüğünde, geçici hukuki korumanın bu bütünün içinde, asıl parçanın korunması ve etkinliğinin sağlanmasına yönelik bir parça olduğu söylenebilir; bütünün içinden bu parçayı ayırmak da mümkün değildir²¹. Dolayısıyla geçici hukuki koruma yargılama hukukunun amacıyla bir bütünlük oluşturmayı amaçlamaktadır²². Tüm bu durumları göz önüne aldığımızda geçici hukuki koruma, asıl hukuki koruma ile bir bütün oluşturduğu açıkça ortadadır.

2. Geçici Hukuki Korumanın Temel Özellikleri

Hukukumuzda geçici hukuki koruma önlemleri muhtelif farklı yerlerde bulunduğundan çok dağınık bir biçimde yer almaktadır. Genel olarak geçici hukuki korumanın göstermiş olduğu bazı ortak özellikler mevcuttur. Bu özellikler şunlardır:

(1) Geçici hukuki koruma önlemleri adından da anlaşılacağı üzere **geçici niteliktedirler**. Davanın esasını çözme amaçlı değil, ilerde ortaya çıkabilecek muhtemel sakıncaları önleme, dava konusunu koruma amaçlıdırlar. Geçici hukuki koruma önlemleri hem kararın doğru olmama şüphesini yani “ihtiyatiliği” içinde barındırır, hem de kararın her an kaldırılabilir olması anlamına gelen “geçiciliği”

¹⁹ Deren Yıldırım, Dava Şartı Olarak Hukuki Himaye..., **a.g.m.**, s. 229; Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s. 31.

²⁰ Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s. 7; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1010.

²¹ Muhammet Özkes, **Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2003, s. 213.

²² Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s. 7; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1010.

bünyesinde barındırır²³.

(2) Geçici hukuki koruma, **davanın veya olası davanın taraflarınca²⁴; çekişmesiz yargıda hukuki sorunun ilgilisi tarafından istenmektedir²⁵**. Geçici hukuki koruma talep eden taraf dilekçesinde, korunması gereken hakkın veya malın varlığını ve bulunduğu yeri, geçici hukuki koruma sebebinin ve türünü açıkça belirtmesi gerekmektedir²⁶. Bu şekilde talepte bulunan, isteminin konusunu, istemini hangi olay ve olgular ile delillere dayandığını ve geçici hukuki koruma türünü iyi düşünecek ve talebini somutlaştırmış olacaktır. Mahkeme, bu şekilde talepte bulunulduğunda, geçici hukuki koruma kararı verebilir. Ancak, kanunlarda, geçici hukuki koruma kararının re'sen²⁷ verilebileceği şekilde kural bulunabilir.

(3) Hakim yapmış olduğu incelemede talebin haklılığı konusunda bir kaniya varırsa, istemin haklı olduğunu kuvvetle muhtemel görmesi **-yaklaşık ispat-** yeterlidir. Kanunda açıkça öngörülmemişse ya da işin niteliği gerekli kılmıyorsa, bir davada dava sebebi olan olay ve vakıaların tam ispatı aranır²⁸. Hakim, HMK'nun ispat ve delillere ilişkin kurallarına göre, tarafların iddia ettikleri vakıalar konusunda tam bir kaniya ulaşmadan o olay ve olguyu doğru kabul edip karar veremez; dava sebebinin varlığı konusunda tam bir kaniya varmazsa, o zaman, ispat yükü kendisine düşen tarafın aleyhine bir karar verir. Kanun koyucu, bazen ya doğrudan kendisi düzenleme yaparak ya da işin niteliği ve olayın özelliği gereği hakime, bu durumu belirterek, ispat ölçüsünü düşürme olanağı vermektedir. Geçici hukuki koruma hakkındaki kurallar da, hakim tam bir kanaate varmasa bile, geçici hukuki koruma koşullarının varlığını kuvvetle muhtemel görmesi, bu konuda yaklaşık bir kanaate (yaklaşık ispat) varması

²³Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.101; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.4; Tunç Yücel, HMK Uyarınca Tahkimde..., **a.g.e.**, s.25.

²⁴ Geçici hukuki himaye tedbirleri, genellikle davacı tarafından istense de bu bir kural değildir. Geçici hukuki himaye tedbirleri davalı tarafından da istenebilir (Hakan Albayrak, **Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2013, s.69).

²⁵ Baki Kuru, **Nizasız Kaza**, Ankara: Ajans Türk Matbaası, 1961, s. 150.

²⁶ Dava malzemesinin (vakıaların ve delillerin) toplanması açısından tarafların yetkili olduğu hakim in dava malzemesini teşkil eden vakıaları ve delilleri kendiliğinden toplayamadığı ilkenin adı, dava malzemesinin taraflarca getirilmesi ilkesidir (Verhandlungsmaxime, Beibringungsgrundsatz) (Kamil Yıldırım (der.), İlkeler Işığında..., **a.g.e.**, s.20); Geçici hukuki himaye tedbirlerinde de kural olarak Verhandlungsmaxime geçerlidir. Bu nedenle, mahkeme tarafların ileri sürmüş oldukları vakıaları dikkate alabilir (Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.52).

²⁷4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun madde 169'a göre boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re'sen alır.

²⁸Albayrak, Medeni Usul ve İcra İflas..., **a.g.e.**, s. 70; Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım, Medeni Usul Hukuku..., **a.g.e.**, s.295.

durumunda, geçici hukuki koruma istemini (örneğin, ihtiyati tedbir istemini) kabul etmesine imkan vermektedir. Bununla birlikte, yaklaşık ispatla yetinilmesi, ispat kurallarının dışına çıkılacağı ya da koruma isteme koşullarında ispatın gerekmediği anlamına gelmemektedir. Geçici hukuki koruma isteminin dayandırıldığı, vakıaların doğru kabul edilebilmesi için, ispat yükü kendisine düşenin, iddiasını, HMK'nun delillere ilişkin kuralları çerçevesinde ve yaklaşık ispat ölçüsüne uygun olarak ispat etmesi gerekir²⁹.

(4) Geçici hukuki koruma talebi hakkında, **karşı taraf dinlenmeden de karar verilmesi mümkündür** (m.390,II)³⁰. Geçici hukuki korumayı asıl korumadan (davadan) ayıran temel özelliklerden biri, hukuki dinlenme hakkının (m.27) kullanılmasının gösterdiği özelliktir. Bilindiği üzere, hukuki dinlenme hakkı, bir hukuk devletinde vazgeçilmesi mümkün olmayan temel bir yargısal hak³¹. Bu duruma rağmen, geçici hukuki koruma istemlerine ivedilikle cevap verilmesi ihtiyacı nedeni ile, bazen, karşı tarafa haber verildiğinde geçici hukuki korumanın etkisini ortadan kaldıracak bir sonucun ortaya çıkabileceği endişesiyle, karşı taraf dinlenmeden de geçici korumaya (örneğin, ihtiyati tedbire) karar verilebilir³². Böyle bir durumda, karşı taraf dinlenmeden geçici hukuki korumaya (ihtiyati tedbire) karar verilmesi, hukuki dinlenme hakkından tamamen vazgeçildiği anlamına gelmemektedir. Uygulamada çoğu zaman karşı taraf dinlenmeden geçici hukuki koruma kararı verildiği görülmektedir. Hakim karşı tarafı dinleyip dinlememeye karar verirken, durum ve koşulları gözeterek, çok iyi bir değerlendirme yaparak takdir

²⁹Yaklaşık ispat ölçüsüne göre ispat durumunda, hakim, iddianın ağırlıklı ihtimal olarak doğru olduğunu kabul etmekle birlikte, az bir olasılık da olsa, aksinin mümkün olabileceğini öngörecektir (Albayrak, Medeni Usul ve İcra İflas..., **a.g.e.**, s. 70).

³⁰ Geçici hukuki himaye tedbirlerinde hakim, normal yargılamadaki gibi, taleple bağlı değildir. Hakim resen değil de talep üzerine tedbir kararı verecek olsa da, bu tedbirin içeriğini serbestçe tayin eder. Ancak tedbir talep eden kimse hangi hakkın temin edilmesi gerektiğini veya hangi hukuk münasebetin tanzim edilmesini istediğini, talebinde açıklamak zorundadır. Buna rağmen hakim, bunun yerine amaca uygun gördüğü bir başka tedbiri emredebilir (Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.46).

³¹ Hakan Pekcanitez, "Hukuki Dinlenme Hakkı" **Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 2000, s.753.

³² Özekeş, Medeni Usul Hukukunda Hukuki..., **a.g.e.**, s.215; Karşı taraf dinlenmeden karar verilmesi aynı zamanda doğrudanlık ilkesine de aykırılık teşkil eder. Ancak bu aykırılık daha sonra karşı tarafa tanınan itiraz imkanı ile giderilmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle geçici hukuki koruma tedbirlerinde, tarafların doğrudanlık ilkesine uygun şekilde yargılanma hakkından tamamen vazgeçilmediği, bu hakkın sadece zaman olarak itiraza bağlandığı ve geçici hukuki koruma kararından sonraya bırakıldığı ortaya çıkmaktadır (Aziz Serkan Arslan, **Medeni Usul Hukukunda Delillerin Toplanması ve Doğrudanlık İlkesi**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2012, s.290).

yetkisini kullanmalı, tarafların yararları arasında objektif ve isabetli bir denge kurmaya özen göstermelidir³³.

(5) Geçici hukuki himaye tedbirlerinde **teksif ilkesi**³⁴ **geçerli olmaz**. Çünkü teksif ilkesinin mahiyeti davaların uzamasını önlemek, belirli bir safhada davanın sonunun görülebilecek duruma getirilmesini sağlamaktır.

(6) Geçici hukuki koruma talepleri (örneğin; ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve delil tespiti) **basit yargılama usulüne göre** (m.316,I/c) yapılmakta olup, ivedilikle de karar verilmektedir³⁵.

(7) Geçici hukuki koruma tedbirlerine kural olarak **yargı organlarınca karar verilir**. Kanunlarda yargı organları dışında görevlendirilen kişi ve merciler de, istisnaen geçici hukuki himaye tedbirleri alır. Yargı organları dışında verilen hukuki koruma tedbirleri de sonuç olarak yargı denetiminin kapsamı içindedir³⁶. Özellikle İcra ve İflas Kanunu'nda yargı organı olmamasına rağmen bazı mercilere geçici hukuki himaye tedbirleri alma yetkisi verilmiştir³⁷.

(8) Geçici hukuki himaye tedbirleri sonucunda verilen kararların kesin hüküm etkisine sahip olup olmadığı meselesinde Alman ve İsviçre doktrininde, genel olarak şeklen tamamlanmış bir geçici hukuki koruma, özel olarak da kendi içerisinde **sınırlı maddi kesinliğinin bulunduğu kabul edilmektedir**³⁸. Sınırlılıktan kasıt, tedbir talep

³³ Karşı taraf dinlenmeden karar verilmesi daha büyük sakınca yaratacaksa ya da karşı tarafın dinlenmesi ihtiyati tedbirin (geçici korumanın) amacını tehlikeye düşürmeyecekse o zaman karşı tarafı dinlemek gerekir. Bu durumda karşı tarafı dinlememek, onun hukuki dinlenilme hakkını gereği gibi kullanılmamak anlamına gelecektir (Ejder Yılmaz, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, 2.b.,Ankara: Yetkin Yayınları, 2013, s.1662 dn.14).

³⁴Tarafların belirli bir usul kesitine kadar bütün iddia ve savunma sebeplerini dermeyan etmeleri gerektiği, bu kesitten sonra bunların ileri sürülmesi imkanının olmadığı ilkeye teksif ilkesi denir (Kamil Yıldırım (der.), **İlkeler Işığında...**, **a.g.e.**, s.12).

³⁵Geçici hukuki himaye tedbirleri taleplerinin çok çabuk ve seri şekilde incelenerek karara bağlanmaları gerekir. Zaten bu yüzden kural olarak tam ispat değil yaklaşık ispat aranır. Ancak bu basitlik bir üstünlük anlamına da gelmemektedir. Basitlikten kasıt inceleme sonucunda hakimde az çok bir kanaatin oluşmasına yetecek kadar bir inceleme yapılmasıdır. Buradaki az çok kanaatten kasıt, yaklaşık ispatın yeterli olmasıdır. Tam ispat için yapılması gereken kapsamlı araştırma ve değerlendirme, geçici hukuki himaye tedbirlerinin niteliğine uygun düşmez (Özekes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s. 217).

³⁶ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s. 36.

³⁷ Örneğin İİK m. 276/2'ye göre tahliyesi istenen gayrimenkulde bulunan üçüncü şahıs işgalde hakkı olduğuna dair remi bir vesika göstermemekle beraber icra dairesine ibraz edilen mukavele tarihinden evvelki bir zamandan beri orayı işgal etmekte olduğunu beyan eder ve icra müdürü bu beyanı mahallinde yapılacak soruşturma ile teyit ederse icra müdürü tahliyeyi erteleyerek bu durumu üç gün içinde icra mahkemesine bildirir. Burada icra müdürünün vermiş olduğu tahliyeyi erteleme kararı geçici hukuki himaye tedbiridir (Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.48).

³⁸ Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s. 53; Özekes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s. 267; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s. 127.

edenin tedbir talebinin reddinden sonra vakıaların değişmesi veya yeni delillerin elde edilmesi ile birlikte yeniden ihtiyati tedbir talep edilmesidir.

Sonuç olarak diğer tüm mahkeme kararları gibi mahkemelerin vermiş olduğu geçici hukuki himaye tedbirleri hem taraflar hem de duruma göre üçüncü kişiler açısından bağlayıcıdır³⁹.

3. Geçici Hukuki Korumanın Önemi ve Adalet Sistemine Katkıları

Geçici hukuki koruma tedbirleri toplumsal barışın sağlanması açısından önem taşımaktadır. Çünkü bireyler, etkin hukuksal himayenin sağlanmadığı kanısında oldukları zaman haklarını yasal olmayan yollardan elde etmeye çalışacaklardır⁴⁰. Bu da toplum düzeninin bozulmasına, hukuk düzenine olan saygı ve inancın azalmasına neden olacaktır. Dolayısıyla geçici koruma tedbirlerinin sosyal bir işlevinin bulunduğu açıkça ortadadır⁴¹. Geçici hukuki koruma tedbirleri aynı zamanda daha sağlıklı yargılama prosedürünün ve maddi gerçeğe ulaşmanın da güvencesidir.

Geçici hukuki koruma yargılaması, asıl yargılamada adaleti temin talebinin yerine getirilmesine etki edeceğinden, geçici hukuki koruma asıl hukuki korumayı tamamlayıcı bir işleve de sahiptir⁴². Hukuki koruma talebi bir bütün olarak düşünüldüğünde ise, geçici hukuki koruma bu bütünün içinde, asıl parçanın korunması ve etkinliğinin sağlanmasına yönelik bir parça olduğu söylenebilir; bütünün içinden bu parçayı ayırmak da mümkün değildir⁴³. Dolayısıyla geçici hukuki koruma yargılama hukukunun amacıyla bir bütünlük oluşturmaktadır⁴⁴.

³⁹ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s. 27-38; Örneğin bir inşaatın durdurulması konusunda, gayrimenkul maliki aleyhine alınan ihtiyati tedbir kararına, inşaatı yürüten müteahhit ve onun işçileri de uymak zorundadır (Ali Cem Budak, **Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması**, İstanbul: Beta Basım-Yayım, 2000, s.160).

⁴⁰ Mine Akkan, “Medeni Usul Hukukunda Etkin Hukuki Koruma”, **Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**, S.6, 2007/1, s. 29.

⁴¹ Mustafa Saldırım, **Öğretide ve Uygulamada Bütün Yönleriyle İhtiyati Haciz**, Ankara, 1997, s. 23-24.

⁴² Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.7; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1010.

⁴³ Özkes, Medeni Usul Hukukunda Hukuki..., **a.g.e.**, s.215.

⁴⁴ Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.7; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1010.

İKİNCİ BÖLÜM

İHTİYATİ TEDBİR MÜESSESESİ

1. İhtiyati Tedbir Kavramı ve İhtiyati Tedbirin Tanımı

İhtiyatilikle hem geçicilik hem de koruyuculuk kastedilmektedir¹. İhtiyatilikten ilk etapta anlaşılması gereken, tedbir kararının prensip olarak süre ile sınırlı olması, yani geçiciliğidir. İhtiyatiliğin “ilerisi düşünülerek alınan önlem” şeklinde ifade edilen sözlük anlamında² ise koruyuculuk ön plandadır. Hak sahibi, hakimin onun haklılığı konusundaki kanaati ile hukuki korumaya kavuşturulmaktadır. İhtiyati tedbir yolu ile hakkın icrasını sonuçsuz kılacak tehlike, kesin hükümden önceki bir aşamada bertaraf edilmekle³, hak sahibi anılan tehlikeye karşı korunmaktadır.

Davanın açılması ile hüküm arasında geçen zaman içinde dava konusunun çeşitli şekillerde istenmeyen değişikliklere maruz kalması veya maruz bırakılması mümkündür. Bu değişiklikler sonucu davanın sonunda elde edilecek hükmün icrası mümkün olmayabilir veya güçleşebilir. İşte ortaya çıkan bu tehlikeyi bertaraf etmek amacıyla ihtiyati tedbir müessesesi kabul edilmiştir⁴.

Bu noktadan hareketle ihtiyati tedbir hakkında doktrinde farklı tanımlar ifade edilmişse de, birbirine yakın tanımlar yapılmıştır. **Kuru**'ya göre “ihtiyati tedbir” davacının davayı kazanması halinde dava konusu mala kavuşmasını daha dava sırasında (hatta davadan önce) emniyet (güvence) altına almaya yarayan tedbirlerdir şeklinde tanımladıktan sonra davanın devamı süresince de bazı geçici tedbirlerin alınmasının zorunlu olabileceğini belirtmiş (örneğin boşanma davası devam ederken kocanın nafaka ödemesi), bazı hallerde de dava sonuna kadar beklemek tehlikeli veya zararlı olabileceğinden ihtiyati tedbirlerin uygulanması gerektiğini (örneğin dava

¹ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.37; Erişir, Geçici Hukuki Korumanın...,**a.g.e.**, s.133.

² Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, 10.b., Ankara: Yetkin Yayınları, 2011, s.599.

³ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1018.

⁴ Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.1; İlhan Postacıoğlu, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, 6.b., İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1975, s.487-488; Orhan Yılmaz, **İhtiyati Tedbirler**, Konya/Ereğli: İvriz Matbaası, 1982, s.15; Âkıl Önder, “İhtiyati Tedbirler”, **Adliye Ceridesi**, S.3,1943,s.121; Ergun Önen, **Medeni Yargılama Hukuku**, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1979, s.99; Mehmet Çetinkaya, “İhtiyati Tedbirler”, **Adalet Dergisi**, Y.63, S.11,1972, s.774.

konusu bozulmaya elverişli bir mal olup, dava sonunun beklenmesi halinde bunun bozulması tehlikesi varsa, ihtiyati tedbir olarak o malın satılmasına ve bedelinin dava sonuna kadar saklanmasına karar verilmesi) ifade etmiştir⁵.

Yılmaz, ihtiyati tedbiri, “davacının davayı kazanması halinde dava konusu mala (şeye) kavuşmasını, kanunların açıkça öngördüğü durumlarda nafaka ödenmesini, ayrılık ve boşanma davası üzerine gerekli geçici tedbirlerin alınmasını ve benzeri düzenlemelerin yapılmasını sağlamak üzere; davadan evvel veya davanın açılmasından sonra ve henüz kesin hükme bağlanmasından önce mahkemece tanınan geçici hukuki himaye” şeklinde tanımlamıştır⁶.

Bu tanımlardan yola çıkarak ihtiyati tedbir için şöyle bir tanım verebiliriz:” “İhtiyati tedbirler, yargı organının bir hakkı koruyacak kesin hükmünü derhal verememesinden dolayı kesin hükme kadar devam eden yargılama boyunca, davacı ve/veya davalının hukuki durumunda meydana gelebilecek zararları önleyen, geçici nitelikteki yargı kararlarıdır”⁷.

⁵ Baki Kuru, **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, C.IV, 6.b., İstanbul: Demir Demir Yayıncılık, 2001, s.4289-4290; Kuru, Arslan ve Yılmaz, **Medeni Usul...**, **a.g.e.**, s.558; Bu tanım esas itibariyle teminat tedbirlerine yöneliktir ve bir işin yapılması ya da yapılmaması yahut bir şeyin verilmesini konu edinen eda tedbirleri bu tanımın kapsamına girmemektedir. Ne var ki, pozitif düzenlemelerimizde talep edilenin geçici olarak icrasını sağlayıcı çok sayıda tedbire yer verilmiştir. Bu nedenle, sağlanan hukuki koruma, emniyet altına alma ile sınırlı değildir. Ayrıca, ihtiyati tedbirin geçici hukuki korumanın bir türü olduğuna değinilmemiştir (Erişir, **Geçici Hukuki Korumanın...**, **a.g.e.**, s.135).

⁶ Yılmaz, **Geçici Hukuki Himaye C.I**, **a.g.e.**, s.178.

⁷ Zehra Sanem Yılmaz, **Sermaye Şirketlerinde...**, **a.g.e.**, s.8-9; Okan Can, “Marka Hukukunda İhtiyati Tedbir Kavramı”, **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan**, C.I, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009, s.503; Ulukapı, **Medeni Usul...**, **a.g.e.**, s.495; Üstündağ, **Medeni Yargılama Hukuku...**, **a.g.e.**, s.568; Necip Bilge ve Ergun Önen, **Medeni Yargılama Hukuku Dersleri**, 3.b., Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1978, s.368; Necmeddin Berkin, **Medeni Usul Hukuku Esasları**, İstanbul: Hamle Matbaası, 1969, s.118; Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım, **Medeni Usul Hukuku...**, **a.g.e.**, s.405; Yılmaz Yördem, “Marka Hukukunda İhtiyati Tedbir”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, C.6, S.21, 2007, s.332 (Çevrimiçi) dergipark.ulakbim.gov.tr, (E.T.02.12.2015); Nilüfer Albuz, “Marka Hukukunda Geçici Hukuki Korumalar”, (Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), İzmir, 2012, s. 39; Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.55; Perihan Durğut, “Hukuk Muhakemeleri Kanununda İhtiyati Tedbir”, 2015,(Çevrimiçi)[https://wiki.zirve.edu.tr/users/derya.keskinci/weblog/dee5a/attachments/b6251/Hukuk%20Muhakemeleri%20Kanununda%20ihtiyati%20tedbir.docx\(ErişimTarihi:01.01.2016\).s.4](https://wiki.zirve.edu.tr/users/derya.keskinci/weblog/dee5a/attachments/b6251/Hukuk%20Muhakemeleri%20Kanununda%20ihtiyati%20tedbir.docx(ErişimTarihi:01.01.2016).s.4); Tunç Yücel, **HMK Uyarınca Tahkimde...**, **a.g.e.**, s.28-29; Deren Yıldırım, **Haksız Rekabet...**, **a.g.e.**, s.4; Serhat Kırtıloğlu, “İhtiyati Tedbirde Görevli ve Yetkili Mahkeme”, **Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan**, C.I, Ankara: Turhan Kitabevi, 2010, s.1036; Süleyman Özkök, **İhtiyati Tedbirler**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2002, s.1; Ergun Önen, **İnşai Davası**, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1981, s.134; Sabri Şakir Ansay, **Hukuk Yargılama Usulleri**, 7.b., Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1960, s.166; Ferhat Canbolat, **Banka Garantisinde Savunma İmkanları ve İhtiyati Tedbirler**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2009, s. 281; İsmail Ercan, **Medeni Usul Hukuku**, 10.b., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014, s.323; Halil Mülküs, “İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haczin Uygulama Yeri”, **Ankara Barosu Dergisi**, 1969/2, s.311-312; Hülya Taş Korkmaz, “Türk Hukuku’nda İhtiyati Tedbirler”, (Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Yayınlanmamış**

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere ihtiyati tedbirler geçici nitelikte olup, sadece kesin hukuki korumanın sonucuna kadar, bu sonucu anlamsız kılacak tehlikeleri bertaraf etmeyi amaçlar⁸.

2. İhtiyati Tedbirin Ayırt Edici Özellikleri

İhtiyati tedbirin temel özelliklerinin neler olduğu Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ihtiyati tedbirlere ilişkin düzenlemelerden çıkarılabilir. İhtiyati tedbirin özelliklerini tek tek uzun bir liste halinde sıralamak yerine temel özelliklerini açıklamaya çalışacağız. Şöyle ki,

- İhtiyati tedbirde geçici bir hukuki koruma sağlanmakta olup, talepte bulunanın nihai tatmini amaçlanmaz⁹. Menfaat dengesi karar verinceye kadar talepte bulunan, karar verildikten sonra karşı taraf lehine gözetilir.
- İhtiyati tedbir kararları mahkemece yapılan bir yargılama sonunda verilmektedir. Ancak bu yargılamadan sonra tedbirin icrası mümkündür. İhtiyati tedbir çekişmeli yargının bir alt türü olup, verilen kararlar ile bir “kazai tasarruf” ortaya çıkmaktadır¹⁰.

Yüksek Lisans Tezi), Diyarbakır, 1995, s.4,11; Dursun Ali Gündoğdu, “İhtiyati Haciz Sebepleri”, (Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Kocaeli, 2006, s.18-19; Müjgan Tunç Yücel, “Haksız Rekabet Hukukunda Teminat Amaçlı İhtiyati Tedbirler”, **Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan**, İstanbul: Alkım Yayınevi, 2003, s.418; Ejder Yılmaz ve H. Ümit Yılmaz, **Hukuk Rehberi (Adli Yazı ve Yazışma Usulleri)**, C.II, Ankara: Yetkin Yayınları, 2006, s.2028-2029; Mustafa Reşit Belgesay, **Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1939, s.277-302; Mustafa Özbek, “Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri Başlığı Altında İhtiyati Tedbir İle Yürütmenin Durdurulması Kavramlarının Farkları Nelerdir”, **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**, 2000/106, s. 1; Cenk Akil, “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Haksız İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılan Tazminat Davası”, **Ankara Barosu Dergisi**, Y.71, 2013/3, s.174; Ansay, Hukuk Yargılama..., **a.g.e.**, s.195; Sevilay Eroğlu, “Haksız Rekabete İlişkin İhtiyati Tedbirler”, **İzmir Barosu Dergisi**, Y.65, S.1, 2000, s.45; Haluk Konuralp, **Medeni Usul Hukuku**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2006, s.245.

⁸ Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.56; Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s. 7-8; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.10.

⁹ Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.488; Berkin, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.117; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4332; Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku..., **a.g.e.**, s.587; İsmail Hakkı Karafakih, **Hukuk Muhakemeleri Usulü Esasları**, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1952, s.267; Süha Tanrıver, **İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi**, Ankara: Yetkin Yayınları, 1996, s.46-47; Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s. 59; “...Hukukumuzda tedbir kararlarının geçiciliğine ilişkin düzenlemeler tedbirin kendiliğinden kalkması ve mahkeme kararı ile kaldırılması olarak ele alınmaktadır. Tedbirin gerek kendiliğinden kalkması gerekse de mahkeme kararı ile kaldırılması ihtiyati tedbirlerin geçicilik özelliğini ortaya koymaktadır...” (Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.149).

¹⁰ Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.5.

- İhtiyati tedbir yargılamasında verilen kararlar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir¹¹.
- İhtiyati tedbir kararı verildikten sonra tedbir kararına aykırı davranan kimse disiplin hapsi ile cezalandırılmaktadır¹².
- İhtiyati tedbirde, durumun özelliği gereği iki taraf davet edilip, dinlenmeden yapılan yargılama sonunda karar verilebilir¹³. Bununla birlikte karşı taraf dinlenmeden tedbire karar verilmesi durumunda, karşı tarafın bu karara itiraz imkanı bulunmaktadır¹⁴. İtiraz olduğunda, bu konudaki karar taraflar dinlenerek verilir.
- İhtiyati tedbire ilişkin yapılan yargılamada karar verilirken tam ispat aranmayıp, yaklaşık ispat yeterli sayılmaktadır¹⁵.
- İhtiyati tedbir asıl dava veya asıl davadan önce de talep edilebilir¹⁶. Dava açıldıktan sonra tedbirin talep edilmesi durumunda tedbir hakkındaki her türlü kararı ancak davaya bakan mahkeme verebilir. Dava açılmadan önce tedbire karar verilmesi durumunda, belirli süre içinde asıl davanın açılması gerekir. Aksi halde tedbir hükümsüz olur.
- Tedbir kararı kural olarak teminat karşılığı verilir ve karşı tarafın teminat göstermesi durumunda tedbirin kaldırılması mümkündür.
- İhtiyati tedbir kararları temyiz edilemez. Sadece itiraz yoluna başvurulabilir.
- İhtiyati tedbir talebinde bulunanın, talebinde haksız olduğu anlaşılırsa karşı tarafın ve üçüncü kişilerin haksız tedbirden kaynaklanan zararlarını tazmin etmesi gerekir. Bu konuda karşı taraf ve üçüncü kişiler tazminat davası açabilirler. Yukarıda yer alan söz konusu özelliklere ayrıca aşağıda değineceğimizden, ayrıntısına girmiyoruz¹⁷.

¹¹ Nevhis Deren Yıldırım, "Geçici Hukuki Korumalar", **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı'nın Getirdiği Yenilikler ve Bu Yeniliklerin Değerlendirilmesi**, İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2008, s.60.

¹² İbrahim Ercan, İhtiyati Tedbir Kararına Muhalefet..., **a.g.m.**, s.926.

¹³ Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.5; Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.11.

¹⁴ Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku..., **a.g.e.**, s.478.

¹⁵ Necip Bilge, **Medeni Yargılama Hukuku Dersleri**, 2.b., Ankara: Sevinç Matbaası, 1967, s.54.

¹⁶ Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku..., **a.g.e.**, s.478.

¹⁷ Bakınız Aşağıdaki 3. Bölüm 4. Kısım sayfa 79-81.

3. İhtiyati Tedbirin Geçici Hukuki Koruma İçerisindeki Yeri

İhtiyati tedbir yukarıda da izah ettiğimiz üzere, dava kalıbı içinde hüküm altına alınabilecek maddi hukuk taleplerine hukuki koruma sağlar¹⁸. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 397. maddesinde yer alan "dava açılmadan önce" ifadesi de, ihtiyati tedbirin, davaya bağlanan bir geçici hukuki koruma olduğunu göstermektedir. İhtiyati tedbir, dava sırasında istenebileceği gibi, davadan önce de talep edilebilir. Dava derdest değilken hükmedilen ihtiyati tedbirleri, kararın icrasının talep edildiği tarihten itibaren iki hafta içinde asıl davanın takip etmesi gerekir (m.397). Bu nedenle, ihtiyati tedbirler, asıl talep hakkındaki yargılamaya bağlanan geçici hukuki korumalar kategorisine dahildir. Yalnız Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda belirtilen özellikleri taşıyan geçici hukuki korumalara ihtiyati tedbir adı verilir.

Yukarıda ortaya konan temel özellikleri taşımayan bir geçici hukuki korumanın ihtiyati tedbir olarak nitelendirilmesi mümkün değildir¹⁹. İhtiyati tedbir olarak nitelenen bir geçici hukuki korumanın Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili hükümlerine tabi olacağı peşinen kabul edilir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu yanında diğer kanunlarda da ihtiyati tedbirlere yer verilebilir. Ancak diğer kanunlardaki geçici hukuki korumaların ihtiyati tedbir olarak nitelendirilmesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndan çıkartılan ve yukarıda ele alınan özellikleri taşımasına bağlıdır. Türk hukukunda, ihtiyati tedbir kavramı bazen, geniş anlamda, geçici hukuki koruma önlemlerini ifade etmek için de kullanılmaktadır²⁰.

İhtiyati tedbirler dar anlamıyla, geçici hukuki koruma başlığı altındaki bir gruba içine almaktadır. Buna göre, medeni usul hukuku çerçevesinde geçici hukuki koruma, ihtiyati tedbirler yanında, ihtiyati haciz ve delil tespitini de içine alan üst bir kavramdır²¹.

¹⁸ Yukarıdaki 1. Bölüm s.1-9.

¹⁹ Vural Seven, "Çek Keşidecisinin TTK m.711/3'e Göre Verdiği Ödemeden Men Talimatının Hukuki Niteliği ve Ceza Kovuşturmasına Etkisi", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S.70, 2007, s.289 dn.16; Cengiz Serhat Konuralp, "6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre İhtiyati Tedbirler", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.LXXI, S.2, 2013, s.225-226.

²⁰ Yuk.1. Böl. Değ.ildi.

²¹ Işıl Özkan, "Avrupa Toplulukları Adalet Divanı ve İlk Derece Mahkemesinde İhtiyati Tedbirler", **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, Prof. Dr. Ergin Nomer'e Armağan, Y.22, S.2, 2002, s.621; Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.40; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1011.

4. İhtiyati Tedbirin Benzer Müesseselerle Karşılaştırılması

4.1. İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haczin Karşılaştırılması

İhtiyati haciz, münhasıran para alacaklarında borçlunun malvarlığına el konulması suretiyle müstakbel icranın sonucunun güvence altına alınmasını sağlayan geçici bir hukuki korumadır²². Bu tanım, ihtiyati haczin ihtiyati tedbir ile karşılaştırılmasında çok sayıda veriyi içermektedir. Her şeyden önce, ihtiyati tedbir ile ihtiyati haczin birbiri ile ilişkisi konusunda tanımdan önemli bir saptama çıkarılabilir. Hem ihtiyati haciz hem ihtiyati tedbir bir geçici hukuki korumadır. Yani geçici hukuki koruma, ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir için bir üst başlıktır²³. İhtiyati haciz ve ihtiyati tedbir, geçici hukuki koruma sağlanması amacına hizmet eden araçlardır. Birbirinden farklı koşullara sahip bu iki önlemden biri diğerini kapsamamaktadır.

Her iki müessesenin geçici hukuki koruma sağlama işlevine sahip olmasının ortaya çıkardığı sonuçlardan birisi, ihtiyati haczin, ihtiyati tedbirin özel bir türü olmadığıdır²⁴. Yani ihtiyati haciz, bir ihtiyati tedbir değildir²⁵. Pek çok bakımdan birbirinden ayrılan bu iki geçici hukuki korumadan uygulama alanının genişliğinden ötürü ihtiyati tedbiri ön plana çıkarıp ihtiyati haczi tedbirin bir türü olarak göstermek, her iki müessesenin karşılaştırılması tehlikesine yol açabilir.

²² Necmeddin Berkin, **İhtiyati Haciz**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1962, s.9; Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, 2.b., Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s.1033; Saim Üstündağ, **İcra Hukukunun Esasları**, 8.b., İstanbul: Fakülteler Matbaası, 2004, s. 406; İbrahim Ercan, **Medeni Usul Hukukunda İhtiyati...**, **a.g.t.**, s.11; Taş Korkmaz, **Türk Hukuku'nda İhtiyati...**, **a.g.t.**, s.11; Tanrıver, **İlamlı İcra Takibinin Dayanakları...**, **a.g.e.**, s.49; Özkes, **İcra ve İflas Hukukunda...**, **a.g.e.**, s.12; Hakan Pekcanitez vd., **İcra ve İflas Hukuku**, 10.b., Ankara: Yetkin Yayınları, 2012, s.497; Ömer Ulukapı, **İcra ve İflas Hukuku**, 5.b., Konya: Mimoza Yayınları, 2012, s.197; Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren-Yıldırım, **İcra ve İflas Hukuku**, 6.b., İstanbul: Beta Basım-Yayımları, 2015, s. 321; Abdürrahim Karslı, **İcra ve İflas Hukuku**, 3.b., İstanbul: Alternatif Yayıncılık, 2014, s.553; Adnan Deyneki, "Banka Alacağının Tahsilinde İhtiyati Hacizle İlgili Sorunlar", **Bankacılar Dergisi**, S.76, 2011, s.69.

²³ Pekcanitez, **Milletlerarası Tahkimde Geçici...**, **a.g.m.**, s.115; Deyneki ve Saldırım, **Öğretide ve Uygulamada İhtiyati...**, **a.g.e.**, s.18.

²⁴ Siddık Sami Onar ve Mustafa Reşit Belgesay, **Adliye Hukukunun Umumi Esasları**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1944, s.120; Şakir Berki, **Hukuk Muhakemeleri Usulü**, Ankara, 1959, s.31; Ansay, **Hukuk Yargılama...**, **a.g.e.**, s.195; Berkin, **Medeni Usul ...**, **a.g.e.**, s.118; İlhan Postacıoğlu ve Sümer Altay, **İcra Hukuku Esasları**, 5.b., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010, s.861; Berkin, **İhtiyati Haciz...**, **a.g.e.**, s.16; Saim Üstündağ, "İhtiyati Tedbir Kararının Haksızlığı Halinde Açılabilir Olan Tazminat Davasının Şartları", **Makaleler, İctihat Tahlilleri ve Çeviriler**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2010, s.442; Üstündağ, **İcra Hukukunun...**, **a.g.e.**, s.401; Baki Kuru, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz, **İcra ve İflas Hukuku (Ders Kitabı)**, 28.b., Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, s.436; Abdürrahim Karslı, "İflasin Ertelelenmesinde Bazı Problemler", **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, C.II, Ankara: Yetkin Yayınları, 2009, s.278.

²⁵ Sıtkı Akyazan, **İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri**, İstanbul: Kutulmuş Matbaası, 1958, s.3; Orhan Yılmaz, **İhtiyati Tedbirler...**, **a.g.e.**, s.19; Timuçin Muşul, **Medeni Usul Hukuku**, 3.b., Ankara: Adalet Yayınevi, 2012, s.610.

İhtiyati haciz, ne bir ihtiyati tedbirin türü ne de tedbir mahiyetinde bir karardır²⁶.Geçici hukuki korumanın karakteristik özelliklerini bütünüyle taşıyan bu iki müessesenin karşılaştırılmasında yarar vardır. Biz burada ihtiyati tedbirle ihtiyati haciz arasındaki temel farklara değineceğiz.

Bu farklar kısaca şöyle sıralanabilir:

1. **Amaç ve Konu Bakımından;** Her iki müessesenin yöneldikleri amaç ve bu amacın yöneldiği konular bakımından farklılık bulunmaktadır. İhtiyati hacizle ihtiyati tedbir arasındaki en temel, diğer farklara da yön veren ayrım, amaç farklılığıdır. İhtiyati tedbir, amacı bakımından koruma amaçlı, eda amaçlı ve teminat amaçlı olmak üzere üç alt ayrıma tabidir. Oysa ihtiyati haczin amacı, sadece teminattır. Bu sebeple bir para alacağının korunması için ihtiyati tedbir yoluna değil; ancak ihtiyati haciz yoluna başvurulabilir²⁷. Her iki geçici hukuki koruma arasında konuları bakımından da farklılık bulunmaktadır. İhtiyati hacizde söz konusu olan para alacağıdır. İhtiyati tedbirde ise, ihtiyati haciz dışında kalan mal, hak ve diğer talepleri de kapsamaktadır. Hukuki korumaya konu olabilecek, çekişme ve dava konusu edilebilecek tüm taleplerin ihtiyati tedbirin konusunu oluşturması mümkündür²⁸.

2. **Sebepleri ve Şartları Bakımından;** Gerek ihtiyati tedbire gerekse ihtiyati hacze karar verebilmek için tedbir konusu talebin ve tedbire karar vermek için bir sebebin bulunması gerekir. Sebepler bakımından en önemli fark, ihtiyati tedbir sebepleri için bir sınırlama mevcut değilken, ihtiyati haciz sebepleri bakımından sınırlayıcı bir sayım söz konusudur. İhtiyati haciz sebepleri kanunda tek tek sayıldığından bu sebepler dışında başka bir sebebe, dayanarak ihtiyati haciz istenemez, sebeplerin kanunda belirtildiği şekilde somut olarak gerçekleşmesi gerekir. Bunun sonucu olarak da ihtiyati haciz için kanunda açıkça belirtilen şartların ve sebeplerin

²⁶ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.172-173; Muhammet Özkes, “İcra ve İflas Kanunu’nda İhtiyati Hacze İlişkin Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1, S.2, 2004, s.445; Konuralp, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.245-246; Bilge ve Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.368; Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım, Medeni Usul Hukuku...,**a.g.e.**, s.405 dn.1.

²⁷ Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.5; Berkin, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.514.

²⁸ Akyazan, İhtiyati Hacizler ve Hacze..., **a.g.e.**, s.4; Aykut Cura, “Karşılaştırmalı Olarak İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz”, **Bursa Barosu Dergisi**, Y.7, S.10, 1983, s.1; Mülküs, İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haczin..., **a.g.m.**, s.312; Burhan Gürdoğan, **İcra Hukuku Dersleri**, Ankara: Ajans Türk Matbaası, 1970, s.317; Taş Korkmaz, Türk Hukuku’nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.12; Arslan Kaya, “İlk Yazılı Talepte Ödeme Kayıtlı Garantilerde İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz”, **Prof. Dr. Hayri Domaniç’e Armağan**, İstanbul: Prestij Matbaası, 1995, s.141.

bulunmaması halinde, ihtiyati tedbire ilişkin genel hükümlerden hareket ederek, ihtiyati hacze karar verilemez²⁹.

3. **Yargılama ve İzlenecek Prosedür Bakımından;** Talep ve yargılamada izlenecek usul bakımından ihtiyati tedbirle ihtiyati haciz arasında niteliklerinden kaynaklanan özellikler dışında esaslı bir fark bulunmamaktadır³⁰. İhtiyati haczi ve tedbiri tamamlayıcı prosedür bakımından farklılıklar bulunmaktadır. İhtiyati tedbir kararı dava açılmadan önce alınmışsa, tedbir talep eden kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki davasını açmalıdır. İhtiyati tedbirin tamamlanması sadece dava yolu ile mümkünken, ihtiyati hacizde dava veya takip yollarından biri izlenebilir³¹. Her iki tedbir türü bakımından, tamamlayıcı prosedürde söz konusu olan süreler farklı olmakla birlikte, bu sürelere uyulmaması veya kanunun öngördüğü prosedürün izlenmemesi halinde tedbir ve haciz kalkacaktır.

4. **Kararın İcrası ve Sonuçları Bakımından;** Her iki geçici hukuki koruma hakkında verilen kararın icrası ve doğurdukları sonuçlar birbirinden ayrı özellikler gösterir. Hatta iki müessese arasındaki fark, uygulama alanlarının bir sonucu olarak kararların icrasında ortaya çıkmaktadır³². Kararların icrası bakımından en önemli fark, üzerinde tedbir veya haczin uygulanacağı şeyler bakımındandır. İhtiyati tedbirde kural olarak, tarafların arasında uyuşmazlık konusu olan şey üzerinde tedbir icra edilmektedir. Zaten tedbire konu olandan başka bir şey üzerinde de uygulanması, ihtiyati tedbir kararının niteliği gereği mümkün değildir. İhtiyati hacizde ihtiyati hacze esas teşkil eden bir para alacağı olduğundan ihtiyati haciz bu para alacağının icrasını temin etmek, güvence altına almak, mümkün kılmak için borçlunun alacağı karşılayacak miktarda malvarlığı değerlerinin herhangi bir kısmı üzerine konulabilir. Yani, ihtiyati hacze esas teşkil eden alacakla üzerinde haciz tatbik edilen şey arasında

²⁹ Ejder Yılmaz ve Ümit Yılmaz, Hukuk Rehberi..., **a.g.e.**, s.2026.

³⁰ Örneğin her ikisinde de talep üzerine, karşı tarafı dinlemeden de hakim karar verebilir. Talepte bulunanın hakimde tam bir kanaat uyandırması, yani tam ispat aranmayacak, yaklaşık ispat yeterli sayılacaktır. Hakim her iki yargılamada da talepte bulunandan bir teminat isteyebilir. Her ne kadar kararın içeriğinde nelerin yer alacağı ihtiyati hacizde açıkça gösterilmiş, ihtiyati tedbirde gösterilmemişse de, bu içerik de aynı olacaktır (Özekes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.65).

³¹ Berkin, İhtiyati Haciz..., **a.g.e.**, s.17; Akyazan, İhtiyati Hacizler ve Hacze..., **a.g.e.**, s.3; Cura, **a.g.m.**, s.2; Hasan Özkan, **İhtiyati Haciz, İhtiyati Tedbir, Açıklamalı- İçtihatlı Asliye Hukuk Davaları ve Tatbikatı**, İstanbul: Legal Yayınevi, 2015, s. 19.

³² İhtiyati haczin icrası, icra müdürü veya onun görevlendireceği icra dairesi görevlileri tarafından yerine getirilirken, ihtiyati tedbirler, bu kimseler yanında mahkeme yazı işleri müdürleri veya zabıt katipleri tarafından da icra edilebilir (Özekes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.66-67).

bir bağlantı, ayniyet yoktur. Oysa ihtiyati tedbirin konusu, yani teminat altına alınacak, düzenlenecek, eda edilecek şey ile üzerinde tedbirin gerçekleştiği şeyler aynıdır³³.

Burada diğer bir fark da ihtiyati haciz para alacağı için söz konusu olduğundan, sadece malvarlığı değerlerini konu edinebilir. Bu sebeple icrası da borçlunun malvarlığı üzerinde gerçekleşir. İhtiyati tedbirin konusu daha geniş olduğundan bir şeyi verme veya yapma şeklindeki taleplerin de dava edilmesi halinde, bu talepler ihtiyati tedbir konusu olabilecektir. Kaldı ki, ihtiyati tedbirde hakim gerekli gördüğü her türlü tedbiri alabilir³⁴.

Bu çerçevede ihtiyati haciz belirli bir alacak miktarı için konulduğundan, ihtiyati haczin uygulanmasında da bu miktar dikkate alınacaktır. İhtiyati tedbirde çekişmeli şey veya hak üzerinde tedbir konulması yeterlidir; miktarın bu bakımdan önemi yoktur. Oysa, ihtiyati hacizde üzerine ihtiyati haciz konulan malvarlığı miktarının alacağı karşılayıp karşılamaması önem taşıdığından kıymet takdiri gerekecektir. Genel anlamda borçlunun malvarlığının ihtiyaten haczedildiğinin belirtilmesi yeterli değildir³⁵.

Bu bakımdan, ihtiyati hacizde icabında haciz, başlangıçta haciz konulandan farklı, diğer malvarlığı değerleri üzerinde de icra edilebilir. Buna karşın ihtiyati tedbirde, itiraz üzerine veya teminat verilmesi sebebiyle tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılması dışında, karşı tarafın başka bir malvarlığı değeri üzerinde tedbir uygulanması mümkün değildir³⁶.

4.2. İhtiyati Tedbir ve Delil Tespitinin Karşılaştırılması

Delil tespiti, ilerde açılacak veya açılmış olan bir dava ile ilgili delillerin bazı şartlar altında zamanından önce toplanıp emniyet altına alınmasını sağlamak için kabul

³³ Ergun Önen, “İhtiyati Haczin Kaldırılması Davası (İİK m.265)”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.37, S.1,1980, s.252; Taş Korkmaz, Türk Hukuku’nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.12.

³⁴ Berkin, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.514; Akyazan, İhtiyati Hacizler ve Hacze..., **a.g.e.**, s.4; Mustafa Saldırım, “İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme” **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S.2, 1997, s.211.

³⁵ Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku..., **a.g.e.**, s.482; Timuçin Muşul, **İcra ve İflas Hukuku**, 6.b., Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s.1314-1315.

³⁶ Nafiz Ruhi Özüarı, “İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz”, **Adalet Dergisi**, Y.47, S.3, 1956, s. 370; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özeker, **İcra ve İflas Hukuku Temel Bilgiler**, 11.b., Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, s.236-237.

edilmiş bir geçici hukuki koruma müessesesidir³⁷. Delil tespiti de deliller hakkında bir çeşit ihtiyati tedbirdir. Delil tespiti ile ihtiyati tedbir, geçici hukuki himaye sağlamaya yönelik tedbirler olmaları nedeniyle benzerlik göstermektedirler. Gerek delil tespiti gerekse ihtiyati tedbir talebi görülmekte olan bir dava içinde talep edilebileceği gibi dava açılmadan önce de talep edilebilir. Keza, dava açılmadan önce talep edilen delil tespiti veya alınan ihtiyati tedbir kararına ilişkin dosya esas hakkındaki dava dosyasının eki niteliğindedir³⁸.

İhtiyati tedbirde dava konusu olan bir malın veya hakkın güvence altına alınması için genellikle o mal veya hak üzerine tedbir konulurken, delil tespitinde ise davanın karara bağlanmasında ispat faaliyetine yardımcı olan delillerin korunmasını sağlamak, kaybolmasını önlemek için tedbir alınmaktadır³⁹.

Delil tespiti ile ihtiyati tedbirler amaçları bakımından da farklıdır. Zira delil tespitinde bir talebin korunması, geçici olarak düzenlenmesi veya edimin geçici olarak yerine getirilmesi amaçlanmaktadır. Buna karşılık ihtiyati tedbirler dava konusuna ilişkin geçici bir hukuki koruma sağlamaktadırlar⁴⁰. İhtiyati tedbirler ile güdülen amaç salt vakıaların aydınlatılmasının ötesine geçmektedir. İhtiyati tedbir kararının verildiği tarihten itibaren iki hafta içerisinde esas hakkındaki davanın açılması gerekir. Aksi takdirde ihtiyati tedbir kararı kendiliğinden kalkar. Delil tespitinde ise böyle bir durum söz konusu değildir. Benzer şekilde ihtiyati tedbir kararı kural olarak teminat karşılığı verilirken delil tespiti talebinde bulunan kimseden teminat alınmamaktadır⁴¹.

Delil tespitinde ihtiyati tedbirde olduğu gibi çekişme konusu hak üzerinde, dolayısıyla kişinin hukuki durumu üzerinde bir karar söz konusu değildir.

³⁷ Birce Arslandoğan, **Medeni Yargılama Hukukunda Delil Tespiti**, İstanbul: Emirler Matbaacılık, 2016, s.13; Ejder Yılmaz, **Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri**, C.II, Ankara: Yetkin Yayınları, 2001, s.1335; Kuru, Arslan ve Yılmaz, **Medeni Usul ...**, a.g.e., s.568; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, **Medeni Usul...**, a.g.e., s. 1051; Orhan Yılmaz, **İhtiyati Tedbirler...**, a.g.e., s.16; Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım, **Medeni Usul Hukuku...**, a.g.e., s.376; İsmail Ercan, **Medeni Usul...**, a.g.e., s.333.

³⁸ Leyla Akyol Aslan, **Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti (Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre)**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2011, s.45; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, **Medeni Usul...**, a.g.e., s. 1055.

³⁹ Arslandoğan, **Medeni Yargılama...**, a.g.e., s.51; Üstündağ, **İhtiyati Tedbirler...**, a.g.e., s.5; Karslı, **Medeni Muhakeme...**, a.g.e., s. 766.

⁴⁰ Hasan Özkan, **Delil Tespiti, İhtiyati Tedbir, Adli Yardım Açıklamalı – İctihatlı Sulh Hukuk Davaları ve Tatbikati**, İstanbul: Legal Yayınevi, 2015, s.13; Deren Yıldırım, **Haksız Rekabet...**, a.g.e., s.95.

⁴¹ Murat Yavaş, “Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul,1999 s.33-35; Özekes, **Medeni Usul Hukukunda Hukuki...**, a.g.e., s. 217.

Bunun yanı sıra delil tespiti ihtiyati tedbirde olduğu gibi bir hakkın geçici de olsa düzenlenmesi, teminat altına alınması veya ifası sonucunu doğurmaz⁴².

İhtiyati tedbir yargılamasında da değineceğimiz üzere⁴³, ihtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yoluna başvurulamaz. Delil tespiti dosyası asıl dava dosyasının eki niteliğinde olduğundan ve verilen karar bir ara karar niteliğinde olduğu için bu karara karşı da kanun yoluna başvurulamaz. Kararı veren mahkemeye delil tespiti şartlarının oluşmadığı ileri sürülerek bu kararın değiştirilmesi veya kaldırılması amacıyla itiraz edilebilir⁴⁴.

5. İhtiyati Tedbir Türlerinin Sınıflandırılması

İhtiyati tedbirin amacını esas alan sınıflandırmaya göre ihtiyati tedbirler teminat, düzenleme ve eda amaçlı olmak üzere üçe ayrılmaktadır⁴⁵. Bizde bu ayrımlardan hareketle söz konusu tedbir türlerini aşağıda ele alacağız.

5.1. Teminat Amaçlı İhtiyati Tedbirler

Teminat tedbirleri, para alacağı dışındaki tüm alacakların müstakbel icrasını davadan önce ya da dava sırasında güvence altına alır, yani mevcut durumu değişikliklere karşı korur⁴⁶. Teminat amaçlı ihtiyati tedbirlerle ileride gerçekleştirilmesi muhtemel bir hak temin edilir ya da temininin esaslı ölçüde zorlaştırılmasına engel olunur. Bu amaca ulaşmak için de mevcut durumun değiştirilmesi mümkündür.

⁴² Cenk Akil, “Medeni Yargılama Hukukunda Mahkemelerce Yapılan Delil Tespiti”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.58, S.1, 2009, s.11.

⁴³ Aşa. 3. Böl. syf. 27-70 arası.

⁴⁴ Cenk Akil, Medeni Yargılama Hukukunda..., **a.g.m.**, s.56; Pekcantez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1054.

⁴⁵ Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım, Medeni Usul Hukuku...,**a.g.e.**, s.408; Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.351; Zahid Emre Yıldırım, “İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tedbir Kavramları ve Karşılaştırılması”, 2016, (Çevrimiçi)<http://docplayer.biz.tr/1893805-Ihtiyati-haciz-ve-ihiyati-tedbir-kavramlari-ve-karsilastirilmasi> (Erişim Tarihi: 31.01.2016), s.15; Saldırım, İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz..., **a.g.m.**, s.208; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.15; Nevhis Deren Yıldırım, “Medeni Usul Hukuku’nun Evrenselleşmesi Yolunda İhtiyati Tedbir Alanında Yabancı Hukukun Etkileri”, Çev. Hamide Özden Özkaya, **Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan**, İstanbul: Alkım Yayınevi, 2003, s.307.

⁴⁶ Mustafa S. Özbek, “İşe İade Davasında Davacı İşçinin Tedbiren İşe İadesi”, **Çalışma ve Toplum Dergisi**, N.35, S.4, 2012, s.26; Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.351; Albayrak, Medeni Usul ve İcra İflas..., **a.g.e.**, s.75; Durğut, Hukuk Muhakemeleri Kanununda..., **a.g.e.**, s.14; Tunç Yücel, Haksız Rekabet Hukukunda Teminat Amaçlı..., **a.g.e.**, s.423; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.81.

Ancak alınan tedbirler bizzat hakkın gerçekleşmesine yönelik olamazlar⁴⁷. Örneğin, uyuşmazlık konusunun devrinin, üzerinde aynı hak tesis edilerek ya da tahrip edilerek değerinin azaltılmasının ya da ortadan kaldırılmasını önüne geçilmeye çalışılması gibi. Dolayısıyla teminat tedbirlerinin en belirgin ayırıcı özelliği, alacaklının tatmin edilmesi, yalnızca asıl dava konusu hak veya alacağın mevcut durumunun korunarak, dava açan alacaklının hakkının kaybolmasının önüne geçilmeye çalışılmasıdır⁴⁸.

Teminat tedbirlerinin içeriğine ilişkin sınır kararın icrasının alacaklının tatmini sonucunu doğurmamasıdır. Bu kısıtlama dahilinde hakkın icrasının hangi yol ile güvence altına alınacağı hakim takdirindedir. Teminat tedbirleri daha çok taşınır ve taşınmazlara yönelik olduğu için eşya hukuku hükümleri ile birlikte değerlendirilmelidir⁴⁹.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 391. maddede "...tedbire konu olan mal veya hakkın muhafaza altına alınması veya bir yediemine tevdi ya da bir şeyin yapılması veya yapılmaması gibi, sakıncayı ortadan kaldıracak veya zararı engelleyecek her türlü tedbire karar verilebilir" şeklinde teminat tedbiri olarak karar verilebilecek tüm ihtimalleri kapsayıcı bir hüküm sevk edilmiştir.

Kanun'un 391. maddesinin birinci fıkrası, iki husus bakımından teminat tedbirlerinin genel karakteristiğini yansıtmaktadır: İlk olarak, burada uyuşmazlık konusu şeyin güvence altına alınması söz konusudur. Yani, uyuşmazlık konusunun devrinin, üzerinde aynı hak tesis edilerek ya da yok edilmesinin önüne geçilmeye, diğer bir ifade ile mevcut durumun muhafazasına çalışılmaktadır. İkinci olarak, güvence altına alınacak olan, para alacağı dışında kalan taleplerdir⁵⁰.

Ancak 391. maddenin birinci fıkrasını tek başına teminat tedbirlerine ait kabul etmek mümkün değildir. Zira maddede aynı zamanda bir eda tedbiri olan bir şeyin yapılması veya yapılmaması da düzenlenmiştir⁵¹.

⁴⁷ Saldırım, İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz..., **a.g.e.**, s.208; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.m.**, s.12.

⁴⁸ Albayrak, Medeni Usul ve İcra İflas..., **a.g.e.**, s.75; Saldırım, İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz..., **a.g.m.**, s.208; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.16.

⁴⁹ Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.352.

⁵⁰ Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.16; Saldırım, İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz..., **a.g.m.**, s.208.

⁵¹ Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.353.

- Dolayısıyla teminat tedbirleri kapsamında,
- Çekişmeli mal veya hak yediemine tevdi edilebilir,
 - Çekişmeli şeyin aynen veya –taşınmazlarda şahsi talep hakkı ileri sürülmesinde çekişmeli haklar şerhi, aynı talep hakkı ileri sürülmesinde geçici tescil şerhinde olduğu gibi- hukuken muhafazasına karar verilebilir⁵².

5.2. Düzenleme Amaçlı İhtiyati Tedbirler

Düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirler ihtilaflı olan hukuki ilişkinin düzenlenmesini amaçlamaktadır⁵³. Düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirlerde, gelecekte yerine getirilmesi gerekecek bir edimin teminat altına alınmasından çok, mevcut hukuki ilişki hakkında geçici olarak düzenleme yapılması söz konusudur⁵⁴.

Taraflar arasındaki uyuşmazlık konusu olan hukuki ilişki, asıl davada karar verilene kadar hakim tarafından düzenlenmekte olup, böylece asıl davada karar verilene kadar geçerli olacak şekilde hukuki ilişkinin içeriğine yönelik düzen kurulmaktadır⁵⁵.

Özellikle, sürekli ilişkilerde böyle tedbirlere ihtiyaç duyulabilir. Tedbirin maddi hukuktan kaynaklanması gerekmez. Düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirlerde gelecekte yerine getirilecek bir edimin teminat altına alınmasından çok, hukuki barışın muhafazası hedef tutulur. Adli yargının görev alanına giren her hukuki ilişki bir düzenleme tedbirinin konusunu teşkil edebilir. Bir hakkın icrasının geçici olarak temin edilmesinde veya hakkın geçici olarak gerçekleştirilmesine girmeyen tedbirler düzenleme amaçlı tedbirlerin kapsamındadır. Daha çok inşai nitelikteki tedbirlerdir ve sürekli borç ilişkileri açısından önem taşır⁵⁶.

Düzenleme tedbirleri, hukuki ilişkiyi yeniden inşa etmektedir⁵⁷. Şöyle ki; dava sonucunda hüküm altına alınacak inşai haklar aciliyet nedeni ile tedbir yolu ile

⁵² Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.374.

⁵³ İbrahim Ercan, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.22; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.12; Ulukapı, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.497; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.93.

⁵⁴ Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.57; Özkök, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.12-13.

⁵⁵ Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku..., **a.g.e.**, s.13-14; Saldırım, İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz..., **a.g.m.**, s.210.

⁵⁶ Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.493; Albayrak, Medeni Usul ve İcra İflas..., **a.g.e.**, s.87.

⁵⁷ Tunç Yücel, Haksız Rekabet Hukukunda Teminat Amaçlı..., **a.g.m.**, s.424; Deren Yıldırım, Medeni Usul Hukuku'nun Evrenselleşmesi Yolunda İhtiyati Tedbir..., **a.g.m.**, s.311.

⁵⁸ Saldırım, İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz..., **a.g.m.**, s.208.

düzenlenmektedir. Kolektif ortaklıklarda ve adi ortaklıklarda haklı sebebin varlığı durumunda yönetici ortağın yönetim ve temsil yetkisinin sınırlandırılması veya sona erdirilmesini inşai davalardaki geçici düzenlemelere örnek olarak verebiliriz⁵⁸.

Kira ilişkileri, komşuluk ilişkileri, düzenleyici ihtiyati tedbirlerin en çok uygulandığı konulardır. Örneğin, tüm ev sahiplerinin kullanılmasına tahsis edilmiş şey veya yerlerden yararlanmanın nasıl sağlanacağı⁵⁹, kiracının kiralanan yerdeki tadilata katlanması kararı, boşanma ve ayrılık davalarında evlilik ilişkisinin hakim tarafından düzenlenmesi gibi durumlarda düzenleyici ihtiyati tedbirlere başvurulmaktadır⁶⁰.

5.3. Eda (İfa) Amaçlı İhtiyati Tedbirler

Eda amaçlı ihtiyati tedbirler, bir hakkın geçici olarak gerçekleştirilmesini sağlamaktadırlar. Yani alacaklının geçici olarak tatmini söz konusudur. Eda amaçlı ihtiyati tedbirler, ihtiyati tedbirin amacına aykırı gibi görünse de⁶¹, bazı özel durumlarda, durumun gereği olarak ifa zorunlu olabilir. Ancak eda amaçlı tedbirler, sadece bir tedbir niteliğinde olduğundan, kesin bir tatmin - ifa sağlamayıp geçici bir ifa sağlar. Bu tür tedbirlerin hangi hallerde verileceğine ilişkin bir ölçü bulmakta zordur. Örneğin, nafaka alacağına davadan önce veya dava sırasında hükmedilmesi mümkündür⁶². Bu tedbir kapsamına ancak cebri icraya elverişli tedbirler dahil edilebilir⁶³.

Genel olarak eda hükümlerinde davalı, bir şeyi vermeye, bir işi yapmaya ya da yapmamaya mahkûm edilir. Bu mahkumiyet kararına uyuşmazlığın kapsamlı şekilde incelenmesi ve tam ispat seviyesinde ispat ölçüsüne göre karar verilmesi ile ulaşılmaktadır. Bazen hukuk düzeni hak sahibinin içinde bulunduğu zaruret haline itibar ederek hukuki koruma sağladığında, kararın icrası asıl dava sonucu gibi etki yaratacaktır. Yani asıl davanın sağlayacağı cebri icra ile donatılmış hukuki korumaya, verilen geçici tedbir kararı ile ulaşılmaktadır.

⁵⁸ Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.494; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.94; Pekcanitez, Milletlerarası Tahkimde Geçici..., **a.g.m.**, s.132.

⁵⁹ Saldırım, İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz..., **a.g.m.**, s.209; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.12-13.

⁶⁰ Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.495.

⁶¹ Nitekim, ihtiyati tedbirin geçici nitelikte olduğu ve dava konusunu baştan tatmin edici bir etki yaratmayacağı kabul edilmiştir (Özekes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.56; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.178).

⁶² Saldırım, İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz..., **a.g.m.**, s.209.

⁶³ Tunç Yücel, Haksız Rekabet Hukukunda Teminat Amaçlı..., **a.g.m.**, s.425.

Bu etkiye asıl dava sonucunun öne çekilmesi denilmektedir. Eda tedbirleri yolu ile asıl dava öne çekilmektedir⁶⁴.

Hukukumuzda asıl davanın öne çekilmesi yerine daha çok davanın esasını çözer ya da böyle bir sonuç doğuracak tarzda ihtiyati tedbir kararı verilemeyeceği genel ilke olarak kabul edilmekte; tedbir kararından çıkacak hukuki sonucun, asıl davadaki hukuki sonucun geride kalması yani daha azını teşkil etmesi savunulmaktadır. Hakime tanınan tedbirin içeriğini belirlemedeki hareket serbestisinin sınırını, davanın esasını çözer tarzda karar verilemeyeceği ilkesi oluşturmaktadır. Ancak kanunlarda esas çözer tarzda tedbir verilebileceği açıkça yer alıyorsa taraflardan birini de ekonomik olarak yok etmemek kaydıyla bu tür tedbir kararının verilebileceği savunulmaktadır ve hukukumuzda hakim olan görüş de budur⁶⁵.

Karşı görüşte olanlar ise; HMK 'da tedbir türlerinin ayrı ayrı düzenlenmediğini, 391 inci maddede genel bir düzenlemenin olduğunu, eda sonucunu doğuracak tedbirlerin yasaklanmamış olduğunu, aksine ilgili maddede hakime bir şeyin yapılması ya da yapılmaması gibi tehlikeyi ortadan kaldıracak ya da zararı engelleyecek her tür tedbiri alma yetkisinin verildiğini, her tür tedbir ifadesine asıl dava sonucunu öne çeken tedbirlerin de dahil olması ve bir şeyin yapılması ya da yapılmaması yönündeki tedbirlerin doğrudan eda tedbirine yönelik olması nedeni ile Kanun'un asıl dava sonucunun öne çekilmesi yasağını koymadığını savunmaktadırlar⁶⁶.

Eda tedbiri, geçici olarak asıl dava sonucunu öne çekme etkisine sahip, talebin icrasının güvence altına alınması yanında, geçici olarak icrasını hedefleyen ihtiyati tedbir türüdür.

⁶⁴ Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.376.

⁶⁵ Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.384-385.

⁶⁶ Nevhis Deren YILDIRIM' da bu görüştedir. YILDIRIM'a göre; "Hukuk Muhakemeleri Kanunu ihtiyati tedbirleri tüketici biçimde saymamış, ihtiyati tedbir türlerini yalnız teminat amaçlı tedbirlerle sınırlamamıştır. Hükümde örnek kabilinden sayılan ilk iki tedbir teminat amaçlı tedbir kategorisinde, yapma ve yapmama biçiminde olan tedbirler ise ifa (eda) amaçlı tedbir kategorisindedir. Her türlü tedbir ibaresinden ise teminat, düzenleme ve nihayet ifa (eda) amaçlı tedbirlere hükmedilebileceği sonucunun çıkarılabileceğini" belirtmektedir (Nevhis Deren Yıldırım, "Fikri Mülkiyet Hukuku İle Usul Hukukunun Çatışma Alanı: İhtiyati Tedbirler", 2012, (Çevrimiçi) http://www.domainom.com/sites/default/files/aippi_tr_2012_seminer_28_haziran_02domainom.pdf, (E.T. 06.02.2016), s.22); Nafaka davasında soybağı tespit edilirse veya babalık davası ile birlikte nafaka istenir ve hakim babalık olasılığını kuvvetli bulursa, hükümden önce uygun bir nafakaya karar verilebileceğine ilişkin düzenlemeler; Türk Borçlar Kanununda hakimin istem üzerine davalının zarar görene geçici ödeme yapmasına karar vermesi; Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununda düzenlenen tespit davasında grev veya lokavttan tedbir yolu ile durdurulması; gibi düzenlemeleri maddi hukukta asıl dava sonucu öne çeken eda tedbirlerine örnek olarak verebiliriz (Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.387-389).

Cebri icraya konu olabilecek verme, yapma, yapmama gibi tüm taleplerin ifasına eda tedbiri yolu ile karar verilebilir⁶⁷.

⁶⁷ Evrim Erişir, “Para Alacaklarında İhtiyati Tedbirler – 11.10.2006 Tarihli Frankfurt Eyalet Yüksek Mahkemesi Kararının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı ve Borçlar Kanunu Tasarısı Bakımından Düşündürdükleri-” **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2009, s.248-249; Örneğin; ressamın rızası alınmadan bir hafta sonra yapılacak müzayedenin kataloğuna resminin konulmasının engellenmesi, yerleşim yerlerine yakın mesafede inşa edilen bir otelin yaz günlerinde aralıksız yüksek sesle müzik yayını yaparak çevredeki yazlık site sakinlerini rahatsız etmesinin önlenmesi, ayıplı seri malın üretiminin ve satışının durdurulması gibi (Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.431-469).

3. BÖLÜM

İHTİYATİ TEDBİR YARGILAMASI

1. İhtiyati Tedbir Kararı Alınması Usulü

1.1. İhtiyati Tedbir Talebi

İhtiyati tedbir kararının verilmesi kural olarak bu konuda bir talebin mahkemeye yöneltilmesine bağlıdır¹. Bu olgu HMK'nun 390/1, 393/1 ve 397/1 maddelerinde açıkça ifade edilmiştir. Bu koşul tüm uyuşmazlıklarda ortak bir şart olup, ancak kanunda özel hüküm bulunan hallerde talep olmasa da tedbire karar vermek mümkündür².

Aslında ihtiyati tedbir için talep şartı HMK'da ki genel düzenlemeyle de uyum içindedir. Çünkü usul kanununa göre davanın taraflarca hazırlanması ilkesi geçerli

¹ Serdar Arıkan, "Endüstriyel Tasarımlarla İlgili İhtiyati Tedbirler", **Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi**, S.3, 2005, s.750; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.11; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.14; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4325; Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.230; Karafakih, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.267; Özkes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.111; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.46; Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.146; Bilge Umar, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, s.1137; Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.176. Ayrıca bkz. "... Temyize konu talep, ihtiyati tedbir kararına yapılan itiraza ilişkindir. Davacı tarafça açılan genel kurul kararının iptali istemini içerir davada mahkemece davalı şirkete ait taşınmazın devri ve üzerinde aynı ve şahsi hakların devrinin önlenmesine yönelik olarak ihtiyati tedbir kararı verilmiştir. Karara dayanak teşkil eden ve ihtiyati tedbir kararı verilmesine dair prosedürü düzenleyen HMK'nun 389 ve devamı maddeleri uyarınca, ihtiyati tedbir kararı verilebilmesi bu konuda talep bulunması şartına bağlı olup, somut uyuşmazlıkta, dava dilekçesinde tedbir talebine dair bir açıklığın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda mahkemece, dava dilekçesi ve dosya içeriğinde davacı tarafça bu yönde bir talebin bulunmadığı değerlendirilmeksizin resen ihtiyati tedbir kararı verilmesi doğru olmadığından kararın bozulması gerekmiştir..." Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 20.02.2012 tarihli, 2012/281 Esas ve 2012/2244 Karar sayılı ilamı (Kazancı bilişim).

² Hasan Özkan, **Açıklamalı-İçtihatlı İhtiyati Tedbir, Delil Tespiti, İhtiyati Haciz ve Kamu Alacağı Tahsilinde İhtiyati Haciz**, İstanbul: Legal Yayınevi, 2006, s.64; Örneğin, boşanma davasının açılmasıyla birlikte, davanın tarafları yasal olarak ayrı yaşama hakkını elde etmiş olacaklarından, hakimin talep olmasa da re'sen kadının günlük ihtiyaçlarını karşılayacak bir miktarın kocadan tedbir nafakası olarak alınmasına karar vermesi mümkündür. Yine 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 57. maddesinde, hak sahiplerinin talebi olmasa da, ihracat, ithalat ya da transit geçiş sırasında taklit veya korsan olduğundan şüphe edilen ürünlere ihtiyati tedbir olarak el konulması sağlanmıştır. Ancak bu tür düzenlemeler genel olarak kamusal yönü ağır basan istisnai durumlar olduğundan genel kuralı bozacak nitelikte değildir (Arıkan, Endüstriyel Tasarımlarla..., **a.g.m.**, s.750-751).

olup, HMK'nun 24. ve 26. maddeleri gereğince, hakimin iki taraftan birinin talebi olmaksızın davayı re'sen göremeyecek olması bir yana, tarafların iddia ve savunmasıyla bağlı olup, talepten fazlasına veya bir başka şey hakkında karar vermesi de mümkün değildir. Bu nedenle davacının ihtiyati tedbir talebini çok açık bir şekilde hakime iletmesi, hangi konularda hangi tür tedbirlerin verilmesini istediğini dilekçesinde açıkça yazması gerekir³.

İhtiyati tedbir bir dava değildir⁴. Bunun bir sonucu olarak özellikle dava açılmadan önce talep edilen ihtiyati tedbirler bakımından davacı ve davalı kavramı yerine "ihtiyati tedbir talep eden (talep sahibi)" ve "karşı taraf (ihtiyati tedbir talebinin muhatabı)" kavramları kullanılmaktadır⁵. Zira mevcut bir dava yoksa davacı ve davalıdan bahsedilemeyecektir. İhtiyati tedbir, HMK'nun 390/1, 393/1 ve 397/1 maddeleri uyarınca davanın açılmasından önce veya dava açıldıktan sonra talep edilebilecektir⁶.

1.1.1. Talep Sahibi

İhtiyati tedbiri, hukuki menfaati bulunan herkes isteyebilir. İhtiyati tedbir, davadan önce, dava dilekçesiyle birlikte ve davanın yürümesi sırasında istenebilir. Davadan önce isteniyorsa, hukuki menfaati olan kişi mahkemeye başvurur. Dava dilekçesiyle birlikte isteniyorsa, ihtiyati tedbir talebinde bulunan kişi, davayı açandır; yani, davacı olan kişi, duruma göre, davacı veya davalı taraftır⁷.

İhtiyati tedbir isteyebilmek için, her şeyden önce, taraf ehliyeti ve dava ehliyetine sahip olmak gerekir. Bilindiği gibi **taraf ehliyeti**, bir davada davacı ve davalı olarak bulunabilme hak ve yetkisine sahip bulunma anlamındadır. Bu da, medeni hukuk bakımından medeni haklardan yararlanma ile özdeşdir⁸.

³ Arıkan, Endüstriyel Tasarımlarla..., **a.g.m.**, s.751; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.11.

⁴ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.230; İdil Tuncer Kazancı, "Yargı Kararları ve 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde İhtiyati Tedbirlere İlişkin Bazı Sorunlar", **Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Dergisi**, C.8, S.23, 2012, s.81; Öztekin, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.433; Berkin, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.117; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.51; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.5; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.35; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4325; Durğut, Hukuk Muhakemeleri Kanununda..., **a.g.e.**, s.8.

⁵ Umar, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.1138.

⁶ Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.70; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1024-1025.

⁷ Özkes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.106; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.865; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.28.

⁸ Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.37; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.865.

Başka bir anlatımla, kim ki medeni haklardan yararlanma hakkına sahipse, dilekçede o kişi ihtiyati tedbir talebinde “talep sahibi” davayla isteniyorsa “davacı” olarak gösterilir⁹.

İhtiyati tedbir talebinde bulunabilmek için, taraf ehliyetine sahip olmak yetmez; ayrıca, **dava ehliyetine** de sahip olmak gerekir. Dava ehliyeti, medeni hukuktaki medeni hakları kullanma (işlem yapma) ehliyeti ile özdeştir. Dava ehliyeti bulunmayanların bizzat kendilerinin ihtiyati tedbir talebinde bulunabilmelerine hukuken imkan yoktur. Bunlar, kanuni mümessilleri aracılığıyla ihtiyati tedbir talebinde bulunabilirler¹⁰.

İhtiyati tedbir talebinde bulunan kişinin, bu konuda “**sıfatı**”nın da olması gerekir. Her ne kadar sıfat (husumet ehliyeti) davaya has bir usul kurumu gibi incelenmekte ise de, davadan önce ihtiyati tedbir istenilmesi halinde, talepte bulunanın, talep konusu şey (hak) ile taraflar arasındaki ilişkidir. Eğer talepte bulunan kişi ile ihtiyati tedbir konusu arasında bir hukuki ilişki kurulamıyorsa ihtiyati tedbir talebinde bulunan kişinin bu konuda sıfatı yok demektir¹¹.

Dava açılmadan önce ancak, dava açacak olan taraf mahkemeden ihtiyati tedbir isteyebilir. Dava açıldıktan sonra ise her iki taraf da ihtiyati tedbir isteyebilir¹². Ayrıca hukuk sistemimizde, avukat tutma zorunluluğu kuralı bulunmadığından, kişilerin bizzat kendileri, ihtiyati tedbir talebinde bulunabilirler veya isterlerse bir avukat aracılığıyla da başvuru yapabilirler¹³. Gerçek kişiler gibi tüzel kişilerde ihtiyati tedbir talebinde bulunabilirler. Ancak tüzel kişiler ihtiyati tedbir istemlerini yetkili organları aracılığıyla gerçekleştirirler.

Vekilde, müvekkil adına ihtiyati tedbir talebinde bulunabilir. Vekilin, ihtiyati tedbir isteyebilmesi için dava vekaletnamesinde ihtiyati tedbir için özel yetkinin

⁹ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.866.

¹⁰ Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.37.

¹¹ Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.43; Özekes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.107; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.866.

¹² Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.37; Baki Kuru, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, İstanbul: Legal Yayınevi, 2015, s.498.

¹³ İhtiyati tedbir talebinde bulunabilmesi bir adli işlemdir ve adli işlemleri takip etme yetkisi, yalnızca (münhasıran) avukatların yapabileceği işlerdendir (Avukatlık Kanunu m.35). Bu yüzden, avukat olmayan kişilerin vekalet alarak ihtiyati tedbir isteyebilmeleri mümkün değildir. Aksine davranış, para cezasını ve hapis cezasını gerektirir (Av. Kan. m.63,II); Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.866.

bulunmasına ve bu yetkinin vekaletnamede açıkça belirtilmesine gerek yoktur (HMK m.74)¹⁴.

1.1.2. İhtiyati Tedbir Talebinin Muhatabı

İhtiyati tedbir talebinde bulunabilecek olan kişi, bu talebi yapmakta hukuki menfaati bulunan kişi olduğuna göre, ihtiyati tedbir talebinin muhatabı da, talep sahibinin hukuki menfaatinin sağlanmasının muhatabı kim ise, o kişidir¹⁵. Konuya bu açıdan bakıldığında, ihtiyati tedbir, dava ile beraber isteniyorsa, muhatap davalıdır; dava içinde talepte bulunuluyorsa, talep edenin karşısında yer alan taraf (davacı ihtiyati tedbir istemişse, davalı; davalı ihtiyati tedbir istemişse, davacı) muhatap olacaktır¹⁶.

Eğer dava açılmadan önce ihtiyati tedbir talep edilmişse, ihtiyati tedbirin alınmasından itibaren iki hafta içinde dava açılması gerekliliğine (HMK m.397) bağlı olarak ileride açılacak olan davada davalı olarak gösterilecek olan kişi, muhatap gösterilir. Davadan önce ihtiyati tedbir istenmesi halinde, normal olarak, kimin aleyhine ihtiyati tedbir istenmişse ve bu talep kabul edilmişse, daha sonra açılacak olan davada da davalı hanesinde, aleyhine tedbir kararı alınan kişinin gösterilmesi gerekir¹⁷.

1.2. İhtiyati Tedbir Kararının Alınma Zamanı

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 390/1, 393/1 ve 397/1. maddeleri uyarınca esas davanın açılmasından önce veya esas dava açıldıktan sonra ihtiyati tedbir kararı alınabilecektir. Bununla birlikte dava açan kişi aynı dilekçeyle birlikte hem ihtiyati tedbir talebinde bulunabilecek hem de esas hakkındaki davasını açabilecektir. HMK m.397/1 uyarınca ihtiyati tedbir kararı dava açılmadan önce verilmişse, ihtiyati tedbir talep eden, bu kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki davasını açmak ve dava açtığına ilişkin evrakı, kararı uygulayan memura

¹⁴ Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4325; Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.233; Özekes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.112.

¹⁵ Eroğlu, Haksız Rekabete İlişkin..., **a.g.m.**, s.50; Özekes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.105.

¹⁶ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.869; Tuncer Kazancı, Yargı Kararları ve 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu..., **a.g.m.**, s.82; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.37.

¹⁷ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.869; Tuncer Kazancı, Yargı Kararları ve 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu..., **a.g.m.**, s.82; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.37.

ibrazla dosyaya koydurtmak ve karşılığında bir belge almak zorundadır. Aksi halde ihtiyati tedbir kendiliğinden kalkacaktır¹⁸.

1.3. İhtiyati Tedbir Talebinde Harç ve Giderler

İhtiyati tedbir giderleri, ihtiyati tedbir kararının alınması için yapılmış olabileceği gibi, ihtiyati tedbir kararının yerine getirilmesi için de yapılmış olabilir. İster dava açılmadan önce alınan ihtiyati tedbir dolayısıyla olsun, ister dava açıldıktan sonra alınan ihtiyati tedbir dolayısıyla yapılmış olsun, ihtiyati tedbir giderleri yargılama giderlerindedir¹⁹.

Dava açılmadan önce ihtiyati tedbir talebinde bulunulmuşsa, verilecek ihtiyati tedbir dilekçesi başvurma harcına tabidir. Başvurma harcı maktu nitelikte olup sulh hukuk mahkemelerinde ve asliye hukuk mahkemelerinde farklı olarak öngörülmüştür. Başvurandan bunun haricinde sulh hukuk mahkemesi ve asliye hukuk mahkemesi ayrımı yapılmaksızın maktu karar ve ilam harcı alınacaktır²⁰.

Dava dilekçesiyle birlikte ihtiyati tedbir talebinde bulunulursa talep sahibinden bir tek dava açarken ödemesi gereken başvurma harcı ile karar ve ilam harcı (duruma göre maktu ve/veya nispi) alınacaktır. İhtiyati tedbir talebi göz önünde bulundurularak ayrı bir başvurma ile karar ve ilam harcı alınmaz²¹.

Dava devam ederken ihtiyati tedbir talebinde bulunulması halinde dava açılmadan önceki durumda olduğu gibi ayrı bir dilekçe verildiğine göre başvurma harcı ile karar ve ilam harcı alınır²².

Dava açılmadan önce ihtiyati tedbir talebinde bulunulması halinde gider avansı alınması uygun değildir²³. HMK m.120/1 uyarınca davacı her yıl Adalet Bakanlığı'na çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirlenecek olan tutarı dava açarken mahkeme

¹⁸ Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.37-38; İbrahim Ercan, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.11; Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.148.

¹⁹ Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.64.

²⁰ Özekes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.112; Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.232; İbrahim Ercan, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.77; Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.72; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4325; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.39; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.873.

²¹ Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.72; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4325; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.873.

²² Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.873.

²³ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.232.

veznesine yatırmak zorundadır. Görüldüğü üzere gider avansı yalnız davalar için düzenlenmiştir; ancak yukarıda da belirttiğimiz üzere ihtiyati tedbir bir dava değildir²⁴.

Burada tartışma konusu olabilecek husus Hukuk Muhakemeleri Kanunu Gider Avansı Tarife'sinin 5. maddesinin 2. fıkrasındaki düzenlemedir. Zira bu hükme göre geçici hukuki koruma talebi için alınan gider avansının kullanılmayan kısmı verilen karardan sonra talep üzerine iade edilir. Bununla birlikte Gider Avansı Tarife'sinin tamamının kesin hukuki himayeyi sağlayan dava yoluna göre hazırlandığı görülmektedir. Tarifenin, HMK'da yer alan gider avansına ilişkin düzenlemeye aykırı bir hüküm içermesi normlar hiyerarşisi kurallarına göre mümkün değildir. Bu çerçevede geçici hukuki himaye taleplerinde ve dolayısıyla da ihtiyati tedbir taleplerinde gider avansının talep edilmesi uygun değildir²⁵.

Yargıtay gider avansı hususunda vermiş olduğu kararında alacak davası açılmadan önceki ihtiyati haciz talebinin bir dava değil, geçici hukuki himaye tedbiri olduğunu belirtmiş; bu nedenle yalnız davalar için düzenlenmiş olan gider avansına ilişkin hükümlerin ihtiyati haciz talebi için uygulanamayacağına yer vermiştir²⁶. İhtiyati tedbir de bir tür geçici hukuki himaye tedbiri olduğundan aynı sonuca ihtiyati tedbir talepleri için de varılacaktır. Bununla birlikte ihtiyati tedbir talebinde bulunan taraftan HMK m.324 uyarınca delil ikamesi için avans talep edilmesi mümkündür²⁷.

Gerek ihtiyati tedbirin alınmasına ilişkin giderleri gerek bu tedbir kararının yerine getirilmesine ilişkin giderler, ihtiyati tedbir talebinde bulunan tarafından ödenmektedir. Bu giderlerin kimin üzerinde kalacağını değişik olasılıklara göre incelemek gerekirse şöyle ki; dava açılmadan önce istenen ihtiyati tedbir nedeniyle yapılmış olan giderler söz konusu olup da, ihtiyati tedbir isteyen süresinde dava

²⁴ Yuk. 3. Böl. 1. Kısım syf.28.

²⁵ Evren Kılıçoğlu, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Gider Avansına İlişkin Düzenlemeleri Hakkında Değerlendirmeler", **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, S.99-100, Kasım-Aralık 2012, s.100-101.

²⁶ "... Alacak davası açılmadan önceki ihtiyati haciz talebi bir dava değildir, sadece bir geçici hukuki koruma talebidir (HMK m.406/2). Bu nedenle (ihtiyati haciz talebi dava olmadığından), yalnız davalar için düzenlenmiş olan gider avansına ilişkin hükümler (HMK m.114/1-g, m.120), ihtiyati haciz talebi için uygulanmaz. Bu konuda da Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır. Alacaklı, ihtiyati haciz dilekçesinin ve duruşma (m.258,II) davetiyesinin borçluya tebliği giderini peşin öder, ödemezse ihtiyati haciz talebinden vazgeçmiş sayılır..." Yargıtay 3. HD, 13.12.2012 tarihli, 2012/21609 Esas ve 2012/25698 Karar sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

²⁷ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.233.

açmazsa, hakim masrafları tedbir isteyen tarafa yükler²⁸. Dava açılmışsa, esas davanın sonuçlanması beklenir. Tedbir isteyen ihtiyati tedbir kararının harçlara ve vekalet ücretine ilişkin bölümünü esas dava sonuçlanmadan önce icraya koyamaz. Çünkü, tedbir isteyenin davasında haklı olup olmadığı, esas dava sonuçlanmadan önce belli değildir²⁹.

İhtiyati tedbir talebinde bulunanın bu talebi reddedilmiş ise, esas dava sonucunda haklı çıksa bile, ihtiyati tedbir muhakemesinde yaptığı masraflar kendi üzerinde kalır. İhtiyati tedbir kararı verilmiş ve dava da devam etmekte ise, bu davanın sonucunda masraflara kimin katlanacağı belirlenecektir. Esas hakkındaki davayı ihtiyati tedbir isteyen kaybetmiş ise, ihtiyati tedbir giderleri kendi üzerinde kalır. Davayı ihtiyati tedbir isteyen kazanmışsa, bu durumda masraflar kural olarak karşı tarafa yükletilecektir. İhtiyati tedbir kararı alan taraf, esas hakkındaki davada haklı çıkarsa, mahkeme diğer yargılama giderlerinde olduğu gibi, ihtiyati tedbir giderlerinin de davada haksız çıkan tarafa yükletilmesine karar verecektir³⁰.

Yukarıda da izah edildiği üzere, ihtiyati tedbir giderleri, ancak esas hakkındaki davada istenebilir; ayrı bir dava ile istenemez³¹.

1.4. İhtiyati Tedbir Talebinde Bulunanın Teminat Gösterme Yükümlülüğü

HMK m.390/3 uyarınca mahkemenin ihtiyati tedbire karar vermesi için tedbir talebinde bulunanın haklı olduğuna ilişkin tam bir kanaatin oluşmasına gerek yoktur. İhtiyati tedbire karar verilmesi için yaklaşık ispatın yeterli sayılması, karşı tarafı veya üçüncü şahısları zarara uğratabilecektir³². Karşı tarafın veya üçüncü şahısların uğrayabileceği muhtemel zararları karşılamak amacıyla HMK m.392 uyarınca ihtiyati tedbir talep eden taraf teminat göstermek zorundadır³³.

²⁸ Bilge Umar, **Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuzun Mehz Neuchatel Kantonundaki Tatbikatı**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1967, s.245.

²⁹ Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4330; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.66.

³⁰ Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.66.

³¹ Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4331; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.158.

³² Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.44; Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.238; Kuru, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.504; Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.149-150; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz ve Sema Taşpınar Ayvaz, **Medeni Usul Hukuku**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016, s.569.

³³ Çetinkaya, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.m.**, s.783; Bilge ve Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.374; Ansay, Hukuk Yargılama..., **a.g.e.**, s.198; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.495; Karafakih, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.269; Özüarı, İhtiyati Tedbir..., **a.g.m.**, s.367; Karşı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.755.

HMK m.392/1 c.1 uyarınca ihtiyati tedbir talep eden, haksız çıktığı takdirde karşı tarafın ve üçüncü kişilerin bu yüzden uğrayacakları muhtemel zararlara karşılık teminat göstermek zorundadır. Bu hüküm uyarınca teminat sadece karşı tarafın değil aynı zamanda tedbirden etkilenen üçüncü kişilerin uğrayacakları muhtemel zararlara karşı da öngörülmüştür. İhtiyati tedbir kararının uygulanabilmesi için ihtiyati tedbir talep eden tarafın bu teminatı tedarik ederek, mahkemenin göstermiş olduğu yere yatırmış olması gerekmektedir³⁴.

HMK m.87/1 uyarınca mahkeme teminatın şeklini ve tutarını serbestçe takdir eder. Bu durumda hakim teminatın şeklini ve tutarını her somut olayın koşullarına göre takdir edecek ve kararında belirtecektir. Tedbir talebinde bulunanın vermesi gereken teminat dava masraflarıyla sınırlandırılmayıp, haksız ihtiyati tedbirin uygulanmasından doğabilecek bütün zararlar göz önüne bulundurularak belirlenecektir³⁵.

Hakim, dava süresince ortaya çıkan değişiklikler üzerine talep halinde tarafların da görüşünü alarak teminatın arttırılmasına veya azaltılmasına karar verebilecektir³⁶. Hakim her ne kadar karşı tarafın veya üçüncü kişinin haksız ihtiyati tedbir nedeniyle doğabilecek tüm muhtemel zararlarını karşılayacak bir teminat almalı ise de tedbir talep edenin acil hukuki koruma imkanını ortadan kaldıracak bir teminat miktarı öngörmemelidir³⁷.

HMK m.392/1 c.2 uyarınca hakim ihtiyati tedbir talebinde bulunan tarafı teminat göstermekten muaf tutabilecektir. Bu hüküm uyarınca ihtiyati tedbir talebi resmi belgeye, başkaca kesin bir delile dayanıyor yahut durum ve koşullar gerektiriyorsa, mahkeme gerekçesini de açıkça belirtmek şartıyla teminat alınmamasına karar verebilecektir³⁸. Zira elinde kuvvetli bir delil olan kimsenin tedbirde haksız çıkma ihtimali zayıftır.

³⁴ Özkan, Delil Tespiti, İhtiyati Tedbir..., **a.g.e.**, s.67; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**,s.20.

³⁵ Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.89; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.44

³⁶ Bilge ve Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.374; Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.89; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.44; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.493.

³⁷ Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.149; Öztekin, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.442.

³⁸ Muhammet Özkes ve Evrim Erişir, "Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi", **Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**, S.5, 2006/3, s.1257; Ayrıca bkz. "... Mahkemece, HMK'nın 392. maddesine göre alacağın amme alacağı olduğu gözetilerek uygun miktarda teminat alınması, tedbir kararının teminatsız verilmesinin talep edildiği hallerde ise teminat alınmama gerekçesinin kararda açıkça belirtilmesi gerekirken yetersiz

Belgenin niteliğine ve içeriğine göre hakime bir takdir hakkı tanınmıştır. Örneğin nafaka davalarında, ihtiyati tedbir olarak nafaka ödenmesine teminat alınmaksızın karar verilebilir³⁹.

Burada dikkat edilmesi gereken noktalardan birisi de mahkemenin ihtiyati tedbir talep eden tarafı teminattan muaf tuttuğu takdirde bunun gerekçesini açık bir şekilde ortaya koyma zorunluluğudur⁴⁰. 1086 sayılı HUMK m.110 c.2’de devletin teminat göstermekten muaf olduğu düzenlenmiştir. HMK özel hukuk ilişkilerinde devletin vatandaş karşısında eşit olduğu esastan yola çıkarak devletin ihtiyati tedbir taleplerinde teminat muafiyeti kaldırılmıştır. Bu durumda ihtiyati tedbir talep eden taraf devlet olsa bile artık mahkemenin öngöreceği teminatı yatırmak zorundadır⁴¹.

Ancak adli yardımdan yararlanan kimselerin ihtiyati tedbir talep etmeleri halinde teminat göstermesi gerekmez (HMK m.392/1 c.3)⁴².

HMK m.392/2, hükmü uyarınca asıl davaya ilişkin hükmün kesinleşmesinden veya ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren bir ay içinde tazminat davasının (haksız ihtiyati tedbirden doğan tazminat davası) açılmaması üzerine teminat iade edilir⁴³.

Asıl dava sonuçlanmış, karşı taraf haklı çıkmış ve hüküm kesinleşmişse iadenin nasıl yapılacağı haksız ihtiyati tedbirden doğan tazminat davasının açılıp açılmadığı ihtimaline göre belli olacaktır. Asıl dava sonuçlandıktan sonra aleyhine ihtiyati tedbir kararı alınan kişi haklı çıkmış, hüküm kesinleşmiş ve aleyhine ihtiyati tedbir kararı alınan kişi hükmün kesinleşmesinden itibaren bir ay içinde tazminat davası açmışsa bu

gerekçe ile teminat alınmadan ihtiyati tedbir kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...” Yargıtay 21.HD, 06.03.2013 tarihli, 2013/3045 Esas ve 2013/4079 Karar sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

³⁹ Ansay, Hukuk Yargılama..., **a.g.e.**, s.198; Bilge ve Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.374; Kuru, Arslan ve Yılmaz, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.585; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.493.

⁴⁰ Umar, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.1151.

⁴¹ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.239; Özel hukuk ilişkilerinde Devletin vatandaş karşısında eşit olması, hukuk devleti ve demokrasinin de bir gereğidir. Ayrıca, Devletin de teminat yatırması zorunluluğu, onun, talep edeceği tedbirlerde, daha sağlıklı ve daha etraflı düşünmesini sağlayacaktır. Bunun dışında, talep ettiği tedbirde haksız çıkması durumunda, Devlete karşı kişilerin dava açıp yürütmesinin güçlükleri bulunduğu gibi, lehe karar elde edildiğinde de, Devlet hazinesinden karşılanacak zararların ödenmesi, bürokratik engelle karşılaşmakta, alacağın tahsili yıllar sürebilmektedir. Devletin tedbir isterken teminat göstermesi bu sakıncaları bertaraf edecek niteliktedir (Öztek, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.443).

⁴² Dava görülürken adli yardım kararı kaldırılırsa, mahkeme ihtiyati tedbir koydurmuş olan tarafın teminat göstermesine karar verebilir (Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.21; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.46).

⁴³ Ulukapı, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.498; Muşul, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.615.

dava sonuçlanıncaya kadar teminat bunu göstermiş olan tarafa iade edilmez. Asıl dava sonuçlandıktan sonra aleyhine ihtiyati tedbir kararı alınan kişi haklı çıkmış, hüküm kesinleşmiş ve aleyhine ihtiyati tedbir kararı alınan kişi hükmün kesinleşmesinden itibaren bir ay içinde tazminat davası açmamışsa asıl davaya bakan mahkeme teminatı yatıran tarafın talebi üzerine teminatı iade edecektir⁴⁴.

Ancak teminatın iadesi haksız ihtiyati tedbirden doğan sorumluluğu ortadan kaldırmayacaktır. Haksız ihtiyati tedbirden zarar gören taraf veya üçüncü kişi zamanaşımı süresi içerisinde bu davayı açabilir. İhtiyati tedbir kararı, süresi içerisinde esas hakkında dava açılmadığı için kalkmış ise ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren bir ay içinde haksız ihtiyati tedbirden doğan tazminat davası açılmaması üzerine teminat iade edilir⁴⁵.

İhtiyati tedbir dolayısıyla alınan teminatın nasıl iade edileceği Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 59. maddesinde düzenlenmiştir. Teminatın ihtiyati tedbir talep eden tarafa geri verilmesi mahkeme kararıyla olacaktır. Bu maddeye göre ihtiyati tedbir taleplerinde teminat olarak yatırılan para, banka mektubu, tahvil veya benzeri evrakın iadesinin istenmesi halinde yazı işleri müdürü teminatın iadesi için kanuni şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırıp bu hususu belgelendirerek görüşü ile birlikte dosyayı hakim ya da daire başkanına sunar. Teminat gösterilmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalktığı anlaşıldığında mahkemeye teminatın iadesine karar verilir.

Aleyhine ihtiyati tedbir kararı alınan kişi haksız ihtiyati tedbirden doğan tazminat davası açıp bu davayı kazanırsa teminat hemen kendisine verilmeyecektir. Haksız ihtiyati tedbirden doğan tazminat davasını açan davacı, bu dava sonunda aldığı ilamı icraya koyar. Haksız ihtiyati tedbirden doğan tazminat davasının davalısı borcunu yedi gün içerisinde ödemezse, icra müdürü davalının mahkemedeki teminatını haczeder, paraya çevirir ve bedelinden davacının alacağı ödenir. Eğer gösterilen teminat davacının alacağını ödemeye yetmezse veya yetmeyeceği anlaşılırsa icra müdürü davalının başka mallarını da haczedebilir.

⁴⁴ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.239

⁴⁵ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.239

Haksız ihtiyati tedbirden doğan tazminat davasını açan davacı davayı kaybederse teminat, teminatı gösteren tarafa iade edilecektir⁴⁶.

1.5. İhtiyati Tedbir Talebinin Şekli

İhtiyati tedbir kararı verilmesi mahkemeden dilekçe ile talep edilir (HMK m.390/3). Kanun, ihtiyati tedbir talebinin esas hakkındaki davadan önce veya sonra yapılması arasında bir ayırım yapılmaksızın, ihtiyati tedbir talebinin dilekçe ile yapılması gerektiğini belirtmiştir⁴⁷. HMK'nun 390. maddesinin 3. fıkrasında ihtiyati tedbir dilekçesinde bulunması gereken bazı hususlara yer verilmiştir.

Bu hüküm uyarınca tedbir talep eden taraf, dilekçesinde dayandığı ihtiyati tedbir sebebinin ve türünü açıkça belirtmek ve davanın esası yönünden kendisinin haklılığını yaklaşık olarak ispat etmek zorundadır (HMK m.390/3). O halde ihtiyati tedbir talep eden taraf ihtiyati tedbire esas olan hakkı belirtmeli, ihtiyati tedbir sebebi ile buna ilişkin vakıaları göstermeli, ihtiyati tedbir talebini haklı kılabilecek delilleri belirterek dilekçesine eklemeli ve talep ettiği ihtiyati tedbir türünü göstermelidir⁴⁸.

Dilekçeye ihtiyati tedbire ilişkin teminatın yatırıldığına dair belgenin eklenmesi de zorunlu değildir. Zira bu aşamada ihtiyati tedbire karar verilip verilmeyeceği henüz belli değildir⁴⁹. Bunun yanı sıra niteliğine uygun düştüğü ölçüde dava dilekçesindeki unsurların da ihtiyati tedbir dilekçesinde yer alması gerekir⁵⁰.

Davacı aynı dilekçeyle hem ihtiyati tedbir isteminde bulunabilecek hem de esas hakkında davasını açabilecektir⁵¹.

⁴⁶ İbrahim Ercan, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.149-150; Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.93; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4406; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.47; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.21.

⁴⁷ Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.37; Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.231.

⁴⁸ Berkin, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.120; İbrahim Ercan, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.76; Karafakih, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.269; Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.71; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4325; Özkes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.111-112; Ansay, Hukuk Yargılama..., **a.g.e.**, s.197; Eroğlu, Haksız Rekabete İlişkin İhtiyati..., **a.g.m.**, s.48 dn.44; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.46; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.15; Albuz, Marka Hukukunda Geçici..., **a.g.t.**, s.89.

⁴⁹ Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.72; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.39.

⁵⁰ Özkes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.111.

⁵¹ Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4325; Özkes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.111; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.45; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.871.

Dava dilekçesiyle birlikte ihtiyati tedbir talep edilmişse önce ihtiyati tedbir talebi karara bağlanmalıdır. İhtiyati tedbir hakkında karar verilmeden, davanın esası hakkında karar verilemeyecektir. Uygulamada kimi zaman sözlü olarak ihtiyati tedbir taleplerinde bulunulmakta (özellikle nafaka davaları) ve mahkemece ihtiyati tedbire karar verilebilmektedir. Doktrinde ileri sürülen görüş uyarınca duruşma sırasında talep edilen ihtiyati tedbirler için ayrıca dilekçe vermeye gerek olmayıp, isteğin duruşma tutanağına geçirilerek altının talepte bulunana imzalatılması da yeterlidir⁵². Kanaatimizce HMK m.390/3'te ihtiyati tedbir talebinin dilekçeyle yapılacağı öngörüldüğünden ihtiyati tedbir talebi dava açıldıktan sonra sözlü olarak yapılamayacaktır⁵³.

1.6. İhtiyati Tedbir Talebinin Yapılacağı Görevli ve Yetkili Mahkeme

HMK'da yer alan kurallara dayanılarak özel hukuka ilişkin işlere bakan mahkemelerin ihtiyati tedbir kararı verebilmesi olanağı yalnız, ihtiyati tedbir talebine yol açan uyuşmazlığın esasının bu mahkemelerin oluşturduğu yargı kolunun yargı yetkisi kapsamında bulunduğu hallerde vardır⁵⁴. Bu durumda adli yargı koluna ait mahkemeler yalnız adli yargıya ait davalar hakkında ihtiyati tedbir kararı verebilirler, idari yargıya ait davalar hakkında ihtiyati tedbir kararı veremezler⁵⁵. Örneğin belediye tarafından durdurulan bir inşaatın ihtiyati tedbir yoluyla devamına adli yargı tarafından karar verilemez⁵⁶.

Aynı şekilde özel hukuka ilişkin bir uyuşmazlıkta da idari yargı organları ihtiyati tedbir kararı veremeyecektir⁵⁷.

⁵² Yılmaz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu..., **a.g.e.**, s.1662.

⁵³ İbrahim Ercan, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.77; Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.72; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4325; Özekes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.112; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.39; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.873.

⁵⁴ Umar, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.1137; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.16; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4323; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.876; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.31; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.31; Özkan, Delil Tespiti, İhtiyati Tedbir..., **a.g.e.**, s.44; Orhan Yılmaz, "İhtiyati Tedbirlerde Görev ve Yetki", **Yargıtay Dergisi**, C.3, S.3-4, 1977, s.271; İbrahim Ercan, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.67.

⁵⁵ Önder, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.m.**, s.131-132; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4293; Belgesay, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu..., **a.g.e.**, s.279; Okay Durman, "İhtiyati Tedbirde ve İhtiyati Tedbirden Sonra Açılan Davada Görevli Mahkeme", **Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**, 2010/1, s.53; Özkan, Delil Tespiti, İhtiyati Tedbir..., **a.g.e.**, s.93; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.28.

⁵⁶ Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.28.

⁵⁷ Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.56.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 390. maddesinin 1. fıkrası uyarınca ihtiyati tedbir dava açılmadan önce esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeden talep edilir⁵⁸. Görevsiz bir mahkemeden ihtiyati tedbir talep edildiği takdirde mahkemenin bu talebi reddetmesi gerekmektedir.

Burada akla gelebilecek sorun şudur; dava açılmadan önceki ihtiyati tedbir taleplerinde görevsiz bir mahkemede ihtiyati tedbir kararı verilmiş olması durumunda esas hakkında davanın açıldığı görevli ve yetkili mahkeme bu tedbir kararı üzerinde nasıl bir tasarrufta bulunacaktır? Eğer ihtiyati tedbir kararı şartları itibariyle haklı olsa bile görevsiz bir mahkemeden verildiği için kaldırılabilir mi? Yoksa esas hakkındaki dava, görevli ve yetkili mahkemede açıldığı ve tedbir kararı şartları itibariyle haklı olduğu için mahkeme ihtiyati tedbiri kaldırmayacak mıdır?

Kanaatimizce ihtiyati tedbirin görevsiz mahkemeden alındığını tespit eden ve kendisini esas hakkında açılan davada görevli ve yetkili gören mahkemenin ihtiyati tedbirin şartlarını diğer bir deyişle ihtiyati tedbirin usulüne uygun alınıp alınmadığını

⁵⁸ İlhan Postacıoğlu ve Sümer Altay, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, 7.b., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015, s.1006; Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.153-154; Meral Sungurtekin Özkan, **Türk Medeni Yargılama Hukuku**, İzmir: Meta Basım, 2013, s.398-399; Kuru, Medeni..., **a.g.e.**, s.502; 1086 sayılı HUMK'ta dava öncesi yapılacak ihtiyati tedbir talepleri bakımından görevli mahkeme hususunda herhangi bir düzenleme yer almamaktaydı. Doktrinde dava öncesi talep edilen ihtiyati tedbirlerde görevli mahkeme hususunda iki görüş ileri sürülmekteydi. Bunlardan ilkinde göre dava açılmadan önce istenen ihtiyati tedbirlerde görevin söz konusu olamayacağı ve ihtiyati tedbirin sulh hukuk veya asliye hukuk mahkemelerinin birinden istenebileceği şeklindeydi (Özüarı, İhtiyati Tedbir..., **a.g.m.**, s. 371); Doktrinde hâkim olan diğer bir görüşe göre ise mahkemelerin görevine giren dava ve işler kanunda açıkça belirtildiğine göre mahkemeler görevine girmeyen dava ve işlere bakamaz; bu nedenle de bu dava ve işler hakkında ihtiyati tedbir kararı veremez. O halde davanın esası hakkında hangi mahkeme görevliyse ihtiyati tedbir talebinde de o mahkeme görevli olmalıydı (Çetinkaya, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.m.**, s.782; İbrahim Ercan, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.68; Eroğlu, Haksız Rekabete İlişkin İhtiyati..., **a.g.m.**, s.53; Karafakih, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.269; Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.74; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4323-4324; Bilge ve Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.372; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirlerde Görev..., **a.g.m.**, s.275); Bu dönemde dava açılmadan önce asliye hukuk mahkemesinin görevine giren davalar için sulh hukuk mahkemesinden, sulh hukuk mahkemesinin görevine giren davalar için asliye hukuk mahkemesinden ihtiyati tedbir talebinde bulunulduğu ve ihtiyati tedbir kararı verildiğine rastlanmaktaydı. 1086 sayılı HUMK döneminde esas hakkında dava açılmadan önce yapılacak ihtiyati tedbir taleplerinde yetki bakımından herhangi bir sınırlama söz konusu değildi. HUMK m.104/1 uyarınca davadan önce ihtiyati tedbirler hem esas dava için yetkili mahkemeden hem de ihtiyati tedbirin en az masrafla ve en çabuk nerede yerine getirilmesi mümkünse o yer mahkemesinden istenebilmekteydi (Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.234; Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku..., **a.g.e.**, s.586; Albuz, Marka Hukukunda Geçici..., **a.g.t.**, s.61; Arıkan, Endüstriyel Tasarımlarla İlgili İhtiyati..., **a.g.m.**, s.749; Can, Marka Hukukunda İhtiyati..., **a.g.m.**, s.514); Bu maddede öngörülen ucuzluk ve kolaylık koşullarını takdiri yetkisi başvurulan mahkemeye değil, ihtiyati tedbir edenin takdirine bırakılmıştı. Bu durumda dava açılmadan önce ihtiyati tedbir talebinde bulunulan hakim bu koşulların kendi mahkemesinde oluşmadığı gerekçesiyle yetkisizlik kararı verememekteydi (Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.78).

ve haklı olup olmadığını incelemesi gerekir. Eğer ihtiyati tedbir kararının haklı olduğu tespit edilirse esas hakkında davanın görevli ve yetkili mahkemede açılmış olmasından dolayı bu tedbir kararının kaldırılmaması yerinde olacaktır.

HMK uyarınca dava açılmadan önceki ihtiyati tedbir taleplerinde görevli mahkemede olduğu gibi yetkili mahkeme açısından da esas hakkında yetkili olan mahkemeye başvurulacaktır⁵⁹.

Dava açılmadan önceki ihtiyati tedbir taleplerinde ihtiyati tedbirin en az masrafla ve en çabuk nerede yerine getirilmesi mümkünse o yer mahkemesinin yetkisi kabul edilmemiştir. Bu durumda kesin yetki kurallarına göre yetkisiz bir mahkemeden ihtiyati tedbir talep edildiğinde mahkemenin bu talebi reddetmesi, mahkemenin yetkisinin kesin olmadığı hallerde ancak ihtiyati tedbire itiraz üzerine mahkemenin bu konuda karar vermesi gerekmektedir⁶⁰.

HMK m.390/1 uyarınca ihtiyati tedbir dava açıldıktan sonra ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilir. Böylelikle başka bir mahkeme tarafından, davaya bakmakta olan mahkemenin hükmü ile çelişen ihtiyati tedbir kararlarının verilmesinin önüne geçilmiş olmaktadır⁶¹.

⁵⁹ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.235; Albuz, Marka Hukukunda Geçici..., **a.g.t.**, s.60; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.12.

⁶⁰ 6100 sayılı HMK'da dava açılmadan önce yapılacak ihtiyati tedbir taleplerinde yetkili mahkeme bakımından 1086 sayılı HUMK'a göre farklı bir düzenlemeye gidilmiştir. 1086 sayılı Kanun döneminde ihtiyati tedbirler bakımından en çok eleştirilen hususlardan biri dava açılmadan önceki ihtiyati tedbir taleplerinde yetkili mahkemenin ihtiyati tedbirin en az masrafla ve en çabuk nerede yerine getirilmesi mümkünse o yer mahkemesi olabilmesine imkan veren düzenlemeydi. Zira bu fıkranın vermiş olduğu serbesti uygulamada kötüye kullanılmaktaydı. Dava öncesi ihtiyati tedbir talebinde bulunan taraf tedbir kararını elde edinceye kadar sırasıyla birçok mahkemeye başvuruyordu (Berkin, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.120; Bilge ve Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.373; Çetinkaya, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.m.**, s.781; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.493; İbrahim Ercan, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.74; Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.72 dn.60; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.35 dn.26; Eroğlu, Haksız Rekabete İlişkin İhtiyati..., **a.g.m.**, s.52; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirlerde Görev..., **a.g.m.**, s.268-269).

⁶¹ Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.185; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirlerde Görev..., **a.g.m.**, s.269; Ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD, 24.01.2005 T., E. 2004/15284 ve K.2005/166 sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.); 6100 sayılı HMK'nın 390. maddesinin 1. fıkrası da dava açıldıktan sonra talep edilecek ihtiyati tedbirler açısından görevli ve yetkili mahkeme hususunda 1086 sayılı HUMK'a paralel bir düzenleme getirmiştir. 1086 sayılı HUMK'un 104. maddesinin 2. fıkrasının 1. cümlesi dava açıldıktan sonra ihtiyati tedbir taleplerinin davaya bakmakta olan mahkemeye yöneltilmesi gerektiğini düzenlemiştir. Bu durumda dava açıldıktan sonra ihtiyati tedbir talebinin yöneltilmesi görevli ve yetkili mahkeme esas hakkında davaya bakan mahkemeydi (Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.235).

HMK m.390/1'in düzenlemesi yabancı bir devlet mahkemesinin yetki sözleşmesi ile münhasıran yetkilendirildiği ihtilaflarda ihtiyati tedbirlerin talep edileceği mahkeme açısından bir takım sorunlara yol açacaktır. Zira Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 50. maddesi çerçevesinde kesin hükme sahip olmayan yabancı mahkeme kararlarının Türk mahkemelerinde tenfizi mümkün değildir. Bu durumda yetki sözleşmesiyle münhasıran yetkilendirilen yabancı mahkeme tarafından verilen ihtiyati tedbir kararı Türk mahkemeleri tarafından tenfiz edilemeyecek ve dava konusu ihtilafın çözümü bakımından yabancı mahkeme münhasır yetkiye sahip olduğuna göre Türk mahkemeleri bu davada, dava yabancı mahkemede açılmadan önce veya açıldıktan sonra yetkisinin bulunmaması sebebiyle ihtiyati tedbir kararı veremeyecektir. Türk mahkemeleri bu davalarda HMK m.390'a göre görevli ve yetkili mahkeme sıfatını taşımamaktadır. Bu nedenle doktrinde HMK m.390/1 hükmünün sadece ülke içi davalar bakımından uygulanması ve yetki sözleşmesi ile yabancı bir devlet mahkemesinin yetkilendirildiği davalar bakımından Türk mahkemelerinden ihtiyati tedbir kararı alınabileceği şeklinde eskiden beri var olan uygulamanın devam etmesi ve HMK m.390/1 hükmünün bu davalar bakımından değiştirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür⁶².

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz problem yabancı tahkim mahkemelerinde görülmekte olan davalardaki ihtiyati tedbir talepleri veya yabancı tahkim mahkemelerinde dava açılmadan önce yapılacak ihtiyati tedbir talepleri bakımından da söz konusu olacaktır. 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu ve diğer birçok yabancı mevzuat hakem mahkemelerinin ihtiyati tedbir kararı alabileceğini düzenlemiştir. Yabancı hakem mahkemesi tarafından aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, bu karara uymadığı takdirde kesin hükme sahip olmayan tedbir kararlarının tenfizi mümkün olmadığı için Türk mahkemelerinden ihtiyati tedbir kararı alınması gerektiği savunulmuştur⁶³.

⁶² Aysel Çelikel ve Bahadır Erdem, **Milletlerarası Özel Hukuk**, 13.b., İstanbul: Beta Basım-Yayım, 2014, s.470-473.

⁶³ Cemal Şanlı, **Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları**, 3.b., İstanbul: Beta Basım- Yayım, 2005, s.369; Çelikel ve Erdem, **a.g.e.**,s.473-474; Ziya Akıncı, "Hakemlerin İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Kararı Verme Yetkisi", **Prof. Şükrü Postacıoğlu'na Armağan**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1997, s.218.

Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun uygulanmadığı yabancı hakem yargılamaları bakımından da Türk mahkemelerince ihtiyati tedbir kararları alınabilmesinin milletlerarası ticaretin getirdiği bir zorunluluk olduğu ileri sürülmüştür⁶⁴.

Bununla birlikte HMK m.390/1 hükmünün yaratmış olduğu bu sakıncaları ortadan kaldıracak bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Değnilmesi gereken bir diğer husus, dava dilekçesiyle birlikte ihtiyati tedbir talep edilen hallerde davanın görev veya yetki yönünden reddedilmesi halinde ihtiyati tedbir talebinin de reddine karar verilecektir. Görevsizlik veya yetkisizlik kararının kesinleşme süreci uzun bir zaman alabileceğinden bu ara dönemde ihtiyati tedbire hangi mahkeme tarafından karar verileceği hususunda yasal bir düzenleme bulunmamaktadır.

Zira görevsizlik veya yetkisizlik kararı veren mahkeme dosyadan el çektiğinden ihtiyati tedbir hususunda karar veremeyeceği gibi görevsizlik veya yetkisizlik kararında gösterilen mahkeme de söz konusu karar henüz kesinleşmeyip kendisine usulünce intikal etmediği için karar vermeyecektir⁶⁵.

İhtiyati tedbir kararının acil olarak alınması gereken hallerde bu durum başvuranın geçici hukuki korumadan yoksun kalmasına yol açacak ve dava sonunda alınacak kararın bir yararının olmaması ihtimalini doğuracaktır. Doktrinde bu hususun üzerinde durulmamıştır. Kanaatimizce ihtiyati tedbir kararına ihtiyaç duyan tarafın hukuki yararını koruma amaçlı olarak bu talebinin görevsizlik veya yetkisizlik kararında gösterilen mahkemeye incelenmesi ve ihtiyati tedbirin şartları oluşmuşsa süreli olarak ihtiyati tedbir kararı verilmesi yerinde olacaktır⁶⁶. Örneğin görevsizlik veya yetkisizlik kararının üst derece mahkemesince incelendiği dönemde mahkemeye başvurulmuşsa, ihtiyati tedbir talebinin kabulüne ve görevsizlik veya yetkisizlik

⁶⁴ Çelikel ve Erdem, **a.g.e.**, s.474-475.

⁶⁵ Ejder Yılmaz, "Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanun Yolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Kararı Verme Yetkisi", **Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**, C.5,S.13, 2009, s.219.

⁶⁶ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.235; Mehmet Akif Tutumlu, "Görevsizlik Kararının Kesinleşmesi Sürecinde "İhtiyati Tedbir" in Hangi Mahkemeden İsteneceği ve Kararın Nasıl Oluşturulacağı Sorunu", **Hukuk Gündemi**, S.3, Aralık 2005, s.28-29.

kararının kesinleşmesiyle başlayan iki haftalık tahrik dilekçesinin verilmesi süresinin sonuna kadar ihtiyati tedbirin devamına şekilde bir karar verilebilecektir⁶⁷.

Şuna da değinmek gerekir ki, henüz görevsizlik veya yetkisizlik kararı üst derece mahkemesince inceleniyorsa ve bundan dolayı kesinleşmemişse, ilk derece mahkemesinin görevsizlik veya yetkisizlik kararında gösterdiği başvurulmuş mahkeme de görevsiz veya yetkisiz olduğundan tedbir talebini reddedebilecektir. Bölge Adliye Mahkemeleri'nin fiilen çalışmaya başlamasından sonraki dönemde istinaf sürecinde ihtiyati tedbir ihtiyacı ortaya çıkarsa ihtiyati tedbire ilişkin usuller Bölge Adliye Mahkemesi'nin önünde yürüyecek ve HMK m.360 gereğince bu konuda ilk derece mahkemesi önünde uygulanan kurallar uygulanacaktır⁶⁸.

Bu durumda istinaf aşamasında ihtiyati tedbir talebi Bölge Adliye Mahkemesi'ne yapılacaktır; zira ilk derece mahkemesi nihai kararını vermekle davadan elini çekmiştir. Hatta ilk derece mahkemesi nihai kararını vermiş, bu kararın tebliği yapılmış fakat henüz istinaf dilekçesi verilmemişse; bu aşamadan sonra esas hakkında görevli ve yetkili mahkeme Bölge Adliye Mahkemesi olacağından ihtiyati tedbir kararını bu merci verecektir⁶⁹.

Henüz Bölge Adliye Mahkemeleri fiilen çalışmaya başlamadığı için kanunun bu hükmü uygulanamayacaktır. Bu durumda kanun yolu aşamasında ihtiyati tedbire ihtiyaç duyulması halinde hangi merciin yetkili olduğu hususunda bir kanun boşluğu bulunmaktadır. Doktrinde ileri sürülen görüş uyarınca kesin hükmü vermiş olan ilk derece mahkemesi, dosya henüz Yargıtay'a gönderilmemişse elinde bulunan dosya üzerinden; dosya Yargıtay'a gönderildiyse oluşturulacak dublör dosya üzerinden inceleme yaparak ihtiyati tedbire karar verecektir. Zira taraflar arasındaki uyuşmazlığı en iyi bilen mahkeme bu konuda karar vermiş bulunan mahkemedir ve tarafların telafisi imkansız hak kayıplarına uğramamaları için başvurabilecekleri bir merciin bulunması hukuk devleti ilkesinin gereğidir.

⁶⁷ Mehmet Akif Tutumlu, **Medeni Usul Hukuku Sorunları**, C.I, 3.b., Ankara: Seçkin Yayınevi, 2010, s.167-168.

⁶⁸ Umar, **Hukuk Muhakemeleri...**, **a.g.e.**, s.1138

⁶⁹ Umar, **a.g.e.**, s.1138.

2. İhtiyati Tedbir Talebinin İncelenmesi ve İhtiyati Tedbir Talebinin Karara Bağlanması

2.1. İhtiyati Tedbir Talebinin İncelenmesi Usulü

2.1.1. Yargılama Usulü

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Basit yargılama usulüne tabi dava ve işler" başlıklı 316. maddesinin 1. fıkrasının c bendi uyarınca ihtiyati tedbir taleplerinin ve buna karşı yapılacak olan itirazların incelenmesinde basit yargılama usulü uygulanacaktır⁷⁰.

İhtiyati tedbir talep eden iki nüsha dilekçe ile mahkemeden ihtiyati tedbir isteyecektir ve dilekçesinde delillerini de ekleyecektir. İhtiyati tedbirin dava açılırken talep edilmesi halinde ayrı bir dilekçe verilmesine gerek yoktur; ihtiyati tedbir talebi dava dilekçesinin içinde yer alabilecektir.

Dilekçeyi alan mahkeme bu dilekçenin bir örneğini ihtiyati tedbir muhatabına tebliğ edip etmeme⁷¹ ve duruşma yapıp yapmama hususunda takdir hakkına sahiptir. HMK m.320/1 gereği mahkeme, mümkün olan hallerde, tarafları duruşmaya davet etmeksizin dosya üzerinden karar verebilecektir. İhtiyati tedbir yargılamasında da mahkeme, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 390. maddesinin 2. fıkrası uyarınca talep edenin haklarının derhal korunmasında zorunluluk bulunan hallerde, hakim karşı tarafı dinlemeden de ihtiyati tedbire karar verebilecektir⁷².

Dolayısıyla ihtiyati tedbir talebi gereği duruşma yapılması şart değildir. Fakat HMK m.390/2 mutlak bir hüküm olarak anlaşılmalıdır; ancak talep edenin haklarının

⁷⁰ Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.48; Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.81; Özekes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.113; Önder, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.m.**, s.121-139; İbrahim Ercan, "Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi**, 2004/4, s.81; Eroğlu, Haksız Rekabete İlişkin İhtiyati..., **a.g.m.**, s.62; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.13; Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.157; Ulukapı, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.498; Tuncer Kazancı, Yargı Kararları ve 6100 Sayılı..., **a.g.m.**, s.83.

⁷¹ Doktrinde ihtiyati tedbir talebinde bulunan tarafın verdiği dilekçenin bir nüshasının ihtiyati tedbirin muhatabı olan tarafa tebliğ edileceğine dair görüş için bkz. Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4325; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.488; Önder, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.m.**, s.131; Özürü, İhtiyati Tedbir..., **a.g.m.**, s.367.; Doktrinde, hasmın tedbir sebebini öğrenerek tedbiri neticesiz bırakmaması için tedbir dilekçesinin hasma tebliğ edilmeyeceğini, hasmın sadece davet edileceğine dair görüş için bkz. Berkin, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.120.; Doktrinde taraflara ihtiarlı davetiye tebliğ edilmesi gerektiği görüşü için bkz. Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.15; Çetinkaya, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.m.**, s.784.

⁷² Özekes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.113; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.493; Yılmaz, Şerh..., **a.g.e.**, s.1665.

derhal korunması zorunluluğu bulunan hallerde karşı tarafın dinlenmemesi söz konusu olmaktadır⁷³. Uygulamada hakimler genellikle duruşma yapmadan ihtiyati tedbir kararı vermektedir⁷⁴.

Hakim, acele ve hakkın derhal korunmasının zorunlu olduğu bir hal yoksa veya karşı tarafın ihtiyati tedbiri etkisiz hale getirebilecek davranışlarda bulunma riski söz konusu değilse ihtiyati tedbir talebinin duruşmalı olarak incelenmesine karar verebilecektir.

Hakim ihtiyati tedbir talebi üzerine duruşma yapmaya karar verdiği takdirde tarafları mümkün olan en kısa zamanda duruşmaya davet edecektir⁷⁵. Taraflar çağrıldıkları halde duruşmaya gelmeseler bile, mahkeme ihtiyati tedbir hakkında gerekli kararı verecektir. Bu durumda taraflar, usulüne uygun olarak davet edildikleri ihtiyati tedbir duruşmasına katılmadıkları takdirde HMK m.150’de düzenlenmiş olan dosyanın işlemde kaldırılması usulü uygulanmayacaktır⁷⁶.

Duruşma yapılmaksızın evrak üzerinden verilen ihtiyati tedbir kararı tedbir isteminde bulunan tarafın yüzüne karşı ve hazır bulunmayan tarafın yokluğunda verilebilecektir. Bunun üzerine ihtiyati tedbir kararının hazır bulunmayan karşı tarafa (veya her iki tarafa da) tebliğ edilmesi gerekmektedir. Böylelikle yokluğunda ihtiyati tedbir kararı verilen taraf bu karara itiraz edebilecek veya tedbir talebi reddedilen taraf bu karara karşı kanun yoluna müracaat edebilecektir.

Tarafların davet edildikleri halde duruşmaya gelmedikleri durumlara karşı veya hakimin duruşma yapmadan evrak üzerinde ihtiyati tedbir kararı vermesi için delillerin de ihtiyati tedbir talebi dilekçesine eklenmesi gerekmektedir.

2.1.2. İncelemenin Kapsamı ve Sınırı

Mahkeme soyut bir iddia üzerine ihtiyati tedbir kararı veremez⁷⁷. Yapacağı inceleme sonucunda ihtiyati tedbir kararı verilmesini gerektirecek durumu tespit

⁷³ Pekcanitez, Atalay ve Özeker, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1025.

⁷⁴ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.890; Özürü, İhtiyati Tedbir..., **a.g.m.**, s.368; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4326; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.17.

⁷⁵ Özeker, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.114; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.889.

⁷⁶ Bilge ve Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.373; Bilge, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.329; Taş Korkmaz, Türk Hukuku’nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.82; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.18; Berkin, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.120; Karafakih, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.267; Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.244.

⁷⁷ Çetinkaya, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.m.**, s.783; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.41.

edecektir. Dolayısıyla mahkeme, ihtiyati tedbir talebi üzerine, hakkın esasına ilişkin bir incelemeye girişmeyecek ve bu konuda bir karar vermeyecektir⁷⁸.

Mahkemenin, ihtiyati tedbir talebi üzerine yapacağı inceleme sonucunda ihtiyati tedbir kararı verabilmesi için, var olan delillere göre tedbir talep edenin hakkını muhtemel görmesi gerekir. Mahkeme ihtiyati tedbir talebini incelerken sadece talebin kabule değer olup olmadığını takdir edecek ve tedbirle sınırlı olmak üzere davanın esasına girebilecektir. Mahkeme davanın esasını çözümleyecek tarzda veya böyle bir sonuç doğuracak biçimde ihtiyati tedbir kararı vermeyecektir⁷⁹.

Mahkeme ihtiyati tedbir isteyen hakkının mevcut olduğu hususunda kuvvetli bir kanaat edindiğini veya aksini bildirirken dava hakkındaki hükmünü peşinen açıklamaktan özellikle kaçınmalıdır. Mahkeme ihtiyati tedbir talep edenin haklı olup olmadığına ilişkin kanaatini yalnız ihtiyati tedbir talebiyle sınırlı olarak açıklamalıdır⁸⁰.

2.1.3. İhtiyati Tedbir Bakımından Hukuki Dinlenilme Hakkı

Hukukumuzda hukuki dinlenilme hakkının temel dayanağını Anayasa'nın 36. maddesindeki "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir" hükmü oluşturmaktadır. Anayasa ile güvence altına alınmış olan iddia ve savunma hakkı, medeni usul hukukundaki görünümünü hukuki dinlenilme hakkı ile bulur⁸¹.

Hukuki dinlenilme hakkı aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne göre adil yargılanma hakkının zorunlu bir unsuru olup, temel bir haktır. Bu hakkın ihlali adil yargılanma hakkının da ihlali sayılır⁸².

⁷⁸ Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.17; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.244.

⁷⁹ Yavuz Alangoya, "Davanın Esasını Çözümleyecek veya Böyle Bir Sonuç Doğuracak Biçimde İhtiyati Tedbir Kararları Hakkında", **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.2, 2007, s.325; Baki Kuru, **Hukuk Muhakemeleri Usulü El Kitabı**, İstanbul: Alfa Basım Yayım, 1995, s.721.

⁸⁰ Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.158; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4327.

⁸¹ Pekcanitez, Hukuki Dinlenilme..., **a.g.e.**, s.754; Karlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.331.

⁸² Albuz, Marka Hukukunda Geçici..., **a.g.t.**, s.102; Pekcanitez, Hukuki Dinlenilme..., **a.g.e.**, s.754; Murat Yavaş, "Mehaz Kanun ile Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Medeni Yargılamaya Hakim Olan İlkeler ve Hakim Rolü", **Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan**, İstanbul: Alkım Yayınevi, 2007, s.296.

HMK m.27’de “hukuki dinlenilme hakkı” başlığı altında, davanın taraflarının, müdahillerin ve yargılamanın diğer ilgililerinin, hukuki dinlenilme hakkına sahip oldukları ifade edilmiştir. Anılan hükme göre hukuki dinlenilme hakkı; yargılama hakkında bilgi sahibi olunmasını, kendi hak ve iddialarına ilişkin olarak açıklama yapmak ve ispat faaliyetinde bulunmak haklarını da içerir. Bunun yanı sıra, mahkemenin de, tarafların açıklamalarını değerlendirmesi ve vereceği kararları somut ve açık bir şekilde gerekçelendirmesi gerekmektedir.

Usul hukuku bakımından temel kural hakimin tarafları dinlemeden uyuşmazlık hakkında hüküm vermemesidir. Bu sayede tarafların iddia ve savunma haklarına riayet edilmiş, adil yargılanma sağlanmasına hizmet edilmiş olacaktır. Geçici hukuki korumalar bakımında da hukuki dinlenilme hakkının sağlanması asıldır⁸³. Ancak bu hak istisnasız uygulanmamaktadır. Özellikle zorunlu durumlarda bu ilkenin yumuşatıldığı görülmektedir.

Çünkü talepte bulunanın koruma talebi ile karşı tarafın hukuki dinlenilme hakkı karşı karşıya bulunmakta; geçici hukuki korumanın amacından ve tedbir yargılamasındaki özel menfaat dengesinden hareket edilerek, hukuki dinlenilme hakkının, talepte bulunanın geçici hukuki koruma ihtiyacı karşısında gerilediği görülmektedir⁸⁴.

Normal bir yargılamada hukuki dinlenilme hakkının yerine getirildiğinden bahsedebilmek için, öncelikle tarafların usulüne uygun biçimde davet edilip, yargılamada yer almaları sağlandıktan sonra, iddia ve savunmaları dinlenip karar verilmelidir. Oysa geçici hukuki koruma olarak ihtiyati tedbir yargılamasında bu durum tersine çevrilebilmekte, önce karşı taraf dinlenmeden karar verilip daha sonra tarafların dinlenmesi için gerekli prosedür işletilmektedir⁸⁵.

Kanun koyucu tedbir kararının verilmesini teminata⁸⁶ bağlayarak, karşı tarafın telafisi imkansız bir zarara uğramasının önüne geçmek istemiş, ayrıca karşı tarafa

⁸³ Özkes, Medeni Usul Hukukunda Hukuki..., **a.g.e.**, s.213; Ayrıca bkz. Yılmaz, Yargılama hukukumuz da temel kuralın yargılamanın duruşma yapılarak gerçekleştirilmesi, duruşmasız olarak gerçekleştirilecek olan yargılamaların ise ancak kanunda ayrık olarak gösterilen hallerde mümkün olması hususuna dikkat çekerek esasen ihtiyati tedbir yargılamasının da duruşma açılarak gerçekleştirildiğini belirtmektedir (Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.888).

⁸⁴ Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.210; Özkes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.116.

⁸⁵ Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.47; Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.210.

⁸⁶ Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.145; Özkes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.117.

tedbire itiraz ve teminat karşılığı tedbirin kaldırılması gibi imkanları tanımıştır. Özellikle itiraz yoluyla, tedbir kararı verilirken dinlenmeyen karşı tarafın yargılamaya katılarak etkili olabilmesi şansı verilmekte, tedbir kararı yeniden gözden geçirilmektedir. Bu aynı zamanda yargılama hukukundaki “silahların eşitliği” ilkesinin de bir sonucudur⁸⁷. Ayrıca kanun koyucu belirli bir süre içinde davanın açılması zorunluluğu getirerek, geçici durumun bir an önce açıklığa kavuşturulmasına çalışmaktadır. Bunlara rağmen tedbir haksızsa ve ortaya bir zarar çıkmışsa, karşı tarafın tedbir isteyene karşı tazminat davası açması da mümkündür.

2.1.4. İspat ve Deliller

6100 sayılı HMK'nın 390. maddesinin 3. fıkrası, ihtiyati tedbir talep eden tarafın, “*davanın esası yönünden kendisinin haklılığını yaklaşık olarak ispat etmek zorunda*” olduğunu hükme bağlamaktadır⁸⁸. Kanunun açık düzenlemesi gereği, kanun koyucu, ihtiyati tedbir talep eden tarafın haklılığını “yaklaşık ispat ölçüsü” ile ispatını aramaktadır.

Hakim kural olarak, önüne gelen bir uyuşmazlıkta, iddia edilen vakianın gerçekleştiği yönünde tam bir kanaate sahip olduktan sonra karar verir. Tam ispat için gerekli olan kapsamlı inceleme ve değerlendirme, hızlı verilmesi gereken bir karar olması nedeniyle ihtiyati tedbir yargılaması için uygun değildir⁸⁹. İhtiyati tedbirler normal yargılamadan farklı olarak gerçeğin tam olarak araştırılmasını değil, zararlı bir sonucu geçici olarak engellemeyi amaçladığından, mümkün olduğunca seri ve çabuk hareket etme gerekliliği ister istemez ve haklı olarak ispat ölçüsünü düşürmektedir⁹⁰.

⁸⁷ Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.211.

⁸⁸ Ahmet Başözen, “Güncel Yargıtay Kararları Işığında İhtiyati Tedbirlerde “Yaklaşık İspat” ve “İhtimal” Kavramı”, **Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan**, C.16, Özel Sayı, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, s.655; Bilge Umar, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, s.1136.

⁸⁹ Tuncer Kazancı, Yargı Kararları ve 6100 Sayılı..., **a.g.m.**, s.84

⁹⁰ Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.158; Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.217. Ayrıca bkz. “...Geçici hukuki koruma yargılamasını asıl hukuki koruma yargılamasından ayıran özelliklerden biri ispat ölçüsü noktasındadır. HMK'nun ihtiyati tedbirle ilgili 390. maddesinin gerekçesinde geçici hukuki korumalarda ispat hususu üzerinde durulmuştur. Kanunda açıkça öngörülmemişse ya da işin niteliği gerekli kılmıyorsa, bir davada (normal bir yargılamada yaklaşık ispat değil, tam ispat aranır. Çünkü, hakim, mevcut ispat ve delil kuralları çerçevesinde, tarafların iddia ettiği bir vakia konusunda tam bir kanaate varmadan o vakıayı doğru kabul edemez. Örneğin, bir alacak davasında taraflardan biri bir sözleşmenin varlığına dayanıyorsa hakim bu sözleşmenin varlığı konusunda (mevcut ispat yükü ve delil kuralları çerçevesinde) tam bir kanaate sahip olmalıdır. Yani, zayıf veya kuvvetli bir ihtimal, karar vermek için yeterli değildir. Sözleşmenin varlığı konusunda tam kanaat uyanmazsa o zaman ispat yükü kendisine düşen tarafın aleyhine bir karar verilmesi gerekir. Ancak kanun koyucu bazen ya doğrudan kendisi düzenleme yaparak ya da işin niteliği

Bu nedenle ihtiyati tedbire karar verebilmek için tam ve kesin bir ispata gerek bulunmamaktadır; yaklaşık ispat⁹¹ yeterlidir⁹².

Yaklaşık ispat en basit şekliyle “yalın bir iddiadan daha çok, tam ispattan daha az” bir durumu anlatmaktadır⁹³.

Bu durumda ihtiyati tedbir talebinde bulunanın iddia ettiği hakkın varlığı ve bu hakkın varlığının tehlikede olduğu hususunda hakimde kuvvetli bir kanaat⁹⁴ oluşturması gerekmektedir. İhtiyati tedbir talebinde bulunanın hakkını ve tedbir sebeplerini dilekçede belirtmiş olması yeterli olmayacağı gibi esas hakkındaki davada olduğu gibi tam bir ispat da aranmayacaktır. Yaklaşık ispattan sadece ihtiyati tedbir talebinde bulunan taraf değil, aynı zamanda yargılama içinde dinleniyorsa karşı tarafın da yararlanması gerekir⁹⁵. Aksi takdirde ihtiyati tedbir talebinde bulunan taraf lehine menfaat dengesi bozulmuş olacaktır⁹⁶.

ve olayın özelliği gereği hakime, bu durumu belirterek, ispat olgusunu düşürme imkanı vermiştir. Bu düşürülmüş ispat ölçüsü çerçevesinde, tam kanaat değil, kuvvetle muhtemel, yaklaşık bir kanaat yeterli görülmektedir. Doktrinde bu yön karar verilmesi için tam ispat ölçüsü yerine yaklaşık ispat ölçüsü olarak ifade edilmektedir. Ancak, yaklaşık ispatla yetinilmiş olması, ispatın aranmayacağı ya da ispat kurallarının tamamen dışına çıkılacağı anlamına gelmez. Bir taraf iddiasını mahkeme önüne ne kadar inandırıcı şekilde getirirse getirsin, bu sadece bir iddiadan ibarettir. İddia edilen vakianın sabit yani doğru kabul edilebilmesi için, ispat yükü üzerine düşen tarafın bunu kanundaki delil sistemi içinde yine kanunun aradığı ispat ölçüsü çerçevesinde ispat etmesi gerekir. Tam ispatın arandığı durumlardan bu ölçü tereddütsüz ortaya konmalıdır. Yaklaşık ispat durumundan ise hakim o iddianın ağırlıklı ihtimal olarak doğru olduğunu kabul etmekle birlikte, zayıf bir ihtimal de olsa, aksinin mümkün olduğunu göz ardı etmez. Bu sebepledir ki, genelde geçici hukuki korumalara, özel de ihtiyati tedbire ve ihtiyati hacze karar verilirken haksız olma ihtimalide dikkate alınarak talepte bulunandan teminat alınması öngörülmüştür. Davacı, talebini ihtiyati tedbir olarak nitelendirmekte ise de haksız fiilden kaynaklanan tazminat davalarında tazmin yükümlülüğü olay tarihi itibarıyla muaccel hale geldiğinden bu durumda geçici hukuki koruma yollarından biri olan ihtiyati hacizde yakın ispat koşulu gerçekleşmiş olup ihtiyati haciz mahiyetindeki tedbir talebinin incelenmesi gerekir. Mahkemece, ihtiyati hacizde yakın ispat koşulunun gerçekleştiği gözetilerek “tedbirde orantılılık” ilkesine uygun biçimde davacının ihtiyati haciz isteminin kabulü gerekirken yetersiz gerekçe ile istemin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir...” Yargıtay 21.HD, 20.02.2013 T., E.2013/980 ve K.2013/2982 sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İhtihat Programı).

⁹¹ Özekes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.217; Albayrak, Medeni Usul ve İcra İflas..., **a.g.e.**, s.64.

⁹² Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.158; Kavlak, Marka Hukukunda İhtiyati Tedbirlerin..., **a.g.e.**, s.1538.

⁹³ Özekes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.120; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.681.

⁹⁴ Karafakih, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.267; Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku..., **a.g.e.**, s.586; Albayrak, Medeni Usul ve İcra İflas..., **a.g.e.**, s.192-193; Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.148; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4326; Yılmaz, Şerh..., **a.g.e.**, s.1666; Postacioğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.488; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.47; Ansay, Hukuk Yargılama..., **a.g.e.**, s.192; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s. 11; Özekes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.120; Çetinkaya, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.m.**, s.783; Tuncer Kazancı, Yargı Kararları ve 6100 Sayılı..., **a.g.m.**, s.84.

⁹⁵ Özekes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.120.

⁹⁶ Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.51; Özekes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.120-121.

İhtiyati tedbirde ispat ölçüsünün düşürülmüş olması ispat yükünü etkilemeyecektir⁹⁷. Normal yargılamada yer alan ispat yüküne ilişkin hükümler ihtiyati tedbir yargılaması bakımından da geçerlidir⁹⁸. Dolayısıyla ihtiyati tedbir talebinde bulunan taraf, talebini dayandırmış olduğu vakıaları ispat yükü altında olup, iddiasını kural olarak bütün deliller ile ispatlayabilir⁹⁹. Bu nedenle kesin delille ispatı gereken hususlar kesin delillerle, takdiri delillerle ispatı gereken hususlar takdiri delillerle ispat edilmelidir¹⁰⁰. Bununla birlikte delillerin değerlendirilmesi veya bazı delillerin kullanılması farklılık gösterecektir. Örneğin, tedbir talep edenin ibraz etmiş olduğu bir belgedeki imzanın o kişiye aidiyeti bakımından davadaki şekilde inceleme yapılamayacaktır. Aynı zamanda karşı tarafın dinlenmediği durumlarda, bazı deliller kullanılamamalıdır. Örneğin, yemin deliline geçici hukuki himaye tedbirlerinde başvurma imkanı yoktur¹⁰¹.

Dolayısıyla hakim gerekli tüm incelemelerden sonra, tam bir kanaate sahip olmasa da, talepte bulunanın haklı olma ihtimalini kuvvetli görüyorsa tedbire karar vermelidir¹⁰².

⁹⁷ Özeker, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.215; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.47.

⁹⁸ Pekcanitez, Atalay ve Özeker, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.681; Erişir, Geçici Hukuki Korumanın..., **a.g.e.**, s.148; Özeker, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.215; Cengiz Serhat Konuralp, "6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre İhtiyati Tedbirler", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.LXXI, S.2, 2013, s.245 dn.105'den naklen Thomas Sutter-Somm, **Schweizerisches Zivilprozessrecht**, 2. Auflage, Schulthess, Zürich, Basel, Genf, 2012, s.302; Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.158.

⁹⁹ Albayrak, Medeni Usul ve İcra İflas..., **a.g.e.**, s.193; Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.245.

¹⁰⁰ Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.68; Özeker, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.121.

¹⁰¹ Çetinkaya, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.m.**, s.784; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.70; Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.86; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.43; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.18; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.13.

¹⁰² Haluk Konuralp, **Medeni Usul Hukukunda İspat Kurallarının Zorlanan Sınırları**, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1999, s.28. Ayrıca bkz. "...İhtiyati tedbir kararının kabul edilebilmesi bakımından yasada ihtiyati tedbir isteyen haklılığı konusunda tam kanaat değil, kuvvetle muhtemel yaklaşık bir kanaatin yeterli olacağı öngörülmüş olup, yasanın hükümet gerekçesinde de belirtildiği üzere yaklaşık ispat durumunda...hakim o iddianın ağırlıklı ihtimal olarak doğru olduğunu kabul etmekle birlikte zayıf bir ihtimalde olsa aksinin mümkün olduğu ihtimalini göz ardı edemez... bu sebeplerdir ki haksız olma ihtimali de dikkate alınarak talepte bulunandan teminat alınması... hükme bağlanmıştır. Davacının iddiasında haklılığını ispat konusunda (tapu ve nüfus kaydı, mirasçılık belgesi, tanık beyanları, keşif, bilirkişi, yemin... gibi) delillere dayanıldığı dava dilekçesiyle sabittir. Yerel mahkemenin ihtiyati tedbir talebinin reddine ilişkin kararının doğru ve yasal olduğu söylenemez. Yerel mahkemenin kararının bozulmasına karar verilmiştir..." Yargıtay 1.HD, 10.01.2012 T., E.2012/436 ve K.2012/7 sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

2.2. İhtiyati Tedbir Talebinin Karara Bağlanması

2.2.1. İhtiyati Tedbir Kararı

İhtiyati tedbir talebini dosya üzerinden veya duruşmalı olarak inceleyen mahkeme, edindiği kanaate göre ihtiyati tedbir talebinin kabulüne veya reddine ilişkin hüküm tesis edecektir¹⁰³.

HMK'nın 391.maddesinin 1. fıkrasında “...tedbire konu olan mal veya hakkın muhafaza altına alınması veya bir yediemine tevdi ya da bir şeyin yapılması veya yapılmaması gibi, sakıncayı ortadan kaldıracak veya zararı engelleyecek her türlü tedbire” mahkemenin ne tür ihtiyati tedbir kararı verebileceği düzenlenmiştir. HMK mahkemenin alabileceği tedbir kararlarını sınırlandırmamış, tadadi bir şekilde saymıştır. Dolayısıyla hakim bu maddede sayılanlar haricinde de tedbir kararı alabilecektir¹⁰⁴. Bu hükme göre, mahkemenin ihtiyati tedbirlerle ilgili olarak takdir yetkisine sahip olduğu açıkça ortadadır. Ancak hakim her ne kadar takdir hakkına sahip olsa da tedbir kararını verirken tarafların menfaat dengesini ve ihtiyati tedbirin amacını göz önünde bulundurmak suretiyle karar verecektir¹⁰⁵. Mahkemenin aynı zamanda ihtiyati tedbirin türünü ve sınırlarını tam ve doğru olarak belirlemesi önemli olup, söz konusu kararında tereddütte sevk etmeyecek açıklıkta verilmesi gerekmektedir¹⁰⁶. Hakim, davanın esasını çözümlenecek veya böyle bir sonuç doğuracak biçimde ihtiyati tedbir kararı veremez¹⁰⁷.

¹⁰³ Tuncer Kazancı, Yargı Kararları ve 6100 Sayılı..., **a.g.m.**, s.86-87; Ulukapı, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.499-500; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.49; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, s.897.

¹⁰⁴ Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.75; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.46.

¹⁰⁵ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.249; Albuz, Marka Hukukunda Geçici..., **a.g.e.**, s.129; Umar, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.1140; Karlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s. 766; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.13.

¹⁰⁶ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1035; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.14.

¹⁰⁷ Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım, Medeni Usul Hukuku..., **a.g.e.**, s.405-406; Kuru, Arslan ve Yılmaz, Medeni Usul ..., **a.g.e.**, s. 585; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.13; Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku..., **a.g.e.**, s.583; Cengiz Serhat Konuralp, “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre İhtiyati Tedbirler”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.LXXI, S.2, 2013, s.249 dn.127'den naklen Wolfgang Grunsky, **Zivilprozessrecht**, 13. Auflage, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2008; Ayrıca bkz. “... Somut olaya bakıldığında; mahkemece, davanın ve uyuşmazlığın esasını halleder şekilde ihtiyati tedbir kararı verilmesi HMK'nun 394/5'e aykırı olup bozmayı gerektirir...” Yargıtay 13.HD, 21.03.2012 T., E.2012/2615 ve K.2012/7420 sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

Yargıtay, davanın esasını çözümler tarzda karar verilemeyeceğini değişik tarihlerdeki kararlarında belirtmiştir¹⁰⁸.

Yargıtay'ın bu ilkeye istisna tanıyan nitelikte kararları da mevcuttur. Örneğin, kömür ocağından çıkan toprakların köye ait otağa dökülmesinin önlenmesi için müdahalenin men'i talebiyle açılan davada, sonradan giderilmesi çok güç olacak zararın engellenmesi için oraya toprak atılmasının yasaklanmasına ihtiyati tedbir yoluyla karar verilebilecektir¹⁰⁹. Bu bağlamda mahkemeler davanın sürüncemede kalmasına yol açmayacak kararlar vermektedirler¹¹⁰.

Mahkemelerin ihtiyati tedbir kararı verirken dikkat etmesi gereken bir diğer nokta ihtiyati tedbirin, aleyhine tedbir kararı alınanın davayı kazanması halinde geriye alınabilecek nitelikte olmasıdır¹¹¹.

2.2.2. İhtiyati Tedbir Kararının İçeriği

HMK'nın 391. maddesinin 1. fıkrasında ihtiyati tedbir kararının maddi içeriği düzenlenmişken aynı maddenin 2. fıkrasında ihtiyati tedbir kararının şekli anlamda hangi özellikleri taşıması gerektiğine yer verilmiştir¹¹². HMK m.391/2'de şu şekilde belirtilmiş olup,

“ İhtiyati tedbir kararında;

a) İhtiyati tedbir talep edenin, varsa kanuni temsilcisi ve vekilinin ve karşı tarafın adı, soyadı ve yerleşim yeri ile talep edenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası,

¹⁰⁸ “...Taraflar arasında 1.1.2012 tarihli, bir yıl süreli dükkan niteliğindeki taşınmaza ait kira sözleşmesinin imzalandığı hususunda uyuşmazlık bulunmamaktadır. Uyuşmazlık, kiralananın hasara uğraması sebebiyle meydana gelen zararda kusurlu tarafın tespitiyle meydana gelen hasar sebebiyle kira sözleşmesinin feshedilip edilemeyeceği noktasında toplanmaktadır. Tedbir talep eden geleceğe yönelik olarak başlatılacak takiplerin durdurulmasını istemiştir. Mahkemece, davanın yaklaşık olarak ispatlandığı gerekçesiyle davanın ve uyuşmazlığın esasını halleder şekilde ihtiyati tedbir kararı verilmesi H.M.K.nun 394/5'ne aykırı olup henüz doğmamış haklar yönünden takip başlatılabileceği gerekçesiyle de tedbire hükmedilmesi doğru değildir. Mahkemece, davalı vekilinin itirazının kabul edilerek ihtiyati tedbir kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken, itirazın reddine karar verilmesi doğru görülmediğinden hükmün bozulması gerekmiştir...” Yargıtay 6.HD'nin 16.09.2013 T., E. 2013/12500 ve K.2013/12463 sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).; Yargıtay 13. HD., 26.06.2012 T., E.2012/15109 ve K.2012/16689 sayılı kararı (www.kazanci.com.tr, E.T.07.03.2016).; Yargıtay 6. HD., 23.09.2013 T., E.2013/12335 ve K.2013/12868 sayılı kararı (www.kazanci.com.tr, E.T.07.03.2016).

¹⁰⁹ Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım, Medeni Usul Hukuku..., **a.g.e.**, s.409; Yargıtay 7. CD., 24.01.1995 T., E.1994/13098 ve K.1995/7109 sayılı kararı (www.kazanci.com.tr, E.T.07.03.2016).

¹¹⁰ Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.10.

¹¹¹ Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım, Medeni Usul Hukuku..., **a.g.e.**, s.406; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4312; Karşlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.756-757; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.76.

¹¹² Karşlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.757.

b) Tedbirin, açık ve somut olarak hangi sebebe ve delillere dayandığı,
c) Tereddüde yer vermeyecek şekilde, neyin üzerinde ve ne tür bir tedbire karar verildiği,

ç) Talepte bulunanın, ne tutarda ve ne türde bir teminat göstereceği, yazılır.” söz konusu düzenleme emredici niteliktedir.

Aynı zamanda HMK m.391/3’de ihtiyati tedbir talebinin reddi kararlarına karşı kanun yoluna başvurunun açık olduğu hükmü yer almaktadır. Söz konusu karara karşı kanun yoluna başvurulup başvurulmayacağına ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilecektir¹¹³.

Bu belirtilenler dışında üzerinde durulması gereken bir diğer husus, hakim, ihtiyati tedbire karar verirken tedbir kararının gerekçesini, neyin üzerinde ve ne tür bir tedbire karar verildiğini açık bir şekilde göstermek zorundadır¹¹⁴. Aksi halde ihtiyati tedbire genel bir takım ifadelerle ve somut gerekçeler olmadan karar verilmesi, hem karşı tarafın haklarının ihlali anlamına gelecek, hem de kararın uygulanmasını güçleştirecektir¹¹⁵.

¹¹³ Aşa. syf.55-62 arasında konuya değinilmiştir.

¹¹⁴ Muhammet Özkes, “İhtiyati Haciz Kararlarının Gerekçeli Olması ve Kanun Yoluna Başvuru –Bir Karar Üzerine Değerlendirme-“, **Prof. Dr. Yavuz Alangoza İçin Armağan**, İstanbul: Alkım Yayıncılık, 2007, s.477; Muhammet Özkes, “Üst Derece Mahkemeleri Kararlarında Gerekçe,” İstinaf Mahkemelerinin Kuruluşunun Desteklenmesi Projesi –Uluslararası Konferans – **İstinaf Mahkemelerinin Kurulmasından Sonra Yargıtay’ın Rolü Konferansı**, Ankara: Adalet Bakanlığı Yayını, 2007, s.78-79. Ayrıca bkz. “...Mahkemece, 12.11.2013 tarihli duruşmadaki ara kararıyla davalı vekilinin tedbirin kaldırılması, olmadığı takdirde tedbir konulan dairelerin değiştirilmesi yönündeki talebin reddine karar verilmiş, ancak gerekçeli karar yazılmamıştır. İhtiyati tedbir kararına yapılan itirazın reddine dair kararın H.M.K.nun 391/2. maddesi uyarınca gerekçeli şekilde yazılması gerekmekte olup, esasen Yargıtay denetiminin de gerekçeli karar üzerinden yapılması mümkündür. T.C. Anayasası’nın 141. maddesine göre de tüm mahkeme kararlarının gerekçeli olması gerekmektedir. Temyiz edilen kısa karar bu hususları kapsamadığından temyiz denetimi mümkün değildir. Mahkemece, H.M.K.nun 391/2. maddesine uygun olarak gerekçeli karar yazılmamış olduğundan kararın bozulması gerekmiştir...” Yargıtay 23.HD, 10.02.2014 T., E.2014/891 ve K.2014/892 sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı); Yargıtay 11. HD., 11.02.2013 T., E.2013/658 ve K.2013/2209 sayılı kararı (www.kazanci.com.tr, E.T.07.03.2016); Yargıtay 11. HD., 03.06.2013 T., E.2013/7414 ve K.2013/11546 sayılı kararı (www.kazanci.com.tr, E.T. 07.03.2016); Yargıtay 11. HD., 26.02.2013 T., E.2013/1258 ve K.2013/3397 sayılı kararı (www.kazanci.com.tr, E.T. 07.03.2016); Yargıtay 23. HD., 04.10.2012 T., E.2012/5047 ve K.2012/5741 sayılı kararı (www.kazanci.com.tr, E.T.07.03.2016).

¹¹⁵ Karşlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.757; Kuru, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.504; Özbek, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.439.

2.2.3. İhtiyati Tedbir Kararının Niteliği

İhtiyati tedbir kararları esas hak bakımından kesin bir kanaat oluşmadan ve tam bir ispat aranmaksızın verilmiş olan geçici nitelikte kararlardır¹¹⁶. İhtiyati tedbir kararları kesin hukuki korumanın sonucuna kadar, var olan tehlikeyi ortadan kaldırmayı amaçladığından, söz konusu tedbir kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmezler¹¹⁷.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu'nun kararına göre¹¹⁸:

”...İhtiyati tedbir taleplerinin reddiyle bu taleplerin kabulü halinde itiraz üzerine verilecek kararların niteliği itibariyle nihai karar olmadığı ve temyize sadece nihai nitelikteki kararlar aleyhine gidilebileceği hususu gözetildiğinde; söz konusu geçici maddenin yollamasıyla bu tür ara kararlara karşı yasa yollarına başvurulamayacaktır...” ihtiyati tedbir “ara karar¹¹⁹” ve “çekişmesiz yargı” işi olarak nitelendirmekte olup bu nitelendirme eleştirilmiştir¹²⁰.

Kanaatimizce de, ihtiyati tedbir kararlarının hukuki niteliğine ilişkin olarak, bu kararlar için ara karar ya da nihai karar nitelendirmesi yapamayız.

İhtiyati tedbir kararlarının hukuki niteliği için “geçici hukuki koruma” nitelendirmesi yeterlidir. Geçici hukuki koruma kararları ara karar ya da nihai karar olmayıp nihai karara bağlı olmadan ondan ayrı verilirler ve nihai karara ulaşmanın

¹¹⁶ Belgesay, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu..., **a.g.e.**, s.278; Berkin, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.117; Karafakih, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.267; Özkök, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.52; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.37; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.19; Tuncer Kazancı, Yargı Kararları ve 6100 Sayılı..., **a.g.e.**, s.85; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4332.

¹¹⁷ Nevhis Deren Yıldırım, **Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler**, 2.b., İstanbul: Alkım Yayınevi, 2002, s.125'ten naklen Patrick A. Stach, Vorsorgliche Massnahmen nach Bundesrecht und st. Gallischem Zivilprozessrecht, St. Gallen 1991, s.200.

¹¹⁸ Bkz. Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulu Kararı, 21.02.2014 tarihli, 2013/1 Esas ve 2014/1 karar (17 nisan 2014 tarihli Resmi Gazete, S.28975).

¹¹⁹ Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.16; Geçici hukuki korumaya ilişkin verilen kararların ara karar olduğu yönündeki görüş için bkz. Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.925; Geçici hukuki koruma kararlarının ara karar değil, nihai karara benzer bir nitelikte olduğuna yönelik görüş için bkz. Özkes ve Erişir, Konusu Para Alacağı Olan Geçici..., **a.g.m.**, s.1260 vd.

¹²⁰ İhtiyati tedbir ne çekişmeli ne çekişmesiz yargı işlerindedir; kendine özgü geçici hukuki koruma kararları olup, çekişmeli yargı işlerinde de çekişmesiz yargı işlerinde de geçici hukuki koruma kararları verilebilir (Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1029).

değil, nihai karardaki etkinin ayakta kalmasını sağlayan kararlardır¹²¹.

2.2.4. İhtiyati Tedbir Kararlarına Karşı Başvuru Yolları

Mahkeme yaptığı inceleme üzerine ihtiyati tedbir talebinin kabulü veya reddi yönünde karar verebilir. İhtiyati tedbir şartları mevcut değilse, en azından Kanunun aradığı ölçüde ispat edilememişse, ihtiyati tedbir talebi reddedilir¹²². Mahkeme tarafından yapılan inceleme neticesinde, ihtiyati tedbir şartları mevcutsa, mahkeme bu talebi kabul edecektir¹²³.

Aşağıda ihtiyati tedbir taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü halinde itiraz üzerine verilen kararlara karşı başvuru yolu var mıdır? Eğer bir kanun yoluna başvurma imkanı var ise bu kanun yolundan ne anlaşılması gerektiği incelenecektir.

2.2.4.1. İhtiyati Tedbir Talebinin Kabulü Kararına Karşı Başvuru Yolu

İhtiyati tedbir şartları mevcutsa, mahkeme ihtiyati tedbir kararı verecektir. HMK m.394 uyarınca, karşı taraf dinlenmeden verilmiş olan ihtiyati tedbir kararlarına itiraz edilebilir. Aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın itiraz hakkı, ihtiyati tedbir talebinin incelendiği yargılamaya davet edilmeyip tedbir kararının kendisi dinlenmeden verilmiş olmasına bağlanmıştır; bu durumda ihtiyati tedbir talebinin incelendiği yargılamaya davet edilen ve dinlenen tarafın itiraz hakkı bulunmamaktadır¹²⁴.

Karşı tarafın duruşmada hazır bulunmaması durumunda verilen ihtiyati tedbir kararları bakımından HMK m.394/2 uyarınca, ihtiyati tedbirin uygulanması sırasında,

¹²¹ Serhat Sarısözen, “İhtiyati Tedbir Kararlarına Karşı Başvuru Yolu ve İçtihadı Birleştirme Kararı”, **Prof. Dr. Hakan Pekcantez’e Armağan**, C.16, Özel Sayı, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, s.1324; Pekcantez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1029; Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.45 vd.; Erişir, Geçici Hukuki Korumanın...,**a.g.e.**, s.137.

¹²² Pekcantez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1028.

¹²³ Pekcantez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1033.

¹²⁴ Ömer Uğur Gençcan, **6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2013, s.1324; Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.246; Pekcantez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1039.; Ayrıca bkz. “...6100 sayılı HMK.’nun 394/5 maddesi uyarınca, karşı taraf kendisi dinlenmeden (yokluğunda) verilmiş olan ihtiyati tedbir kararlarına itiraz edilebilir. İtiraz hakkında verilen karara karşı, kanun yoluna başvurulabilir. Ayrıca, HMK.’nun 391/son maddesine göre, ihtiyati tedbir talebinin reddi halinde de, kanun yoluna başvurulabilir. Kararın temyiz edilip edilemeyeceği, kanun tarafından tayin edileceğinden, 6100 sayılı HMK.’nun bu düzenlemesi karşısında, aleyhine ihtiyati tedbir istenenlerin ancak yokluklarında verilen tedbir kararına karşı itiraz ve kanu yoluna başvurma hakkı mevcut olup, yüze karşı verilen ihtiyati tedbir kararlarına karşı ise itiraz ve temyiz yolu kapalıdır...” Yargıtay 11. HD, 14.01.2013 T., E.2012/14392 ve K.2013/597 sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

aleyhine ihtiyati tedbir istenen karşı taraf hazır bulunuyorsa, tedbirin uygulanmasından itibaren; hazır bulunmuyorsa tedbirin uygulanmasına ilişkin tutanağın tebliğinden itibaren bir hafta içinde, ihtiyati tedbirin şartlarına, mahkemenin yetkisine ve teminata ilişkin olarak, kararı veren mahkemeye itiraz edebilir. İhtiyati tedbir kararının uygulanması sebebiyle menfaati açıkça ihlal edilen üçüncü kişiler de ihtiyati tedbiri öğrenmelerinden itibaren bir hafta içinde ihtiyati tedbirin şartlarına ve teminata itiraz edebilirler.

İtiraz hakkında verilen karara karşı, kanun yoluna başvurulabilir. Bu başvuru öncelikle incelenir ve kesin olarak karara bağlanır (HMK m. 394/5)¹²⁵. Bizim de katıldığımız bir görüşe göre: “Dinlenmediği için kendisine itiraz imkanı tanınana kanun yoluna başvuru imkanı tanıyıp, daha önce dinlendiği için itirazlarını o sırada yaptığından daha sonra ayrıca itiraz yolu öngörülmeğe kanun yolu imkanı tanımamak eşitlik ilkesine aykırı olduğu gibi, burada kanun yolunu kabul etmenin hukuki denetim amacına, müessesenin niteliğine ve her şeyden önce mantığına da aykırıdır”¹²⁶. Bu sebeple gerek itiraz hakkı olanın gerekse de dinlendiği için itiraz hakkı olmayanın kanun yoluna başvuru imkanı olduğunu belirtmeliyiz. Farklı bir görüşe göre ise: “İhtiyati tedbir talebinin kabulü halinde, bu karara karşı itiraz edilebileceğinden kanun yoluna başvurulamaz. Ancak ihtiyati tedbir kararına itiraz hakkında verilen karara karşı, kanun yoluna başvurulabilir”¹²⁷. Yukarıda açıklanan sebeplerle bu görüşe katılmıyoruz.

2.2.4.2. İhtiyati Tedbir Talebinin Reddi Kararına Karşı Başvuru Yolu

İhtiyati tedbir şartları mevcut değilse ihtiyati tedbir talebi reddedilir. İhtiyati tedbirin reddine karşı itiraz mümkün olmayıp, Kanun’da ihtiyati tedbir talebinin reddi halinde kanun yoluna başvurulabileceği belirtilmiştir. HMK m. 391 uyarınca: “*İhtiyati tedbir talebinin reddi hâlinde, kanun yoluna başvurulabilir*”. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’ndaki işbu düzenlemeyle, ihtiyati tedbir kurumunun kötüye kullanılmasının,

¹²⁵ “...6100 sayılı HMK’nun 394/5 maddesi uyarınca ihtiyati tedbir kararına itiraz hakkında verilen karara karşı kanun yoluna başvurulabilir. Bu başvuru öncelikle incelenir ve kesin olarak karara bağlanır. Bu düzenleme karşısında Yargıtay’ın ihtiyati tedbir kararının temyizi üzerine vermiş olduğu karar kesin olup karar düzeltme istenemez. Bu nedenle karar düzeltme dilekçesinin reddine karar vermek gerekmiştir...” Yargıtay 4. HD. 12.12.2012 T., E.2012/12043 ve K.2012/19185 (Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., a.g.e., s.1041 dn.23).

¹²⁶ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., a.g.e., s. 1042.

¹²⁷ Kuru, Arslan ve Yılmaz, Medeni Usul ...,a.g.e., s.562.

farklı mahkemelerce aynı konularda farklı kararların verilmesinin ve bu kararların denetim dışı kalması gibi sakıncaların önüne geçilerek ihtiyatî tedbir konusunda, daha sağlıklı karar verilmesi hedeflenmiştir. Kanun yoluna başvuru hâlinde, ihtiyatî tedbirin özelliği gereği, bu başvuru öncelikle incelenecek ve inceleme üzerine verilen karar da kesin olacaktır (m. 391/3, c. 2)¹²⁸.

2.2.5. İhtiyati Tedbir Kararı Üzerine Başvurulacak Kanun Yolundan Ne Anlaşılacaktır?

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ihtiyati tedbir talebi üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulabileceği belirtilmekle birlikte, bu kanun yolunun hangisi olacağı belirtilmemiştir. Aslında bunu belirtmeye gerek de yoktur; zira hangi kanun yolu yürürlükte ise o kanun yoluna başvurulması tabiidir. Bununla birlikte Yargıtay'ın farklı kararlarından ötürü doktrinde de bu konuda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Şöyle ki;

Umar'a göre: "TMK m.1'deki yorum ilkesi yani yasanın sözüyle ve özüyle uygulanacağı ilkesi yalnız medeni hukukta değil, yargılama usulü hukukları dahil bütün hukukta geçerlidir; demek ki yasa koyucunun gütmüş olması gereken amaç bugünün koşulları ve gerçekleri karşısında ne olmak gerekiyor ise yasanın sözünü o doğrultuda yorumlayıp uygulama yapılması gerektiğinden ve m. 394/5'te bir kanun yolu açmak istediğinden, bunun tartışması olmayacağından, halen işleyen tek kanun yolunun (temyiz yolunun) orada söz edilen başvuru için açık olduğu yorumunu benimsemek doğru ve zorunludur"¹²⁹.

Pekcanitez/Atalay/Özekes'e göre: "Burada söz konusu olan kanun yolu istinaftır; ancak Bölge Adliye Mahkemeleri kurulup istinaf yürürlüğe girinceye kadar 1086 sayılı Kanun'un kanun yoluna ilişkin temyiz hükümleri uygulanacaktır. Zaten, 2003 yılından bugüne kadar da ihtiyati haciz kararları bakımından bu konuda tereddüt olmadan doğrudan temyiz yoluna başvurulmaktadır. Ancak Yargıtay'ın bazı daireleri (biraz da iş yükü endişesi ile) ihtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yoluna başvurulamayacağı yönünde bir yaklaşım içine girmiştir. Böyle bir durum, açık kanun hükmüne rağmen hakkın dağıtımından kaçınmak ve kanunun tanıdığı bir kanun yolu

¹²⁸ Sarisözen, İhtiyati Tedbir Kararlarına Karşı..., **a.g.m.**, s.1326; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.13 ;

¹²⁹ Umar, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.1157.

ve hukuki imkanı kabul etmemek olup açık sorumluluk sebebidir. Bölge adliye mahkemeleri göreve başlayıncaya kadar şu anda yürürlükte olan kanun yolunun temyiz olduğundan şüphe yoktur”¹³⁰.

Sungurtekin Özkan’a göre: “Burada kanun yollarından anlaşılan 341/1. madde ve 362/f’de dikkate alındığında istinaftır. İstinaf mahkemeleri hayata geçirilinceye kadar HUMK m. 427 vd. hükümleri uygulanmaya devam edilecektir. Öte taraftan HMK’da Bölge Adliye Mahkemeleri’ne görev verilmiş olan hallerde bu mahkemeleri göreve başlama tarihine kadar HUMK’nun HMK’ya aykırı olmayan hükümleri uygulanacaktır”¹³¹.

Ulukapı’ya göre: “Gerek davadan önce gerek dava sırasında talep edilen ihtiyati tedbirin kabulüne yahut reddine ilişkin karar bir nihai karardır. Bununla birlikte, ihtiyati tedbirin kabulü halinde, zaten talep edenin bu kararı kanun yoluna götürme hakkı, itiraz üzerine verilecek kararda söz konusu olacağından, bu ihtimalde kararı kanun yoluna götürmek mümkün olmayacaktır. Buna mukabil, ihtiyati tedbirin reddine ilişkin kararı, kanun yoluna götürülebilecektir. Fakat Yargıtay’ın içtihadı birleştirme kararı hem ihtiyati tedbir kararlarının reddine ilişkin kararlara hem bu kararın kabulü halinde itiraz üzerine verilecek kararlara karşı temyiz yolunu kapatmıştır”¹³².

Karşlı’ya göre: “Bölge Adliye Mahkemesi göreve başlayıncaya kadar ihtiyati tedbir kararlarına karşı ihtiyati tedbirin reddi veya kabulü kararına itiraz üzerine verilen kararlara karşı Yargıtay’a müracaat edilmelidir”¹³³.

Özbay’a göre: “Burada kastedilen istinaf kanun yolu olmasına karşılık, HMK’ya 6217 sayılı Kanunla eklenen geçici 3.maddeye göre, istinaf kanun yolu yürürlüğe girinceye kadar temyiz yoluna başvurulacaktır”¹³⁴.

¹³⁰ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1028-1031.

¹³¹ Sungurtekin Özkan, Türk Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.400-401.

¹³² Ulukapı, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.500.

¹³³ Karşlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.758-759.

¹³⁴ İbrahim Özbay, **6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Neler Getirdi?**, 2.b., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013, s.491.

Taşpınar Ayvaz'a göre: "Kanun koyucunun ihtiyati tedbirler konusunda mutlaka bir denetim istediği açıktır ve "kanun yolu" terimini temyiz olarak algılamak gerekir; zira mevcut ve uygulamada olan yol temyizdir"¹³⁵.

Kiraz, "itiraz hakkında verilen karara karşı istinaf kanun yolunun açık olduğunu" vurgulamıştır"¹³⁶.

Konuralp'e göre, HMK m. 391/3 ve HMK m. 394/5'te ihtiyati tedbire dair ilk derece mahkemesi kararlarına karşı kanun yoluna başvurulabileceği öngörülmüştür. Bununla birlikte bu kanun yolunun HMK m. 341 göz önüne alınarak sadece istinaf olarak anlaşılması gerekir¹³⁷. Yazara göre, "Kanun koyucunun HMK'nın 391. ve 394. maddelerinde ihtiyati tedbir isteminin reddine ve ihtiyati tedbire itiraza ilişkin kararlara karşı kanun yoluna başvurulabileceğini ifade etmesi, HMK'nın 341. maddesi karşısında gereksiz bir tekrar, dolayısıyla yasa yapma tekniği açısından ağır bir hata olacaktır. Bölge Adliye Mahkemeleri'nin fiilen faaliyete geçmesinden sonra ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü halinde, itiraz üzerine verilecek kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilmesi için HMK'nın 391. ve 394. maddelerinde "kanun yolu"nun da açık olduğuna dair hüküm aramaya gerek kalmayacaktır"¹³⁸.

Gençcan'a göre ise: "İhtiyati tedbir kararına karşı kanun yolu HMK m.341 hükmü ile istinaf yolu şeklinde emredici şekilde düzenlenmiştir. Kanun yoluna ilişkin bu emredici düzenlemenin daraltılması, genişletilmesi, değiştirilmesi veya

¹³⁵ Sema Taşpınar Ayvaz, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) Zaman Bakımından Uygulanması**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2013, s.469.

¹³⁶ Taylan Özgür Kiraz, **6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Getirilen Yenilikler**, 2.b., Ankara: Adalet Yayınevi, 2012, s.80.

¹³⁷ 4949 sayılı Kanun'un 60. maddesiyle İİK'nın 258. maddesine eklenen "İhtiyati haciz talebinin reddi halinde alacaklı kanun yoluna başvurabilir" şeklindeki son fıkrada yer alan "kanun yolu" ifadesinin, temyiz yolunu da içerdiği aynı Kanun'un 63. Maddesiyle İİK'nın 265. maddesine eklenen "İtiraz üzerine verilen karara karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Yargıtay bu başvuruyu öncelikle inceler ve verdiği karar kesindir. Temyiz, ihtiyati haciz kararının uygulanmasını durdurmaz" şeklindeki son fıkradaki "temyiz" ifadesinin temyiz yolunu ifade ettiği konusunda Hukuk Genel Kurulu kararlarında bir duraksama mevcut değildir. Anılan HGK kararlarında ihtiyati hacze ilişkin olarak yerleşen görüş, Yargıtay'ın çoğunluk Daireleri tarafından da kabul görmüş olup, bu uygulama halen devam etmektedir. HMK'nın 448. maddesi uyarınca derhal yürürlüğe giren HMK m. 391 ve m. 394'te yer alan "kanun yolu" ifadesinin, bugüne kadar ki Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararları ve çoğunluk Yargıtay Hukuk Daireleri uygulaması ile öğretilerdeki görüşler çerçevesinde yorumlanması, Yargıtay'ın en temel kuruluş amaçlarından biri olan hukuki birlik ve istikrarın sağlanması düşüncesine uygun düşer (Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.253).

¹³⁸ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.254.

kaldırılmasına ilişkin yorum ve uygulamalar HMK m.33 hükmüne karşı meydan okuma sayılmalıdır¹³⁹.

Görüldüğü üzere doktrinde çoğunluk görüşü, kanun yolundan istinaf anlaşılması gerektiği fakat bölge adliye mahkemelerinin kurulmadığı süreçte temyiz yoluna müracaat edilebilmesi gerektiridir.

HMK'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Yargıtay Daireleri arasında görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Uygulamada tartışılan ve içtihatların birleştirilmesine sebep olan görüş ayrılıklarının özü, söz konusu geçici maddenin yollamasıyla HMK'nun 391. ve 394. maddelerinde öngörülen kanun yollarının bu süreçte temyiz olarak uygulanıp uygulanmayacağı hususuna ilişkindir.

Kimi Yargıtay hukuk daireleri “ihtiyati tedbir kararının geçici nitelikte bir önlem olduğu, durum ve şartların değişmesi halinde değiştirilebileceğinden buna ilişkin mahkeme kararının temyiz edilme olanağı olmadığı” sonucuna varmıştır¹⁴⁰.

Kimi Yargıtay hukuk daireleri de “ihtiyati tedbir kararına karşı temyiz yoluna gidilebileceği” sonucuna varmıştır¹⁴¹. Yargıtay, farklı dairelerin farklı yönde kararlar vermeye başlaması üzerine 21.02.2014 tarihinde verdiği içtihadı birleştirme kararı ile söz konusu kanun yolunu kapatmıştır¹⁴².

¹³⁹ Gençcan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu..., **a.g.e.**, s.1329.

¹⁴⁰ “...Temyize konu edilen ihtiyati tedbir talebine ilişkin kararın 6100 sayılı HMK'nun yürürlükte olduğu dönemde itiraz edildiği açıktır... Ancak uyuşmazlığa 1086 sayılı HUMK'nun temyize ilişkin hükümlerinin uygulanacağı sonucuna varılmaktadır. Bu açıklamaların ışığı altında temyiz olunan hükmün incelenmesi neticesinde ihtiyati tedbire ilişkin olduğu ve kararın temyizi sebebiyle aşağıdaki değerlendirme yapılmıştır. HUMK'nun 427. maddesine göre temyiz, mahkemelerden verilen nihai kararlara karşı başvurulacak kanun yoludur. İhtiyati tedbir kararı ise geçici nitelikte bir önlem olup, durum ve şartların değişmesi halinde değiştirilebileceğinden buna ilişkin mahkeme kararının temyiz edilme olanağı yoktur...” Yargıtay 3.HD., 12.03.2013 T., E.2013/3548 ve K.2013/4175 (Mustafa Ateş, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yargıtay İlke Kararları**, C.II, 2.b., Ankara: Yetkin Yayınları, 2014,s.1690);Yargıtay 16. HD., 27.06.2013 T., E.2013/5462 ve K.2013/7453 sayılı kararı (www.kazanci.com.tr, E.T.21.03.2016).

¹⁴¹ “...1086 Sayılı HUMK'na göre ihtiyati tedbir talebinin reddi veya kabulüne ilişkin karara yapılan itirazın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz yolu kapalı ise de; 1.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren ve 448. maddesi ile tamamlanmamış işlemlerde de 6100 Sayılı Yasanın uygulanması, aynı yasanın 389 ve takip eden maddeleri ile temyiz yolu için öngörülen hükümlerinin gözetilmesi gerekeceği açıktır...” Yargıtay 1.HD., 08.02.2012 T., E.2011/14597 ve K.2012/942 (Ali Cem Budak ve Tülay Özer, **Açıklayıcı Notlarla Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakkındaki İlk 100 Yargıtay Kararı**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2012, s.380); Yargıtay 20. HD.,01.10.2012 T., E.2012/10910 ve K.2012/10994 sayılı kararı (www.kazanci.com.tr, E.T.21.03.2016).

¹⁴² YİBHKG, 21.2.2014 T., E.2013/1 ve K.2014/1 (17 Nisan 2014 Tarihli Resmi Gazete, S.28975); Bu konu ve söz konusu kararın ayrıntılı eleştirisi hakkında bkz. Ahmet Başözen, “Güncel Yargıtay Kararları ve Yargıtay İBK Işığında İhtiyati Tedbir Kararlarının Temyizi Sorunu”, **Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan**, C.1, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, s.463-521.

Yukarıdaki görüşleri ve YİBHGK kararını da göz önüne alındığımızda kanaatimizce;

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici 3. maddesinin¹⁴³ de, Bölge Adliye Mahkemeleri yürürlüğe girene kadar Yargıtay kanun yolu incelemesini yapacağı belirtilmektedir. Bölge adliye mahkemeleri kurulamadığından istinaf kanun yoluna ilişkin hükümler, yürürlüğe girmemiştir. Bu sebeple yürürlükte olan ve geçerli olan olağan kanun yolu, “temyiz” olduğu için “kanun yolu” ifadesinden temyizi anlamak gerekir. İhtiyati tedbir kararlarına karşı temyiz yolunun kapalı olduğu yönünde karar veren dairelerin kararlarını ve YİBHGK'nun kararını incelediğimizde aslında iş yükü kaygısıyla Yargıtay'ın böyle bir sonuca ulaştığı açıkça ortadadır. Şüphesiz kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı olarak Kanun'un açmış olduğu bir yolun her ne sebeple olursa olsun yargı tarafından kapatılması düşünülemez. Aksi halde yargı, açıkça düzenleme yapan yasamanın yetkisini gaspetmiş olur, bu da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. Dolayısıyla, kanun, “kanun yolu”na gitme imkanı vermişken, içtihat oluşturarak kanun yoluna gidilemeyeceğini söylemek, bu yolu kapatmak açıklanabilir bir durum değildir¹⁴⁴.

Aynı zamanda burada değinilmesi gereken bir diğer hususta; bir geçici hukuki koruma olan ihtiyati hacizde temyiz denetimi¹⁴⁵ mümkün iken, ihtiyati tedbirde bunun mümkün olmayışını haklı kılabilecek hiçbir sebep yoktur. İhtiyati haciz yoluna karşı kanun yolu hakkında Yargıtay'ın tereddüt etmeyip, ihtiyati tedbir hakkında böyle bir

¹⁴³ Geçici Madde 3:

(1) Bölge adliye mahkemelerinin, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmi Gazetede ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanununun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(2) Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanunun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(3) Bu Kanunda bölge adliye mahkemelerine görev verilen hallerde bu mahkemelerin göreve başlama tarihine kadar 1086 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

¹⁴⁴ Bu içtihadı birleştirme kararı, şu anda uygulanmakta olan temyiz yoluna ilişkin olduğundan, bölge adliye mahkemelerinin fiilen çalışmaya başlamasıyla geçerliliğini yitirecek ve ihtiyati tedbir taleplerinin reddine ilişkin kararların istinaf yoluna götürülebilmesi mümkün olacaktır (Tolga Akkaya, **Medeni Usul Hukukunda İstinaf**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2009, s.347 ; Cenk Akil, **İstinaf Kavramı**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2010, s.337; Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.312).

¹⁴⁵ Nevhis Deren Yıldırım, “4949 Sayılı ve 17.07.2003 Tarihli Kanun İle Yapılan Değişiklik Çerçevesinde İhtiyati Haciz Kararlarının Hukuki Niteliği ve Kontrolü”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.1, S.2, 2004, s.432.

karar vermesini anlayabilmek güçtür.

2.2.6. İhtiyati Tedbir Kararının İcrası

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 393. maddesinde ihtiyati tedbir kararlarının uygulanması düzenlenmektedir. İhtiyati tedbir kararının uygulanması, verildiği tarihten itibaren bir hafta içinde talep edilmek zorundadır. Aksi halde kanuni süre içinde dava açılmış olsa dahi, tedbir kararı kendiliğinden kalkar (HMK m.393/1)¹⁴⁶.

Geçici hukuki koruma niteliğindeki ihtiyati tedbirin çok uzun süre uygulanmadan ayakta kalması, kötüye kullanıma açık bir durum ortaya çıkaracağından ve bu hal tedbir alma amacına da aykırı düşeceğinden, tedbirin belirli bir süre içinde uygulanması, aksi halde tedbir kararının kendiliğinden kalkması kabul edilmiştir¹⁴⁷.

HMK m.393/1 hükmü ile kanun koyucunun aradığı ihtiyati tedbir kararının, verildiği tarihten itibaren bir hafta içerisinde uygulanması değil; kararın uygulanmasının bir hafta içerisinde talep edilmesidir. İhtiyati tedbir kararının uygulanması kararın verildiği tarihten itibaren bir hafta içinde talep edilmediği takdirde, tedbir kararı mahkeme kararı gerekmesizin kendiliğinden kalkacaktır¹⁴⁸.

Tedbir kararının uygulanması, tedbir kararı veren mahkemenin yargı çevresinde bulunan veya tedbir konusu mal ya da hakkın bulunduğu yer icra dairesinden talep edilir¹⁴⁹. Gerek hukuken gerekse fiilen kolaylık sağlanması bakımından bu şekilde bir uygulama öngörülmektedir. Mahkeme, kararında belirtmek suretiyle, tedbirin uygulanmasında, yazı işleri müdürünü de görevlendirebilir (HMK m.393/2). HMK'nın işbu amir hükmü uyarınca, ihtiyati tedbir kararı kural olarak icra

¹⁴⁶ "...6100 Sayılı HMK'nun 393. maddesinin (1) fıkrasında 'ihtiyati tedbir kararının uygulanması, verildiği tarihten itibaren bir hafta içinde talep edilmek zorundadır. Aksi halde, kanuni süre içinde dava açılmış olsa dahi, tedbir kararı kendiliğinden kalkar' hükmü getirilmiş olup, bir haftalık sürenin başlaması için kararın tebliği şartı öngörülmemiştir. Somut uyuşmazlıkta, mahkemenin 25.05.2012 tarihli ihtiyati tedbir kararı davacı tarafça 08.06.2012 tarihinde tebellüğ olunmuş, kararın uygulanması ise 12.06.2012 tarihinde istenmiştir. Bu durumda, mahkemece, ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının anılan maddede belirtilen bir haftalık süre içerisinde istenmediği, böylelikle tedbirin kendiliğinden kalktığı gözetilmeksizin, yazılı gerekçeyle itirazın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın davalı yarına bozulması gerekmiştir..."Yargıtay11. HD., 03.10.2012 T., E.2012/12760 ve K.2012/14961 sayılı kararı (Sinerji Mevzuat ve İhtihat Programı).

¹⁴⁷ Karlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.759; Eroğlu, Haksız Rekabete İlişkin İhtiyati..., **a.g.m.**, s.66.

¹⁴⁸ Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.18.

¹⁴⁹ Arkan, Endüstriyel Tasarımlarla..., **a.g.m.**, s.755.

dairesi tarafından yerine getirilecektir¹⁵⁰.

İhtiyati tedbir kararını uygulayacak icra dairesi, kararı vermiş olan mahkemenin bulunduğu yerdeki icra dairesidir. Eğer ihtiyati tedbir konulmasına karar verilen mal, kararı veren mahkemenin bulunduğu yer dışında bir yerde ise, kararı icra etmekle görevli memur malın bulunduğu yer icra dairesini istinabe edebilecektir¹⁵¹. Bu durumda istinabe olunan icra dairesi ihtiyati tedbir kararını icra edecek ve durumu istinabe eden icra dairesine bildirecektir.

Mahkeme icra dairesinin uzmanlığını gerektirmeyen durumlarda ve özellikle işin ivediliğini gerektiren hallerde ihtiyati tedbirin icrası için yazı işleri müdürüne görev verebilir¹⁵². Mahkeme ihtiyati tedbir kararının icrasının icra dairesi dışında yazı işleri müdürü tarafından yerine getirilmesini uygun görüyorsa bunu ihtiyati tedbir kararında belirtmek zorundadır. Hakimin ihtiyati tedbirin icrasında yazı işleri müdürünü kararın altına sonradan yazacağı şerhle görevlendirmesi mümkün değildir¹⁵³.

Aynı zamanda ihtiyati tedbirin hangi şekil ve usullerle yerine getirileceği, ihtiyati tedbire göre değişiklik gösterecektir. Örneğin, gayrimenkulün üçüncü kişilere devrinin engellenmesi için tapuya yazı yazılması; menkul malın yediemine teslim edilmesi; işyerinin mühürlenmesi; taşınmaza yapılan tecavüzün durdurulması; belli bir miktar nafakanın karşı taraftan alınarak lehine ihtiyati tedbir verilene ödenmesi; çocuğun belli zamanlarda anadan alınıp babayla görüştürülmesi söz konusu olabilir. Her bir hale göre kesin kurallar konulamayacak olan bu haller, her bir somut duruma göre değerlendirilecektir¹⁵⁴. Bazı ihtiyati tedbir kararları tedbirin özelliği nedeniyle sadece icra dairesi tarafından yerine getirilebilir. Örneğin, tedbir nafakasına veya ana-baba ile çocuk arasındaki kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ihtiyati tedbir kararları yalnızca icra dairesi tarafından yerine getirilebilir¹⁵⁵.

¹⁵⁰ Mustafa Göksu, "Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İhtiyati Tedbirin Uygulanmasını Talep Etme Zorunluluğu", **Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan**, C.16, Özel Sayı, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, s.1267; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4337.

¹⁵¹ Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4339.

¹⁵² Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.933; Necmeddin Berkin, **Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi**, İstanbul, 1981, s.525.

¹⁵³ Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.121.

¹⁵⁴ Özkök, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.58; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.935-936.

¹⁵⁵ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.257; Özkök, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.58.

İhtiyati tedbir kararı, kararı icra edecek olan makama veya kişiye mahkemece kendiliğinden gönderilmez. Resmi daire tarafından işlem yapılarak yerine getirilmesi mümkün olan ihtiyati tedbir kararlarının mahkeme tarafından re'sen ilgili resmi daireye bildirilmesi yeterli olacaktır¹⁵⁶. İhtiyati tedbir kararının uygulanmasını isteyen kişi önce mahkemeye başvurarak ihtiyati tedbir kararını alacak, daha sonra kararın uygulanması için icra dairesine müracaat edecektir. Bu konuda takip talebinin düzenlenmesine gerek yoktur. Çünkü ihtiyati tedbir kararı ilam niteliğinde değildir ve ilamlı icranın konusunu oluşturmaz¹⁵⁷.

İhtiyati tedbir kararının uygulanmasını isteyen kişi dilekçeyle veya sözlü olarak başvurusunu yapacaktır. Sözlü olarak başvurulması halinde tutanak düzenlenecektir¹⁵⁸.

İhtiyati tedbir kararları acele işlerden olduğundan resmi çalışma saatleri dışında, resmi tatil günlerinde ve adli tatil sırasında da karar icra edilebilecektir¹⁵⁹. İhtiyati tedbir kararının icrası için icra dairesine veya yazı işleri müdürüne başvurulurken hiçbir harç ödenmez¹⁶⁰. Ancak görevli memur ihtiyati tedbir kararının icrasını talep edenden, tedbir kararının yerine getirilmesi amacıyla yapılacak olan giderler için işin gereğine göre bir miktar parayı avans olarak alabilecektir¹⁶¹.

Bu arada, icrayı yapacak olan makamın, gerekli teminatın yatırılıp yatırılmadığını dikkate alması, yatırılmadıysa, bunun yatırılmasını istemesi gerekir. Teminat yatırılmadığı sürece ihtiyati tedbir kararının icrası yerine getirilmemelidir¹⁶².

İhtiyati tedbir kararının uygulanması sırasında görevlilere engel olunmak istenirse HMK m.393/3 uyarınca gerekirse zor kullanılabilir. Zor kullanmak hususunda, bütün kolluk kuvvetleri ve köylerde muhtarlar, uygulamayı gerçekleştirecek memurun yazılı başvurusu üzerine, kendisine yardım etmek ve

¹⁵⁶ Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.171; Kuru, Arslan ve Yılmaz, Medeni Usul ..., **a.g.e.**, s.562; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1037-1038.

¹⁵⁷ Yılmaz, Şerh..., **a.g.e.**, s.1683.

¹⁵⁸ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.934.

¹⁵⁹ Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4337.

¹⁶⁰ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.934; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4337.

¹⁶¹ Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.113; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.935; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.56-57.

¹⁶² Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.935.

emirlerine uymakla yükümlüdürler¹⁶³. Bu durumda ihtiyati tedbiri icra etmeye çalışan memurun kolluk kuvvetlerinin ve köylerde muhtarın yardımına başvurulabilmesi için ayrıca bir karar alınmasına gerek yoktur¹⁶⁴. Kendisine yazılı olarak yardım talebinde bulunulan kolluk kuvvetleri ve köylerde muhtarlar, bu başvuru üzerine ihtiyati tedbiri uygulayacak memura yardım etmek ve emirlerine uymak zorundadır. İhtiyati tedbir kararının yerine getirilmesi sırasında görevli memur tutanak tutmalıdır. Bu sayede yapılan uygulamanın sağlıklı olması ve usullere uygun olup olmadığının denetlenmesi temin edilecektir¹⁶⁵.

HMK m.393/4 uyarınca ihtiyati tedbiri uygulayan memur bir tutanak düzenler. Bu tutanakta, tedbir konusu ve bulunduğu yer gösterilir; tedbir konusu ile ilgili her türlü iddia bu tutanağa geçirilir. Tedbiri uygulayan memur, bu tutanağın bir örneğini tedbir sırasında hazır bulunmayan taraflara ve duruma göre üçüncü kişiye tebliğ eder.

6100 sayılı HMK m.393/5'e göre ihtiyati tedbir kararları hakkında kanun yoluna başvurulması halinde, tedbire ilişkin dosya ve delillerin sadece örnekleri ilgili mahkemeye gönderilir. İhtiyati tedbir kararlarına karşı kanun yoluna müracaat edilmesi ihtiyati tedbir kararlarının uygulanmasını durdurmaz. İhtiyati tedbir kararlarının uygulanmasını mümkün kılmak amacıyla, kanun yoluna başvurulması halinde, tedbire ilişkin dosya ve delillerin sadece örnekleri kanun yolu için başvuru mahkemeye gönderilecektir.

İhtiyati tedbir kararının icrası sırasında bir takım anlaşmazlıklar doğabilir. İhtiyati tedbir kararının hatalı uygulanmasından dolayı ihtiyati tedbir kararı alan taraf, ihtiyati tedbirin muhatabı veya üçüncü şahıslar zarar görebilir. İhtiyati tedbir kararının icra edilmesinden dolayı ortaya çıkan bu uyuşmazlıkların çözülmesi gerekir. İhtiyati tedbir kararlarının icrasına karşı şikayet yolu kabul edilmiştir¹⁶⁶. Burada söz konusu olan şikayet ihtiyati tedbir kararının esasına değil; ihtiyati tedbir kararının

¹⁶³ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.936; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.495; Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.103; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.121-123; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4338.

¹⁶⁴ Ansay, Hukuk Yargılama..., **a.g.e.**, s.198; Bilge ve Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.376-377; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.497.

¹⁶⁵ Yılmaz, Şerh..., **a.g.e.**, s.1682.

¹⁶⁶ İbrahim Ercan, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.105; Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.117; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4339; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.937.

hatalı uygulanmasına yönelik bir hukuki çaredir¹⁶⁷. Lehine ihtiyati tedbir kararı verilen kişi, ihtiyati tedbir kararının muhatabı veya üçüncü kişiler hukuki yararları bulunmak şartıyla şikayet hakkına sahiptir. İhtiyati tedbir kararının icrasına ilişkin şikayetler icranın kimin tarafından yerine getirildiğine bakılmaksızın ihtiyati tedbir kararını vermiş olan mahkeme tarafından incelenip çözümlenir¹⁶⁸.

2.2.7. İhtiyati Tedbir Kararlarına Aykırı Davranılması

Tedbir, içinde zor kullanma yetkisini barındıran bir mahkeme emridir. Bu emrin gereğinin sağlanması ve mahkeme kararlarına saygının korunması için ihtiyati tedbire muhalefetin bir yaptırımının olması gerekir. Bu nedenlerden ötürü, tedbire aykırı davranışlar cezai yaptırıma bağlanmıştır.

İhtiyati tedbir kararının uygulanmasına ilişkin emre uymayan veya tedbir kararına aykırı davranan kimse, bir aydan altı aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılır¹⁶⁹. Söz konusu yargılamada görevli ve yetkili mahkeme, esas hakkındaki dava henüz açılmamışsa, ihtiyati tedbir kararı veren mahkeme; esas hakkındaki dava açılmışsa, bu davanın görüldüğü mahkemedir.

HMK m.398'e göre ihtiyati tedbir kararları sadece bu kararın tarafları için değil, üçüncü kişiler için de bağlayıcıdır¹⁷⁰.

¹⁶⁷ Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.58.

¹⁶⁸ Yargıtay 12.HD., 04.12.2012 tarihli, 2012/19102 Esas ve 2012/36172 Karar sayılı ilamı: "...Yukarıda tarih ve numarası yazılı mahkeme kararının müddeti içinde temyizden tetkiki borçlu tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya mahallinden daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hakimi Muharrem Terzi tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü: Şikayet, Kartal 2. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen ihtiyati tedbir kararının uygulanmasına yöneliktir. HUMK. nun 108. maddesine göre (HMK.394.md.si) ihtiyati tedbirin infazına ilişkin şikayeti inceleme yetkisi, kararı veren mahkemeye aittir, ihtiyati tedbir kararının icra müdürlüğünce uygulanmış olması sonuca etkili değildir. Zira icra müdürü, anılan konuda ihtiyati tedbir infaz memurluğu görevini yapmaktadır. O halde, icra mahkemesince re'sen görevsizlik yönünden davanın reddine karar verilmesi gerekirken işin esası incelenerek sonuca gidilmesi isabetsizdir. SONUÇ: Borçlunun temyiz itirazlarının kabulü ile mahkeme kararının yukarıda yazılı nedenlerle İİK. 366 ve HUMK.'nun 428. maddeleri uyarınca (BOZULMASINA), ilamın tebliğinden itibaren 10 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 04.12.2012 gününde oybirliğiyle karar verildi..." (Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.259).; Ayrıca bkz. Özbek, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.445; Yılmaz, Şerh..., **a.g.e.**, s.1683; Albuz, Marka Hukukunda Geçici..., **a.g.t.**, s.148.

¹⁶⁹ Karşlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.764; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.22; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.68; Postacıoğlu ve Altay, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1014; Muşul, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.622; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.1, **a.g.e.**, s.946.

¹⁷⁰ Budak, Medeni Usul Hukukunda Üçüncü..., **a.g.e.**, s.155; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4345; Yılmaz, Şerh..., **a.g.e.**, s.1698.

Dolayısıyla bütün bu kişiler ihtiyati tedbir kararlarına uymak ve sonuçlarına katlanmakla yükümlüdürler.

İhtiyati tedbire aykırı davrananların cezalandırılabilmesi için öncelikle geçerli bir ihtiyati tedbir kararının bulunması gerekir¹⁷¹. Başlangıçta geçerli olmasına rağmen daha sonra kalkmış olan bir ihtiyati tedbir kararına aykırı davranan kişi bu hükme göre cezalandırılmayacaktır¹⁷².

HMK m.398'de öngörülen disiplin hapsinin uygulanabilmesi için ihtiyati tedbir kararının yerine getirilmiş ve ilgiliye tebliğ edilmiş olması gerekir¹⁷³. Zira karşı taraf tebliğden önce ihtiyati tedbir kararından veya bu kararın yerine getirildiğinden habersiz olabilecektir.

Değnilmesi gereken bir diğer hususta, ihtiyati tedbir kararlarına aykırı davranılması sonucunda verilen disiplin hapsi kararlarına karşı kanun yoluna başvurulurken, her ne kadar cezaya yönelik bir hüküm kurulduğu için kanun yolu incelemesinin Yargıtay ceza dairesi tarafından yapılacağı düşünülse de, kanun yolu incelemesi Yargıtay hukuk dairelerince yapılmaktadır¹⁷⁴.

2.2.8. İhtiyati Tedbiri Tamamlayan İşlemler

Tedbirin geçiciliği dikkate alındığında, hukuki durumun uzun süre askıda kalmaması ve tedbirin karşı taraf üzerinde baskı unsuru olarak kullanılmaması gerekir. Bu nedenle, tedbirin kısa sürede davaya dönüştürülerek, asıl hukuki koruma isteminde

¹⁷¹ Örneğin, dava açıldıktan sonra her türlü ihtiyati tedbir kararı davaya bakmakta olan mahkeme tarafından verilir. Başka bir mahkemeden alınan ihtiyati tedbir kararı geçersizdir. Bu nedenle bu tedbire aykırı hareket cezayı gerektirmeyecektir (İbrahim Ercan, İhtiyati Tedbir Kararına Muhalefet..., **a.g.t.**, s.932).

¹⁷² Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım, Medeni Usul Hukuku..., **a.g.e.**, s.412; Umar, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.1163; Yılmaz, Şerh..., **a.g.e.**, s.1698; İbrahim Ercan, Medeni Usul Hukukunda İhtiyati..., **a.g.e.**, s.111.

¹⁷³ Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4344-4345; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.496.

¹⁷⁴ "...Dava, ihtiyati tedbir kararına muhalefet nedeniyle HMK 398/1 maddesi gereğince disiplin hapsi istemine ilişkindir. Mahkemece, istemin kabulüne karar verilmiş; karar, davalılar tarafından temyiz edilmiştir... Ankara C. Başsavcılığı'nın 2011/87603 sayılı soruşturma dosyasında mevcut belgelerden, ihtiyati tedbire konu aracın trafik kazasından bir kaç gün sonra hurda olarak satıldığı ve parçalandığı, 13.01.2011 tarihli aramada aracın motor bloğunun şüpheli Hikmet Yılmaz'ın hurdacı dükkânında ele geçirildiği anlaşılmaktadır. Şu durumda, olay tarihine ve ihtiyati tedbir kararına aykırı eylemin gerçekleştirildiği tespit edilen tarihe göre, bu konuda görevli mahkeme 1086 sayılı HUMK 113/A maddesi uyarınca Sulh Ceza Mahkemesi'dir. Görev konusu kamu düzenine ilişkin olup ileri sürülmesi bile yargılamanın her aşamasında mahkemelerce kendiliğinden gözetilir. Yerel mahkemece açıklanan yönlere gözetilerek, mahkemenin görevsizliğine karar verilmesi gerekirken yerinde olmayan yazılı gerekçe ile işin esasının incelenmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir..." Yargıtay 4. HD, 06.12.2012 T., E.2012/15887 ve K.2012/18734 sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

bulunulması gerekir¹⁷⁵. Geçici hukuki koruma olan ihtiyati tedbir kararının verilmesinden sonra dava sonuna kadar devam edecek olan bir korumaya dönüştürülmesi, m.397’de belirtilen prosedür izlenerek sağlanacaktır¹⁷⁶.

Tedbir, dava açılırken ya da dava açıldıktan sonra talep edilmişse, talepte bulunanın başka bir işlem yapmasına gerek yoktur¹⁷⁷. Sadece süresinde ve kanuna uygun şekilde tedbirin uygulanması sağlanmalıdır.

Bununla birlikte ihtiyati tedbir kararı dava açılmasından önce verilmişse, tedbir talep eden, bu kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki (asıl) davasını açmak ve dava açtığına ilişkin evrakı da kararı uygulayan memura ibraz ederek dosyaya koydurmak ve karşılığında bir belge almak zorundadır. Aksi halde bu işlemler tam olarak yerine getirilmediği takdirde verilen tedbir kendiliğinden kalkacaktır (m.397/1). Bunun sebebi de tam bir ispat aranmaksızın verilen ihtiyati tedbir kararından sonra bir an önce dava açılarak uyuşmazlığın esası hakkında bir karar verilmesidir¹⁷⁸.

HMK’nın ihtiyati tedbiri düzenleyen maddelerini incelediğimizde ihtiyati tedbirin kendiliğinden kalkmaması için üç aşamalı bir sürece yer verildiğini görüyoruz. Buna göre ihtiyati tedbir kararı alan taraf öncelikle HMK m.393/1 uyarınca ihtiyati tedbir kararı verildiği tarihten itibaren bir hafta içerisinde tedbir kararının uygulanmasını talep etmek zorundadır. İkinci olarak bu kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki davasını açmak ve son olarak da aynı süre içerisinde davayı açtığına ilişkin evrakı kararı uygulayan memura ibrazla dosyaya koydurmak ve karşılığında bir belge almak zorundadır¹⁷⁹.

HMK m.397/1’de davanın açılması için öngörülmüş olan iki haftalık süre ilk derece mahkemesince verilmiş olan ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının talep

¹⁷⁵ L. Şanal Görgün, **Medeni Usul Hukuku**, 4.b., Ankara: Yetkin Yayınları, 2015, s.504; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.21; Karlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.763.

¹⁷⁶ Özekes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s. 361; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.8; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.130.

¹⁷⁷ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s. 1036; Görgün, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.499.

¹⁷⁸ Karlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.763; Kuru, Arslan ve Yılmaz, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.574; Görgün, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.499; Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.262; Postacıoğlu ve Altay, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1011; Ulukapı, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.505; Arkan, Endüstriyel Tasarımlarla..., **a.g.m.**, s.755.

¹⁷⁹ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.262.

edildiği tarihten itibaren başlayacaktır¹⁸⁰. Kanun koyucu yalnızca ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının talep edilmesinden söz ettiği için, bu iki haftalık sürenin hesabında ihtiyati tedbir kararının yerine getirilmiş olup olmamasının önemi yoktur. HMK m.397/1’de iki haftalık süre içerisinde esas hakkındaki davanın açılması öngörüldüğünden, açılan davaya ilişkin dava dilekçesinin bu süre süre içerisinde davalıya tebliği gerekmemektedir¹⁸¹.

Adli tatilde dava açılabilirliğinden ve ihtiyati tedbir talep edilebileceğinden, dava açılmadan önce bir ihtiyati tedbir kararı alındığı takdirde iki haftalık dava açma süresi adli tatile denk gelse bile esas hakkındaki dava bu sürede açılmak zorundadır¹⁸². İhtiyati tedbir kararı alan tarafın, bu kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içerisinde esas hakkındaki davasını açmaması durumunda ihtiyati tedbir hukuken kendiliğinden kalkacaktır¹⁸³. Kuşkusuz, ihtiyati tedbirin kalkması dava açma hakkını etkilemez.

İhtiyati tedbir kararının etkisi, aksi belirtilmediği takdirde, nihai kararın kesinleşmesine kadar devam eder. Ancak, mahkeme, özellikle lehine tedbir kararı verilenin davayı kaybetmesi halinde, bunun aksine, yani, tedbirin esasa ilişkin nihai kararla birlikte kaldırılmasına karar verebilir. Nihai karar, usule ilişkin ise, tedbirin kaldırılması kararı verilmeyebilir; hatta görevsizlik veya yetkisizlik kararında olduğu gibi, davanın devamının mümkün olduğu hallerde, tedbirin kaldırılması kararının verilmemesi gerekir. Davanın açılmamış sayılması durumunda ise tedbir, kalkmış sayılacaktır¹⁸⁴.

Hakimin, nihai kararın kesinleşmesinden sonra da (örneğin, dava ve tedbir konusu taşınmazın tapuya tesciline kadar) ihtiyati tedbirin devam edeceğine karar vermesi mümkündür; hatta, ihtiyati tedbirle sağlanan geçici hukuki korumanın kesin korumaya dönüşmesi için böyle bir karar verilmesi zorunlu olabilir. Tedbir kalkmış veya kaldırılmış ise bu husus ilgili yerlere bildirilir. Böylece, tedbirin amacı dışında

¹⁸⁰ Karşlı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.763 ;Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.262.

¹⁸¹ Umar, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.1693.

¹⁸² Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4353.

¹⁸³ Özekes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.276; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.722; Ulukapı, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.505.

¹⁸⁴ Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.21.

çıkarak, karşı tarafa (muhatabına) zarar vermesinin önüne geçilmiş olur. Uygulanmış olan tedbirin, bu şekilde hukuken kalkması üzerine, tedbirin fiilen de kaldırılmasını sağlayacak işlemlerin yapılması, kararı uygulayan icra dairesinden veya yazı işleri müdüründen istenir.

İhtiyati tedbir dosyası, asıl dava dosyasının eki sayılır. Bu kural, geçici hukuki korumanın, asıl hukuki korumanın güvencesi ve tamamlayıcı bir parçası olduğu ve bu (asıl) korumanın tam olarak gerçekleşmesine katkı sağladığını göstermektedir.

3. İhtiyati Tedbirin Sona Ermesi

İhtiyati tedbir bazı durumlarda kendiliğinden, bazı durumlarda da hakim kararıyla sona erebilecektir.

3.1. İhtiyati Tedbirin Kendiliğinden Sona Ermesi

3.1.1. Kanuni Süre İçinde Dava Açılmaması

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 397. maddesinin 1. fıkrası uyarınca ihtiyati tedbir kararı dava açılmadan önce verilmişse, tedbir talep eden, bu kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki davasını açmak zorundadır (m.397/1).

İki haftalık dava açma süresi, ihtiyati tedbir kararının uygulanmasının talep edildiği (m.393) tarihten itibaren işlemeye başlar. Yani, iki haftalık sürenin işlemeye başlayabilmesi için ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını beklemeye gerek yoktur. İhtiyati tedbir kararı uygulanmışsa, iki haftalık süre, tedbir kararının uygulandığı tarihten itibaren değil, tedbir talep edenin ihtiyati tedbir kararının uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

İhtiyati tedbir isteyen, bu iki hafta içinde davasının açıp, dava açtığına ilişkin (mahkemeden alacağı) belgeyi, aynı iki haftalık süre içinde ihtiyati tedbir kararını uygulayan memura verip ihtiyati tedbir dosyasına koydurması ve karşılığında (bunu yaptığını gösteren) bir belge alması zorunludur.

İhtiyati tedbir isteyen, ihtiyati tedbir kararının verildiği tarihten itibaren bir hafta içinde kararın uygulanmasını talep etmezse veya kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki davasını açmazsa veya açtığı halde dava açtığına ilişkin belgeyi aynı süre içinde ihtiyati tedbir kararını icra eden

memura verip ihtiyati tedbir dosyasına koydurtmazsa, ihtiyati tedbir, hiçbir merasime (işleme) gerek kalmaksızın, kendiliğinden kalkar¹⁸⁵. Uygulanmış olan ihtiyati tedbirin fiilen kaldırılması ise, ancak ihtiyati tedbir kararını uygulamış olan memur tarafından yapılabilir.

Bu nedenle, aleyhine ihtiyati tedbir kararı uygulanmış olan kişi, uygulanmış olan ihtiyati tedbirin fiilen kaldırılmasını ihtiyati tedbir kararını uygulamış olan memurdan isteyebilir. Bunun üzerine, ihtiyati tedbir kararını uygulamış olan memur, ihtiyati tedbirin fiilen kaldırılması için gerekli işlemleri yapar.

İhtiyati tedbir talep eden kişinin (davacının) m.397/1'deki iki haftalık süreyi geçirdikten sonra dava açması halinde, sadece ihtiyati tedbir kalkar; bunun (ihtiyati tedbirin kendiliğinden kalkmış olmasının), iki hafta geçtikten sonra açılan davaya bir etkisi yoktur; yani, davaya devam edilir (dava, bu nedenle reddedilmez)¹⁸⁶.

HMK m.397 hükmü ve buna ilişkin (yukarıdaki) açıklamalar, ihtiyati tedbir kararının dava açılmadan önce talep edilmiş ve verilmiş olması hali içindir. İhtiyati tedbir kararı dava açıldıktan sonra verilmişse (m.390), bu halde m.397/1 hükmü uygulanmayacaktır.

3.1.2. İhtiyati Tedbirin Nihai Kararın Kesinleşmesiyle Sona Ermesi

Mahkemece aksi belirtilmiş (aksine karar verilmiş) olmadıkça, ihtiyati tedbir kararının etkisi, nihai kararın kesinleşmesine kadar devam eder (m.397/2).

Türk Hukuku'nda hükmün verilmesi kural olarak ihtiyati tedbiri ortadan kaldırmamaktadır. İhtiyati tedbir kararının ortadan kalkması için hükmün kesinleşmesi aranmaktadır. Bununla birlikte hakim, nihai kararında, ihtiyati tedbirin kaldırılmasına karar verebilecektir¹⁸⁷. Mahkeme, nihai kararında, ihtiyati tedbirin kararla birlikte

¹⁸⁵ Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.164; Kuru, Arslan ve Yılmaz, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.563.

¹⁸⁶ Kuru, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.507.

¹⁸⁷ Boşanma davası sırasındaki geçici tedbirler, özellikle de tedbir nafakası için kanaatimizce hakim hükümle birlikte tedbirin kalkmasına karar veremeyecektir; yani bu tedbirler boşanma davasına ilişkin hüküm kesinleşinceye kadar devam edecektir (Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.165); Ayrıca bkz. Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4373-4374; Ansay, Hukuk Yargılama..., **a.g.e.**, s.199; Bilge ve Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.378; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.497; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.45.

kaldırıldığına karar verirse, kuşkusuz ihtiyati tedbir kararının etkisi bu kararla ortadan kalkacaktır¹⁸⁸.

İhtiyati tedbir kendiliğinden kalkmış (m.393/1; 397/1) veya mahkemenin kararı ile kaldırılmış ise bu husus ilgili yerlere bildirilir (m.397/3).

3.2. İhtiyati Tedbirin Mahkeme Kararıyla Sona Ermesi

3.2.1. İhtiyati Tedbir Kararına İtiraz

Karşı taraf dinlenmeden verilmiş olan ihtiyati tedbir kararlarına itiraz edilebilir (m.394/1-c.1). Bu hüküm uyarınca itiraz hakkı öncelikle aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafa tanınmıştır. Aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın itiraz hakkı, ihtiyati tedbir talebinin incelendiği yargılamaya davet edilmeyip tedbir kararının kendisi dinlenmeden verilmiş olmasına bağlanmıştır. Bu durumda ihtiyati tedbir talebinin incelendiği yargılamaya davet edilen ve dinlenen tarafın itiraz hakkı bulunmamaktadır. İhtiyati tedbir talebinin incelendiği yargılamaya davet edilmiş ve kendisine duruşmada hazır bulunup verilecek kararla ilgili görüşlerini açıklama fırsatı verilmiş olduğu halde bu duruşmaya katılmayan taraf da ihtiyati tedbir kararına itirazda bulunabilecektir¹⁸⁹.

İhtiyati tedbir kararı verilirken dinlenmeyen tarafa itiraz imkanının tanınmasının temel sebebi, hukuki dinlenilme hakkıdır. Karşı taraf dinlenmişse, bu hak o sırada tanınmıştır; ancak işin niteliği, aciliyeti, kararın etkisiz kalma ihtimali gibi sebeplerle karşı taraf dinlenmemişse, bu durumda bu hakkını ona kararın verilmesinden sonra tanınması gerekli ve zorunludur. Bu sebeple, itiraz teknik anlamda bir kanun yolu olmayıp hukuki dinlenilme hakkını tanıyan özel bir hukuki çaredir¹⁹⁰.

İhtiyati tedbir kararı verilirken dinlenmeyen karşı taraf, tedbirin varlığından kural olarak bu tedbirin uygulanması sırasında haberdar olacaktır. Bu durumda,

¹⁸⁸ HMK m.397/2 hükmü, eski HUMK m.112'deki kuralı terse çevirmiştir. HUMK m.112'deki kural, (mahkeme aksine karar vermedikçe) esas hakkındaki hüküm verilmesi (tefhim veya tebliğ edilmesi) anında, ihtiyati tedbirin kalkmasını düzenlemekte idi. Ayrıca bkz. Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.75.

¹⁸⁹ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1039; Umar, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.1685; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.20; Albuz, Marka Hukukunda Geçici..., **a.g.t.**, s.153; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4349; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.969; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.23.

¹⁹⁰ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1039; Özkes, Fikir ve Sanat Eserleri..., **a.g.m.**, s.116; Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.210; Üstündağ, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.47; Tuncer Kazancı, Yargı Kararları ve 6100 Sayılı..., **a.g.m.**, s.95.

tedbirin uygulanması sırasında karşı taraf hazır bulunuyorsa, tedbirin uygulanmasından; hazır bulunmuyorsa tedbirin uygulanmasına ilişkin tutanağın tebliğinden itibaren bir hafta içinde tedbire itiraz edebilir (m.394/2)¹⁹¹.

İhtiyati tedbire itiraz yoluna, aleyhine tedbir kararı verilen karşı taraf başvurabileceği gibi, kararın uygulanması sebebiyle açıkça menfaati ihlal edilen üçüncü kişiler de başvurabilir. Üçüncü kişiler bakımında da bir haftalık itiraz süresi bulunmakla birlikte, bu süre tedbirin öğrenilmesinden itibaren başlayacaktır (m.394/3)¹⁹². Bir hukuki çare olarak tedbire itiraz için öngörülen bir haftalık süre hak düşürücü süredir. Bu sürenin geçirilmesi halinde artık 394. maddeye göre itiraz söz konusu olmayacaktır¹⁹³.

Kanun'da itiraz sebepleri olarak ihtiyati tedbirin şartlarına, mahkemenin yetkisine ve teminata itiraz olarak bir belirleme yapılmıştır (m.394/2)¹⁹⁴.

Mahkemenin yetkisine itiraz, mahkemenin görevine itirazı da kapsamaktadır¹⁹⁵. Zira yetkiye itirazın mümkün olduğu yerde göreve evleviyetle itiraz edilebilecektir. Görev, hakimin re'sen dikkate alması gereken bir husus olduğundan; görev itirazı gerçek anlamda bir itiraz olmayıp, hakimin kendiliğinden görmesi gereken bir hususu hatırlatmaktan ibarettir¹⁹⁶. Dava açılmadan önce karşı taraf dinlenmeden ihtiyati tedbire karar verildiyse, mahkemenin yetkisine itiraz etmek isteyen karşı taraf yetkili mahkemeyi de göstererek ihtiyati tedbir kararını veren mahkemeye itirazda bulunmalıdır. Yetkili mahkeme gösterilmediği takdirde HMK m.19/2 uyarınca bu itiraz dikkate alınmayacaktır. Kesin yetki hallerinde yapılacak olan

¹⁹¹ Umar, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.1687; Ansay, Hukuk Yargılama..., **a.g.e.**, s.193; Karafakih, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.270; Berkin, Medeni Usul ..., **a.g.e.**, s.121.

¹⁹² Albuz, Marka Hukukunda Geçici..., **a.g.t.**, s.154; Umar, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.1687.

¹⁹³ Bu durumda, durum ve şartların değişmesi sebebiyle tedbirin kaldırılması yoluna başvurulabilir. Ancak bu yollara başvurabilmek için de, ilgili yol için aranan şartlar oluşmuş olmalıdır. Örneğin, süresinde tedbire itiraz etmediği için bu imkanı kullanamayan taraf, artık süre geçtikten sonra kural olarak m.394/2'deki sebepleri ileri sürerek tedbirin kaldırılmasını isteyemez. Şayet m.396'ya dayanarak tedbirin kaldırılmasını isteyecekse, o zaman da bu konudaki husuların dikkate alınması gerekir. Aksi halde, itiraz süresini geçirenin bunu tekrar etme hakkı varmış gibi bir sonuç doğacak ve itirazın süreye bağlı olmasının hiçbir anlamı kalmayacaktır (Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1040).

¹⁹⁴ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.247; Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.318; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.80; Zehra Sanem Yılmaz, Sermaye Şirketlerinde..., **a.g.e.**, s.23.

¹⁹⁵ Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.318.

¹⁹⁶ Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.318.

itiraz görevde olduğu gibi hakimin kendiliğinden görmesi gereken bir hususu hatırlatmaktan ibaret olacaktır. Yukarıda da açıkladığımız üzere, ihtiyati tedbir dava dilekçesiyle birlikte talep edilebileceği gibi dava açıldıktan sonra da talep edilebilecektir. Bu durumda asıl dava bakımından yetkiye itiraz etmeden, sadece ihtiyati tedbir bakımından yetkiye itiraz edilmesi mümkün değildir. Zira davanın devamı sırasında ihtiyati tedbire karar verecek olan mercii davaya bakan mahkemedir. İhtiyati tedbir kararını bu mahkemenin elinden alınarak başka bir mahkemeye verilmesi mümkün değildir. Bu kapsamda asıl dava bakımından yetki itirazında bulunulmamışsa mahkemenin yetkisi kesinleşeceğinden, davanın devamı esnasında ihtiyati tedbir talebinde bulunulmuşsa bu tedbir kararına karşı yetki itirazında bulunulamayacaktır¹⁹⁷. Dava dilekçesiyle birlikte ihtiyati tedbir talebinde bulunulmuş ve ihtiyati tedbir kararı verilmiş olması durumunda, itiraz süresi içerisinde yetkiye itiraz edilmemiş olmasına rağmen davaya cevap süresi henüz dolmamışsa esas dava hakkında mahkemenin yetkisine itiraz edilebilecektir.

Teminata itiraz edilmesinin de iki sebebi olabilecektir. Bunlardan ilki mahkemenin ihtiyati tedbire karar verirken gerektiği halde hiçbir teminata karar vermemesi veya teminat almaması gereken bir durumda teminata hükmetmesidir. Diğer bir ihtimal de hakimin karşı tarafın uğrayabileceği muhtemel zararları karşılayabilecek bir teminata hükmetmeyip teminatı eksik belirlemesidir.

Diğer bir itiraz sebebi ihtiyati tedbir şartlarının mevcut olmamasıdır. İhtiyati tedbirin şartlarına itiraz hem tedbire esas olan hakkın varlığına hem de ihtiyati tedbir sebeplerine itirazı kapsadığından itirazın çerçevesini oldukça genişletmektedir¹⁹⁸. Buna göre hakkında dinlenmeden ihtiyati tedbir kararı verilmiş olan karşı taraf HMK m.389'da yer alan şartların oluşmadığını ileri sürerek ihtiyati tedbire itirazda bulunabilecektir.

İhtiyati tedbir kararının uygulanması sebebiyle menfaati açıkça ihlal edilen üçüncü kişiler de ihtiyati tedbiri öğrenmelerinden itibaren bir hafta içinde ihtiyati tedbirin şartlarına ve teminata itiraz edebilirler (m.394/3); yetki konusunda ise üçüncü kişilerin itiraz imkanı mevcut değildir¹⁹⁹. İhtiyati tedbirlerin sadece davanın taraflarını

¹⁹⁷ Özkes, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.319-321.

¹⁹⁸ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1040.

¹⁹⁹ Ulukapı, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.503.

ilgilendirdiği düşünülebilirse de ihtiyati tedbir kararları taraflardan başka üçüncü kişilerin de bir edimi yerine getirmelerini, bir davranışta bulunmalarını veya bazı davranışlardan kaçınmalarını gerektirebilecektir²⁰⁰. Bu durum üçüncü kişilerin menfaatinin etkilenmesine yol açabilecektir. Kanun koyucu bu gibi durumları göz önüne alarak ihtiyati tedbir kararının uygulanması sebebiyle menfaati açıkça ihlal edilen üçüncü kişilere de itiraz hakkı tanımıştır. Üçüncü kişilerin itirazının sonuç doğurabilmesi için üçüncü kişilerin itiraz etmekte hukuki yararının bulunması gerekmektedir. Hukuki yararın ölçütü de üçüncü kişilerin menfaatinin ihtiyati tedbir kararının uygulanması sebebiyle açıkça ihlal edilmesidir.

İtiraz bir dilekçeyle yapılır. Dilekçede itiraz sebepleri açıkça ve somut olarak gösterilmek ve itirazın dayanağı olan deliller dilekçeye eklenmek zorundadır (m.394/4-c.1)²⁰¹. Kural olarak bu konuda daha sonra delil ve belge sunulması mümkün değildir. Mahkeme, itiraz üzerine başta ihtiyati tedbir isteyen olmak üzere ilgilileri dinlemek üzere davet eder. Ancak, taraflar gelmeseler dahi, dosya işlemden kaldırılmaz, dosya üzerinden inceleme yapılarak karar verilir (m.394/4)²⁰².

İtiraz edilmiş olması, kural olarak tedbirin uygulanmasına engel olmaz ve tedbirin icrasını durdurmaz. Ancak, mahkeme, itiraz üzerine gerekli ise, tedbirin uygulanmasının geçici olarak durdurulmasına karar verebilir (m.394/1-c.2)²⁰³.

Mahkeme, yaptığı inceleme sonunda, itiraz hakkında ret veya kabul kararı verir. İtiraz haklı bulunmazsa, bu talep reddedilir ve bu durumda tedbir devam eder; itiraz haklı bulunursa, ihtiyati tedbir kararı değiştirilebileceği gibi, tamamen de kaldırılabilir (m.394/4-c.3).

²⁰⁰ Budak, Medeni Usul Hukukunda Üçüncü..., **a.g.e.**, s.155 vd.

²⁰¹ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.1, **a.g.e.**, s.970; Kuru, Arslan ve Yılmaz, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.563.

²⁰² "...Bu durumda HMK'nın 394/4. maddesine göre itiraz üzerine incelemenin duruşmalı yapılması zorunlu olduğundan, mahkemece öncelikle ilgililerin dinlenmek üzere duruşma günü verilerek usulen davet edildikten sonra gelmeseler dahi dosya üzerinde ihtiyati tedbiri tamamlayan işlemlerin yapıp yapılmadığı ve diğer itiraz sebepleri incelenerek sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken bu husus gözden kaçırılarak ve ilgililer davet edilip beyanı alınmadan evrak üzerindeki incelemeyle itirazın reddi doğru olmamış, kararın bozulması uygun görülmüştür..." Yargıtay 15. HD, 06.02.2012 T., E.2012/168 ve K.2012/639 sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

²⁰³ Tuncer Kazancı, Yargı Kararları ve 6100 Sayılı..., **a.g.m.**, s.96; Ulukapı, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.504; Muşul, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.619; "...Kural olarak tedbir kararında, açıkça cebri icrayı kapsadığı belirtilmediği sürece, ihtiyati tedbir kararı cebri icra yoluyla satışa engel teşkil etmez. Somut olayda ihtiyati tedbir kararının cebri icrayı kapsadığı belirtilmediğinden mahkemece şikayetin kabulüne karar verilmesi gerekirken istemin reddi isabetsizdir..." Yargıtay 12. HD, 03.10.2011 T., E.2011/1945 ve K.2011/17855 sayılı ilamı (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı).

3.2.2. İhtiyati Tedbirin Teminat Karşılığında Kalkması

6100 sayılı HMK m.395'te teminat karşılığı tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılması düzenlenmiştir. Aleyhine tedbir kararı verilen veya hakkında tedbir kararı uygulanan kişiler, mahkemece kabul edilecek teminatı gösterirse, mahkeme, duruma göre tedbirin değiştirilmesine veya kaldırılmasına karar verebilir (HMK m.395/1)²⁰⁴.

Bu hükümden sadece aleyhine tedbir kararı verilen taraf değil, aleyhine tedbir kararı uygulanan, tedbir sebebiyle menfaati ihlal edilen üçüncü kişiler de yararlanabilir. Zira, başkası adına alınan tedbir üçüncü kişinin malvarlığını ya da hakkını etkileyebilir, tedbir yanlış uygulanabilir. Bu gibi durumlar için, bu hüküm bir imkan tanımaktadır.

Teminatın tutarı, tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılmasına göre; türü ise HMK m.87'ye göre tayin edilir (HMK m.395/2). Mahkeme teminatın tutarını belirlerken tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılmasını göz önüne alarak bir takdirde bulunacaktır. O halde teminatın tutarını ve şeklini hakim serbestçe takdir eder. Ancak tarafların teminatın şeklini sözleşmeyle kararlaştırmaları halinde, teminat ona göre belirlenir (HMK m.87/1). Teminatın lehine ihtiyati tedbir kararı verilmiş olan tarafın menfaatlerine halel getirmeyecek nitelikte olması gerekir. Bu hususu takdir edecek olan mahkemedir.

Teminat gösterilmesi, ihtiyati tedbir kararının kaldırılması veya değiştirilmesi için tek başına yeterli değildir. Teminat karşılığında ihtiyati tedbirin değiştirilebilmesi için hal ve şartların da müsait olması gerekir²⁰⁵. Bu hususu da takdir edecek olan mahkemedir. O halde hakim duruma göre teminat gösterilse dahi bu talebi reddederek ihtiyatin tedbirin değiştirilmesine veya kaldırılmasına karar vermeyebilecektir²⁰⁶. Hakim bu takdir hakkını kullanırken tarafların menfaat dengelerini gözetererek bir karar vermek durumundadır²⁰⁷.

²⁰⁴ Cengiz Serhat Konuralp, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.m.**, s.266; Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.e.**, s.20; Ulukapı, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.504; Muşul, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.621; Karşı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s. 761.

²⁰⁵ Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.82.

²⁰⁶ Pekcantez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1045; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.152.

²⁰⁷ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.979.

Teminat üzerine tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılması halinde ihtiyati tedbir kararı aslında teminat üzerinde devam etmektedir²⁰⁸. Teminat üzerinde devam etmekte olan ihtiyati tedbir, aksi belirtilmediği takdirde, nihai kararın kesinleşmesine kadar devam edecektir (HMK m.397/2).

İtiraza ilişkin olarak 394. maddeye göre yapılan itirazdaki başvuru şekli ve yapılan yargılamaya ilişkin düzenleme, burada da kıyasen geçerlidir. O halde teminat üzerine ihtiyati tedbirin kaldırılması veya değiştirilmesi talebi dilekçeyle yapılacaktır. Mahkeme tarafları davet edecek ancak gelmeseler dahi dosya üzerinden karar verebilecektir²⁰⁹. Mahkemenin teminat gösterilmesi üzerine verdiği ihtiyati tedbirin değiştirilmesine veya kaldırılmasına ilişkin kararlar hakkında kanun yoluna başvurulamaz. Zira bu kararlar ihtiyati tedbir kararının özünü ilgili değildir ve ayrıca bu hususta itiraz hakkında verilen karara karşı kanun yoluna başvurulabileceğini belirten HMK m.394/5'e atıf yapılmamıştır²¹⁰.

3.2.3. İhtiyati Tedbirin Durum ve Şartların Değişmesi Nedeniyle Kalkması

İhtiyati tedbir kararına, durum ve şartların değişmesi nedeniyle, aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen, karar verilmeden önce dinlenmiş ya da dinlenmemiş olması fark etmeksizin itiraz edebilecektir (HMK m. 396). Tedbir kararına daha önce itiraz edilmiş olsa bile durum ve şartların değişmesi nedeniyle daha sonra tekrar itiraz edilebilecektir²¹¹. Durum ve şartların değişmesi nedeniyle ihtiyati tedbirin değiştirilmesi ya da kaldırılmasının talep edildiği hallerde, mahkeme, teminat gösterilmesi aranmaksızın da karar verebilecektir²¹².

Durum ve şartların değişmesi sebebiyle tedbire itirazda, mahkeme tedbiri tamamen kaldırabileceği gibi, tedbiri değiştirerek uygulanmasına devam edilmesi yönünde de karar verebilir (m.396/2'nin atfı sebebiyle m.394/4-c.3)²¹³. Bu şekildeki

²⁰⁸ Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.979; Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.82; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4365; Cengiz Serhat Konuralp, İcra ve İflas Hukukunda..., **a.g.e.**, s.168.

²⁰⁹ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1045.

²¹⁰ Arslan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici Hukuki Korumalar..., **a.g.m.**, s.21.

²¹¹ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1042.

²¹² Yılmaz, durum ve şartların değişmesi nedeniyle tedbir kararına itiraz edilen durumlarda, kanunda her ne kadar "teminatsız" ifadesi kullanılmış olsa da, hâkimin gerek görürse teminat gösterilmeyeceğini de karara bağlayacağını ileri sürmektedir (Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.976).

²¹³ Nevhis Deren Yıldırım, "Marka Hukukunda İhtiyati Tedbirlere İlişkin Bazı Sorunlar", **Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan**, İstanbul: Beta Basım- Yayım, 2003, s.205.

itiraz yoluna menfaati açıkça ihlal edilen üçüncü kişiler de başvurabileceklerdir (m.396/2). Özellikle üçüncü kişilere karşı ya da onları etkileyecek şekilde tedbir kararı verilmiş olursa, üçüncü kişiler bu yola başvurabilir.

HMK m.396/1 uyarınca durum ve koşulların değişmesi nedeniyle ihtiyati tedbir kararının değiştirilmesi veya kaldırılması ancak talep üzerine olabilecektir. Bununla birlikte re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda alınmış olan ihtiyati tedbir kararının değiştirilmesi veya kaldırılması talep olmaksızın da söz konusu olabilir²¹⁴.

HMK m.396/2'nin itiraza ilişkin HMK m.394/4'e yapmış olduğu atıf sonucunda bu talep dilekçeyle yapılacaktır. Durum ve koşulların değişmesi nedeniyle ihtiyati tedbir kararının değiştirilmesi veya kaldırılması talep eden ilgili dilekçesinde ihtiyati tedbirin değiştirilmesini veya kaldırılmasını gerekli kılan durum ve şart değişikliklerini açıkça göstermeli ve talebinin dayandığı tüm delilleri dilekçesine eklemelidir. Bu dilekçe üzerine mahkeme ilgilileri dinlemek üzere davet edecek; ilgililer gelmeseler dahi dosya üzerinden inceleme yaparak karar verecektir. Doktrinde ileri sürülen görüş uyarınca bu durumda hakim duruşma açıp açmama hususunda takdir yetkisine sahiptir. Zira HMK m.394/4'e yapılan atıf, kıyasen yapılan bir atıftır. İtiraz üzerine ilgililerin davet edilmesinin sebebi hukuki dinlenilme hakkının sağlanmasıdır. Burada ise taraflar zaten durumdan haberdardır. Ayrıca taraflar bu imkana aynı yargılama içerisinde birden fazla kere müracaat edebileceklerinden her seferinde duruşma yapılmasının yargılamayı uzatacağı ileri sürülmüştür²¹⁵.

Durum ve koşulların değişmesi sebebiyle tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılması talebi üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaz²¹⁶. Çünkü, tedbire itiraza ilişkin atıf yapılan hükümler arasında kanun yoluna başvuruya ilişkin fıkra atıf yapılmamıştır²¹⁷. Kanaatimizce bu kararlara karşı da kanun yolu

²¹⁴ Umar, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.1159.

²¹⁵ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1044.

²¹⁶ Özkök, İhtiyati Tedbirler, **a.g.e.**, s.83; Yılmaz, Geçici Hukuki Himaye C.I, **a.g.e.**, s.976.

²¹⁷ "...Sonuç olarak 6100 sayılı HMK'nın 396. maddesinin ikinci fıkrasında, 394. Maddenin beşinci fıkrasına atıf yapılmadığından durum ve koşulların değişmesi sebebiyle ihtiyati tedbir kararlarına yapılan itiraz hakkında verilen karar temyiz edilemez. Yukarıda da belirtildiği üzere, davalının ihtiyati tedbir kararına itiraz ettiği ve daha önceki tarihlerde itirazın reddedildiği dikkate alındığında, yeni bir delil sunulması ve koşulların değiştiği bildirilerek ihtiyati tedbir kararına itirazın reddine dair mahkemece verilen ara kararın temyizi mümkün değildir..." Yargıtay 11. HD. 04.06.2012 T., E.2012/6529, K.2012/9660 (Karşılı, Medeni Muhakeme..., **a.g.e.**, s.762 dn.1417).

imkanı tanınmak istenseydi, HMK m.394'un 3. ve 4. fıkraları haricinde 5. fıkrasına da atıf yapılırdı.

İhtiyati tedbirlerde kanun yoluna başvurulmasının amacı tedbir kararlarındaki hukuki hataların önüne geçmektir. Ancak burada hukuki bir değerlendirmeden ziyade, maddi şartlara ilişkin mahkemenin takdir hakkını içeren bir değerlendirme söz konusudur. Kanun koyucu ihtiyati tedbirlerde kanun yolunun bu amacını da göz önüne alarak bu kararlara karşı kanun yolunu kapalı tutmuştur. Ancak gerekçede de belirtildiği üzere daha sonra işin esasıyla ilgili kanun yoluna başvurulması durumunda, bu hususun da değerlendirilmesi ve bir kararın verilmesi mümkündür²¹⁸.

4. İhtiyati Tedbirden Doğan Tazminat Davası

İhtiyati tedbir talep eden tarafın bu tedbiri haksız olarak koydurduğu anlaşılırsa, karşı taraf veya üçüncü kişi bu haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğradıkları zararların ödenmesini, ihtiyati tedbir koydurmuş olan taraftan ayrı bir tazminat davasıyla isteyebilecektir.

6100 sayılı HMK m.399/1 uyarınca lehine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, ihtiyati tedbir talebinde bulunduğu anda haksız olduğu anlaşılır yahut tedbir kararı kendiliğinden kalkar ya da itiraz üzerine kaldırılır ise haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararı tazmin etmekle yükümlüdür.

Türk doktrininde haksız olarak ihtiyati tedbir koydurmuş olan tarafın sorumluluğu haksız fiil sorumluluğuna benzetilmektedir. Bu nedenle kural olarak haksız fiil hakkındaki hükümler burada da uygulanacaktır²¹⁹. Haksız ihtiyati tedbirden doğan tazminat davasının şartları haksız fiil hakkındaki hükümlerden (TBK m.49 vd.) yararlanmak suretiyle belirlenecektir. Buna göre, sorumluluğun şartları şunlardır:

- İhtiyati tedbir kararının kural olarak icra edilmiş olması gereklidir; zira ihtiyati tedbir kararının verilmiş olması yeterli değildir. Ancak, tedbir kararı icra edilmeden de bir zarar ortaya çıkmışsa, bu durumda da tazminat talep edilebilir.
- İhtiyati tedbir kararı haksız olarak alınmış olmalıdır. Bu ise kural olarak asıl davanın sonucunda belli olacaktır.

²¹⁸ Pekcanitez, Atalay ve Özekes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1044.

²¹⁹ Bilge, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.334; Bilge ve Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.379; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.494; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4377.

İhtiyati tedbir koyduran taraf davayı kaybetmişse ihtiyati tedbir haksız demektir. Yine ihtiyati tedbir kararının kendiliğinden kalkması veya itiraz üzerine kaldırılması lehine tedbir kararı verilen tarafın tazmin yükümlülüğüne sebep olacaktır.

- Aleyhine ihtiyati tedbir kararı alınmış ve icra edilmiş olan karşı tarafın veya bir üçüncü kişinin bu haksız ihtiyati tedbirden bir zarar görmüş olması gerekir. Zarar ihtiyati tedbir kararının icra edilmiş olmasından kaynaklanabileceği gibi ihtiyati tedbir kararının kaldırılması için gösterilen teminattan ötürü de doğabilir. Haksız ihtiyati tedbir nedeniyle ödenmesi gereken zarar ihtiyati tedbir kararının icra edildiği tarihle ihtiyati tedbirin sona erdiği tarih arasındaki dönemde oluşan zarardır. Buradaki söz konusu zarar, maddi zarar olabileceği gibi, manevi bir zarar da olabilir.

- Haksız tedbirle, ortaya çıkan zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması gerekir. Zarar, haksız ihtiyati tedbir kararının yerine getirilmesinin bir sonucu olmalıdır. Zarar ile haksız ihtiyati tedbir kararının yerine getirilmesi arasında bir bağlantı bulunmuyorsa lehine ihtiyati tedbir kararı verilene tazminle sorumlu tutmak mümkün olmayacaktır²²⁰.

Türk doktrininde de kabul edildiği üzere haksız ihtiyati tedbirden kaynaklanan tazminat taleplerinde kusursuz sorumluluk esası geçerlidir²²¹. Buna göre haksız ihtiyati tedbir koydurtmuş olan taraf hiçbir kusuru olmasa da bunun sonuçlarından sorumlu olacaktır. Lehine ihtiyati tedbir kararı verilmiş olan tarafın ihtiyati tedbiri kötü niyetle talep etmiş ve yerine getirtmiş olması veya bundan herhangi bir ihmalinin bulunması şart değildir. İhtiyati tedbir kararı haksız olarak alınıp icra edilmiş ve bu tedbirin yerine getirilmesinden bir zarar doğmuşsa, ihtiyati tedbiri talep eden taraf

²²⁰ Taş Korkmaz, Türk Hukuku'nda İhtiyati..., **a.g.t.**, s.167-168; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4393.

²²¹ Hasan Tahsin Gökcan, **Mühür Bozma, Yedieminlik Yükümlülüğüne Uymama, İhtiyati Tedbir Kararına Aykırılık Suçları ve Zarara Yol Açan Yediemin İle Haksız Tedbir Uygulatana Karşı Tazminat Davaları**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2001, s.175; Üstündağ, İhtiyati Tedbir Kararının Haksızlığı..., **a.g.m.**, s.442; Alangoya, Yıldırım ve Deren Yıldırım, Medeni Usul Hukuku..., **a.g.e.**, s.414; Belgesay, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu..., **a.g.e.**, s.298; Berkin, Medeni Usul ..., **a.g.e.**, s.122; Bilge, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.334; Bilge ve Önen, Medeni Yargılama..., **a.g.e.**, s.379; Hayrullah Fütuhi Töre, "İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılacak Tazminat Davaları", **Ankara Barosu Dergisi**, 1974/5, s.914; Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4394-4395; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.1047; Postacıoğlu, Medeni Usul..., **a.g.e.**, s.494; Saim Üstündağ, "İhtiyati Tedbirden Dolayı Tazminat Davası", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C.XXVIII, S.1-4, 1962, s.280; Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku..., **a.g.e.**, s.586; Yılmaz, Şerh..., **a.g.e.**, s.1700; Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.157; Orhan Yılmaz, İhtiyati Tedbirler..., **a.g.e.**, s.85.

kusuru olsun veya olmasın bundan doğan zararı gidermekle yükümlü olacaktır²²². Yargıtay'ında aynı görüşü yansıtan kararları mevcuttur²²³.

Haksız ihtiyati tedbirden dolayı tazminat davasını, öncelikle bu kararın muhatabı olan karşı taraf (asıl uyuşmazlık hakkındaki davada davalı) açabilir. Ancak, ihtiyati tedbirden etkilenen üçüncü kişiler de bu tedbirden zarar görmüşlerse, tazminat davası açabilme imkanları vardır (m.399/1, 392/1). Kısaca, tazminat davasının davacısı, tedbirin karşı tarafı veya üçüncü kişilerdir. Davalı tarafta ise, tedbir koyduran kimse yer alır (asıl davada davacı olan).

Bu dava, esas hakkındaki davanın karara bağlandığı mahkemede açılacaktır (m.399/2). Genel mahkemelerde görülen bu davada genel yargılama hükümleri uygulanacak ve verilen kararlara karşı, bu çerçevede kanun yoluna başvurulabilecektir.

Mahkeme, yaptığı inceleme sonunda, şartların oluştuğu kanaatine varırsa, tazminat talebini kabul ederek davalı aleyhine karar verecektir. Bu durumda tazminat talep eden, alacağını öncelikle, tedbir kararı verilirken tedbir isteyen yatırdığı teminattan alacaktır. Ancak, asıl hükmün kesinleşmesinden veya tedbir kararının kalkmasından itibaren bir ay içinde tazminat davasının açılmaması halinde teminatın iade edileceği de burada unutulmamalıdır (m.392/2). Tazminat davası açma hakkı da, hükmün kesinleşmesinden veya ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren bir yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar (m.399/3).

²²² Wolf-Dietrich Walker, "İş Hukukunda Geçici Hukuki Korumalara İlişkin Seçilmiş Problemler", Çev. Muhammet Özekes, **Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**, S.2, 2005, s.389.

²²³ "...Sorumluluk için ihtiyati haciz ya da ihtiyati tedbir koyduran kişinin kötü niyetli veya kusurlu olması şart değildir. Çünkü burada öngörülen sorumluluk, kusursuz bir sorumluluktur..." Yargıtay 4. HD., 17.10.1997 T., 8891/9687 (Kuru, Hukuk Muhakemeleri..., **a.g.e.**, s.4396).; "...Davalının sorumluluğunun kaynağı, bir para borcu değil, alınan tedbirden doğan objektif kusursuz sorumluluktur..." Yargıtay 4. HD., 04.03.1986 T., 685/2012 (Deren Yıldırım, Haksız Rekabet..., **a.g.e.**, s.156 dn.7).

SONUÇ

1. Geçici hukuki koruma, gerek usul hukukunun amaçlarının sağlanması bakımından, gerek hukuk devleti ve adil yargılamanın sağlanmaya çalışılması bakımından, gerekse sağlıklı bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından, hukukumuzdaki dağınık halde bulunan tedbirleri anlatmak için kullanılan üst şemsiye bir kavramdır. Geçici hukuki koruma bir yargılamada hükme kadar geçecek zaman içinde talep sahibinin hukuki durumundaki tehlikeyi önlemeyi amaçlamaktadır.
2. Geçici hukuki koruma tedbirleri toplumsal barışın sağlanması açısından önem taşımaktadır. Çünkü bireyler, etkin hukuksal himayenin sağlanmadığı kanısında oldukları zaman haklarını yasal olmayan yollardan elde etmeye çalışacaklardır. Bu da toplum düzeninin bozulmasına, hukuk düzenine olan saygı ve inancın azalmasına neden olacaktır. Dolayısıyla geçici koruma tedbirlerinin sosyal bir işlevi bulunmaktadır. Geçici hukuki koruma tedbirleri aynı zamanda daha sağlıklı yargılama prosedürünün ve maddi gerçeğe ulaşmanın da güvencesidir.
3. Geçici hukuki koruma yargılaması, asıl yargılamada adaleti temin talebinin yerine getirilmesine etki edeceğinden, geçici hukuki koruma asıl hukuki korumayı tamamlayıcı bir işleve sahiptir. Hukuki koruma talebi bir bütün olarak düşünüldüğünde, geçici hukuki koruma bu bütünün içinde, asıl parçanın korunması ve etkinliğinin sağlanmasına yönelik bir parça olduğu söylenebilir. Dolayısıyla geçici hukuki koruma yargılama hukukunun amacıyla bir bütünlük oluşturmaktadır.
4. İhtiyati tedbir, yargı organının bir hakkı koruyacak kesin hükmünü derhal verememesinden dolayı kesin hükme kadar devam eden yargılama boyunca, davacı ve/veya davalının hukuki durumunda meydana gelebilecek zararları önleyen, geçici nitelikteki yargı kararlarıdır. Dolayısıyla ihtiyati tedbirler geçici nitelikte olup, sadece kesin hukuki korumanın sonucuna kadar, bu sonucu anlamsız kılacak tehlikeleri bertaraf etmeyi amaçlarlar.
5. İhtiyati tedbir, geçici hukuki koruma başlığı altındaki bir grubu içine almaktadır. Buna göre, geçici hukuki koruma, ihtiyati tedbirler yanında, ihtiyati haciz ve delil tespitini de içine alan üst bir kavramdır. Ancak ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir ve delil

tespiti, her ne kadar geçici hukuki koruma sağlanması amacına hizmet etseler de birbirinden farklı koşullara sahip olup, biri diğerini kapsamamaktadır.

6. İhtiyati tedbirin amacını esas alan sınıflandırmaya göre ihtiyati tedbirler teminat, düzenleme ve eda amaçlı olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

7. İhtiyati tedbir kararının verilmesi kural olarak bu konuda bir talebin mahkemeye yöneltmesine bağlıdır. İhtiyati tedbiri, hukuki menfaati bulunan herkes isteyebilir. İhtiyati tedbir isteyebilmek için, her şeyden önce, taraf ehliyeti ve dava ehliyetine sahip olmak gerekir aynı zamanda da talepte bulunan kişinin, bu konuda sıfatının da olması gerekir. İhtiyati tedbir talebinde bulunabilecek olan kişi, bu talebi yapmakta hukuki menfaati bulunan kişi olduğuna göre, ihtiyati tedbir talebinin muhatabı da, talep sahibinin hukuki menfaatinin sağlanmasının muhatabı kim ise, o kişidir.

8. İhtiyati tedbir dava açılmadan önce esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeden talep edilir. Dava açıldıktan sonra ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilir. Böylelikle başka bir mahkeme tarafından, davaya bakmakta olan mahkemenin hükmü ile çelişen ihtiyati tedbir kararlarının verilmesinin önüne geçilmiş olmaktadır.

9. Dava açılmadan önce alınan ihtiyati tedbir ve dava açıldıktan sonra alınan ihtiyati tedbir dolayısıyla yapılan giderler yargılama giderlerindedir.

10. İhtiyati tedbir taleplerinin ve buna karşı yapılacak olan itirazların incelenmesinde basit yargılama usulü uygulanmaktadır. Mahkeme ihtiyati tedbir talebi gereği duruşma yapıp yapmama hususunda takdir hakkına sahiptir. Dolayısıyla ihtiyati tedbir talebi gereği duruşma yapılması şart değildir. Mahkeme, mümkün olan hallerde, tarafları duruşmaya davet etmeksizin dosya üzerinden karar verebilecektir. Ancak hakim, acele ve hakkın derhal korunmasının zorunlu olduğu bir hal yoksa veya karşı tarafın ihtiyati tedbiri etkisiz hale getirebilecek davranışlarda bulunma riski söz konusu değilse ihtiyati tedbir talebinin duruşmalı olarak incelenmesine karar verebilecektir.

11. Geçici hukuki korumalar bakımından hukuki dinlenilme hakkının sağlanması asıldır. Ancak bu hak istisnasız uygulanmamaktadır. Özellikle zorunlu durumlarda bu ilkenin yumuşatıldığı görülmektedir. Çünkü talepte bulunanın koruma talebi ile karşı tarafın hukuki dinlenilme hakkı karşı karşıya bulunmakta; geçici hukuki korumanın amacından ve tedbir yargılamasındaki özel menfaat dengesinden hareket edilerek,

hukuki dinlenilme hakkının, talepte bulunanın geçici hukuki koruma ihtiyacı karşısında gerilediği görülmektedir.

12. İhtiyati tedbirler normal yargılamadan farklı olarak gerçeğin tam olarak araştırılmasını değil, zararlı bir sonucu geçici olarak engellemeyi amaçladığından, mümkün olduğunca seri ve çabuk hareket etme gerekliliği ister istemez ve haklı olarak ispat ölçüsünü düşürmektedir. Bu nedenle ihtiyati tedbire karar verebilmek için tam ve kesin bir ispata gerek bulunmamaktadır; yaklaşık ispat yeterlidir. Bu durumda ihtiyati tedbir talebinde bulunanın iddia ettiği hakkın varlığı ve bu hakkın varlığının tehlikede olduğu hususunda hakimde kuvvetli bir kanaat oluşturması gerekmektedir. İhtiyati tedbirde ispat ölçüsünün düşürülmüş olması ispat yükünü etkilememektedir. Normal yargılamada yer alan ispat yüküne ilişkin hükümler ihtiyati tedbir yargılaması bakımından da geçerlidir.

13. İhtiyati tedbire karar verilmesi için yaklaşık ispatın yeterli sayılması, karşı tarafı veya üçüncü şahısları zarara uğratabilecektir. Karşı tarafın veya üçüncü şahısların uğrayabileceği muhtemel zararları karşılamak amacıyla ihtiyati tedbir talep eden taraf teminat göstermek zorundadır. Hakim her ne kadar karşı tarafın veya üçüncü kişinin haksız ihtiyati tedbir nedeniyle doğabilecek tüm muhtemel zararlarını karşılayacak bir teminat almalı ise de tedbir talep edenin acil hukuki koruma imkanını ortadan kaldıracak bir teminat miktarı öngörmemelidir. İhtiyati tedbir talebi resmi belgeye, başkaca kesin bir delile dayanıyor yahut durum ve koşullar gerektiriyorsa, mahkeme gerekçesini de açıkça belirtmek şartıyla teminat alınmamasına karar verebilecektir.

14. İhtiyati tedbir talebini dosya üzerinden veya duruşmalı olarak inceleyen mahkeme, edindiği kanaate göre ihtiyati tedbir talebinin kabulüne veya reddine ilişkin hüküm tesis etmektedir. Ancak hakim, davanın esasını çözümlenecek veya böyle bir sonuç doğuracak biçimde ihtiyati tedbir kararı veremez.

15. İhtiyati tedbir kararları kesin hukuki korumanın sonucuna kadar, var olan tehlikeyi ortadan kaldırmayı amaçladığından, söz konusu tedbir kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmezler. İhtiyati tedbir kararlarının hukuki niteliğine ilişkin olarak, bu kararlar için ara karar ya da nihai karar nitelendirmesi yapamayız. İhtiyati tedbir kararlarının hukuki niteliği için “geçici hukuki koruma” nitelendirmesi yeterlidir. Geçici hukuki koruma kararları ara karar ya da nihai karar olmayıp nihai karara bağlı

olmadan ondan ayrı verilirler ve nihai karara ulaşmanın değil, nihai karardaki etkinin ayakta kalmasını sağlayan kararlardır.

16. Mahkeme yaptığı inceleme üzerine ihtiyati tedbir talebinin kabulü veya reddi yönünde karar verebilir. İhtiyati tedbir şartları mevcut değilse, en azından Kanunun aradığı ölçüde ispat edilememişse, ihtiyati tedbir talebi reddedilir. Mahkeme tarafından yapılan inceleme neticesinde, ihtiyati tedbir şartları mevcutsa, bu takdirde mahkeme ihtiyati tedbiri kabul edecektir.

17. İhtiyati tedbir taleplerinin reddi ve bu taleplerin kabulü halinde itiraz üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurma imkanının olup olmadığı başvurma imkanı var ise bu kanun yolundan anlaşılması gereken şöyle ki;

- İhtiyati tedbir şartları mevcutsa, mahkeme ihtiyati tedbir kararı verecektir. Karşı taraf dinlenmeden verilmiş olan ihtiyati tedbir kararlarına itiraz edilebilir. Aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın itiraz hakkı, ihtiyati tedbir talebinin incelendiği yargılamaya davet edilmeyip tedbir kararının kendisi dinlenmeden verilmiş olmasına bağlanmıştır; bu durumda ihtiyati tedbir talebinin incelendiği yargılamaya davet edilen ve dinlenen tarafın itiraz hakkı bulunmamaktadır. Karşı tarafın duruşmada hazır bulunmaması durumunda verilen ihtiyati tedbir kararları bakımından, ihtiyati tedbirin uygulanması sırasında, aleyhine ihtiyati tedbir istenen karşı taraf hazır bulunuyorsa, tedbirin uygulanmasından itibaren; hazır bulunmuyorsa tedbirin uygulanmasına ilişkin tutanağın tebliğinden itibaren bir hafta içinde, ihtiyati tedbirin şartlarına, mahkemenin yetkisine ve teminata ilişkin olarak, kararı veren mahkemeye itiraz edebilir. İtiraz hakkında verilen karara karşı, kanun yoluna başvurulabilir.

- Dinlenmediği için kendisine itiraz imkanı tanınana kanun yoluna başvuru imkanı tanıyıp, daha önce dinlendiği için itirazlarını o sırada yaptığından daha sonra ayrıca itiraz yolu öngörülmeğe kanun yolu imkanı tanımamak eşitlik ilkesine aykırı olduğu gibi, burada kanun yolunu kabul etmenin hukuki denetim amacına, müessesenin niteliğine ve her şeyden önce mantığına da aykırıdır. Bu sebeple gerek itiraz hakkı olanın gerekse de dinlendiği için itiraz hakkı olmayanın kanun yoluna başvuru imkanının olması gerektiğini belirtmeliyiz.

- İhtiyati tedbir şartları mevcut değilse ihtiyati tedbir talebi reddedilir. İhtiyati tedbirin reddine karşı itiraz mümkün olmayıp, Kanun'da ihtiyati tedbir talebinin reddi

halinde kanun yoluna başvurulabileceği belirtilmiştir.

- Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ihtiyati tedbir talebi üzerine verilen kararlara karşı kanun yoluna başvurulabileceği belirtilmekle birlikte, bu kanun yolunun hangisi olacağı belirtilmemiştir. Aslında bunu belirtmeye gerek de yoktur; zira hangi kanun yolu yürürlükte ise o kanun yoluna başvurulması tabiidir. Yargıtay'ın farklı kararlarından ötürü doktrinde bu konuda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Doktrinde çoğunluk görüş, kanun yolundan istinaf anlaşılması gerektiği fakat bölge adliye mahkemelerinin kurulmadığı süreçte temyiz yoluna müracaat edilebilmesi gerektiğidir. HMK'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bu konuda Yargıtay Daireleri arasında görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Uygulamada tartışılan ve içtihatların birleştirilmesine sebep olan görüş ayrılıklarının özü, söz konusu geçici maddenin yollamasıyla HMK'nun 391. ve 394. maddelerinde öngörülen kanun yollarının bu süreçte temyiz olarak uygulanıp uygulanmayacağı hususuna ilişkindir.

- Doktrin görüşleri ve YİBHKG kararını da göz önüne alındığımızda kanaatimizce; Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Geçici 3. maddesinde, Bölge Adliye Mahkemeleri yürürlüğe girene kadar Yargıtay kanun yolu incelemesini yapacağı belirtilmektedir. Bölge adliye mahkemeleri kurulamadığından istinaf kanun yoluna ilişkin hükümler, yürürlüğe girmemiştir. Bu sebeple yürürlükte olan ve geçerli olan olağan kanun yolu, "temyiz" olduğu için "kanun yolu" ifadesinden temyizi anlamak gerekir. İhtiyati tedbir kararlarına karşı temyiz yolunun kapalı olduğu yönünde karar veren dairelerin kararlarını ve YİBHKG'nun kararını incelediğimizde aslında iş yükü kaygısıyla Yargıtay'ın böyle bir sonuca ulaştığı açıkça ortadadır. Şüphesiz kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı olarak Kanun'un açmış olduğu bir yolun her ne sebeple olursa olsun yargı tarafından kapatılması düşünülemez. Aksi halde yargı, açıkça düzenleme yapan yasamanın yetkisini gaspetmiş olur, bu da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. Dolayısıyla, kanun, "kanun yolu"na gitme imkanı vermişken, içtihat oluşturarak kanun yoluna gidilemeyeceğini söylemek, bu yolu kapatmak açıklanabilir bir durum değildir.

18. İhtiyati tedbir kararının uygulanması, verildiği tarihten itibaren bir hafta içinde talep edilmek zorundadır. Aksi halde kanuni süre içinde dava açılmış olsa dahi, tedbir kararı kendiliğinden kalkar. Geçici hukuki koruma niteliğindeki ihtiyati tedbirin çok uzun süre uygulanmadan ayakta kalması, kötüye kullanıma açık bir durum ortaya çıkaracağından ve bu hal tedbir alma amacına da aykırı düşeceğinden, tedbirin belirli

bir süre içinde uygulanması, aksi halde tedbir kararının kendiliğinden kalkması kabul edilmiştir.

19. Tedbir kararının uygulanması, tedbir kararı veren mahkemenin yargı çevresinde bulunan veya tedbir konusu mal ya da hakkın bulunduğu yer icra dairesinden talep edilir. İhtiyati tedbir kararları acele işlerden olduğundan resmi çalışma saatleri dışında, resmi tatil günlerinde ve adli tatil sırasında da karar icra edilebilecektir.

20. Tedbir, içinde zor kullanma yetkisini barındıran bir mahkeme emri olduğu için, bu emrin gereğinin sağlanması ve mahkeme kararlarına saygının korunması için ihtiyati tedbire aykırı davranışlar cezai yaptırıma bağlanmıştır. İhtiyati tedbir kararının uygulanmasına ilişkin emre uymayan veya tedbir kararına aykırı davranan kimse, bir aydan altı aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılır.

21. Tedbirin geçiciliği dikkate alındığında, hukuki durumun uzun süre askıda kalmaması ve tedbirin karşı taraf üzerinde baskı unsuru olarak kullanılmaması gerekir. Bu nedenle, tedbirin kısa sürede davaya dönüştürülerek, asıl hukuki koruma isteminde bulunulması gerekir. Tedbir, dava açılırken ya da dava açıldıktan sonra talep edilmişse, talepte bulunanın başka bir işlem yapmasına gerek yoktur. Sadece süresinde ve kanuna uygun şekilde tedbirin uygulanması sağlanmalıdır. Ancak ihtiyati tedbir kararı dava açılmadan önce verilmişse, tedbir talep eden, bu kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki (asıl) davasını açmalıdır. Bunun sebebi de tam bir ispat aranmaksızın verilen ihtiyati tedbir kararından sonra bir an önce dava açılarak uyuşmazlığın esası hakkında bir karar verilmesidir.

22. İhtiyati tedbir kararının etkisi, aksi belirtilmediği takdirde, nihai kararın kesinleşmesine kadar devam eder. Ancak, mahkeme, özellikle lehine tedbir kararı verilenin davayı kaybetmesi halinde, bunun aksine, yani, tedbirin esasa ilişkin nihai kararla birlikte kaldırılmasına karar verebilir. Hakimin, nihai kararın kesinleşmesinden sonra da ihtiyati tedbirin devam edeceğine karar vermesi mümkündür; hatta, ihtiyati tedbirle sağlanan geçici hukuki korumanın kesin korumaya dönüşmesi için böyle bir karar verilmesi zorunlu olabilir. Tedbir kalkmış veya kaldırılmış ise bu husus ilgili yerlere bildirilir. Böylece, tedbirin amacı dışına çıkarak, karşı tarafa (muhatabına) zarar vermesinin önüne geçilmiş olur.

23. İhtiyati tedbir bazı durumlarda kendiliğinden, bazı durumlarda da hakim kararıyla sona ermektedir. Şöyle ki;

- İhtiyati tedbir isteyen, ihtiyati tedbir kararının verildiği tarihten itibaren bir hafta içinde kararın uygulanmasını talep etmezse veya kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki davasını açmazsa veya açtığı halde dava açtığına ilişkin belgeyi aynı süre içinde ihtiyati tedbir kararını icra eden memura verip ihtiyati tedbir dosyasına koydurmazsa, ihtiyati tedbir, hiçbir merasime (işleme) gerek kalmaksızın, kendiliğinden kalkar. Aynı zamanda ihtiyati tedbir nihai kararın kesinleşmesiyle de sona erer.

- İhtiyati tedbir kararına itiraz ve ihtiyati tedbirin teminat karşılığında kalkması da söz konusudur. Ayrıca durum ve şartların değişmesi halinde ihtiyati tedbir kararı mahkeme tarafından değiştirilebilir veya kaldırılabilir.

24. İhtiyati tedbir talep eden tarafın bu tedbiri haksız olarak koydurduğu anlaşılırsa, karşı taraf veya üçüncü kişi, bu haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğradıkları zararların ödenmesini, ihtiyati tedbir koydurmuş olan taraftan ayrı bir tazminat davasıyla isteyebilecektir. Haksız ihtiyati tedbirden kaynaklanan tazminat taleplerinde kusursuz sorumluluk esası geçerlidir. Buna göre haksız ihtiyati tedbir koydurmuş olan taraf hiçbir kusuru olmasa da bunun sonuçlarından sorumlu olacaktır. Bu dava, esas hakkındaki davanın karara bağlandığı mahkemede açılacaktır. Tazminat davası açma hakkı, hükmün kesinleşmesinden veya ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren bir yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

KAYNAKÇA

AKINCI, Ziya. “Hakemlerin İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Kararı Verme Yetkisi”. **Prof. Şükrü Postacıoğlu’na Armağan**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları. 1997.

AKİL, Cenk. “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Haksız İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılan Tazminat Davası”. **Ankara Barosu Dergisi**. Y.71. 2013/3.

AKİL, Cenk. “Medeni Yargılama Hukukunda Mahkemelerce Yapılan Delil Tespiti”. **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C.58. S.1. 2009.

AKİL, Cenk. **İstinaf Kavramı**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2010.

AKKAN, Mine. “Medeni Usul Hukukunda Etkin Hukuki Koruma”. **Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**. S.6. 2007/1.

AKKAYA, Tolga. **Medeni Usul Hukukunda İstinaf**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2009.

AKYAZAN, Sıtkı. **İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri**. İstanbul. 1958.

ALANGOYA, Yavuz. “Davanın Esasını Çözümleyecek veya Böyle Bir Sonuç Doğuracak Biçimde İhtiyati Tedbir Kararları Hakkında”. **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. S.2. 2007/2.

ALANGOYA, Yavuz, M. Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım. **Medeni Usul Hukuku Esasları**. 7.b. İstanbul: Beta Basım-Yayımları. 2009.

ALBAYRAK, Hakan. **Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2013.

ALBUZ, Nilüfer. “Marka Hukukunda Geçici Hukuki Korumalar”. (Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**). İzmir. 2012.

ANSAY, Sabri Şakir. **Hukuk Yargılama Usulleri**. 7.b. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları. 1960.

ARIKAN, Serdar. “Endüstriyel Tasarımlarla İlgili İhtiyati Tedbirler”. **Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi**. S.3. 2005.

ARSLAN, Aziz Serkan. **Medeni Usul Hukukunda Delillerin Toplanması ve Doğrudanlık İlkesi**. Ankara: Adalet Yayınevi. 2012.

ARSLAN, Ramazan. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Geçici Hukuki Korumalar Konusunda Getirdiği Yenilikler”. **Bankacılar Dergisi**. Y.24. S. Özel Sayı. 2013.

ARSLAN, Ramazan, Ejder Yılmaz ve Sema Taşpınar Ayvaz. **Medeni Usul Hukuku**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2016.

- ARSLANDOĞAN, Birce. **Medeni Yargılama Hukukunda Delil Tespiti**. İstanbul: Emirler Matbaacılık. 2016.
- ASLAN AKYOL, Leyla. **Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti (Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre)**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2011.
- ATALAY, Esra. “Yargısal Temel Haklar”. **Prof. Şükrü Postacıoğlu'na Armağan**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları. 1997.
- ATEŞ, Mustafa. **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yargıtay İlke Kararları**. C.II. 2.b. Ankara: Yetkin Yayınları. 2014.
- AYVAZ TAŞPINAR, Sema. **Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) Zaman Bakımından Uygulanması**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2013.
- BAŞÖZEN, Ahmet. “Güncel Yargıtay Kararları Işığında İhtiyati Tedbirlerde “Yaklaşık İspat” ve “İhtimal” Kavramı”. **Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan**. C.16. Özel Sayı. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 2015.
- BAŞÖZEN, Ahmet. “Güncel Yargıtay Kararları ve Yargıtay İBK Işığında İhtiyati Tedbir Kararlarının Temyizi Sorunu”. **Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan**. C.1. Ankara: Yetkin Yayınları. 2014.
- BELGESAY, Mustafa Reşit. **Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları. 1939.
- BERKİ, Şakir. **Hukuk Muhakemeleri Usulü**. Ankara. 1959.
- BERKİN, Necmeddin. **Medeni Usul Hukuku Esasları**. İstanbul: Hamle Matbaası. 1969.
- BERKİN, Necmeddin. **Tatbikatçılara Medeni Usul Hukuku Rehberi**. İstanbul. 1981.
- BERKİN, Necmeddin. **İhtiyati Haciz**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları. 1962.
- BİLGE, Necip. **Medeni Yargılama Hukuku Dersleri**. 2.b. Ankara: Sevinç Matbaası. 1967.
- BİLGE, Necip ve Ergun Önen. **Medeni Yargılama Hukuku Dersleri**. 3.b. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları. 1978.
- BUDAK, Ali Cem. **Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması**. İstanbul: Beta Basım-Yayım. 2000.
- BUDAK, Ali Cem ve Tülay Özer. **Açıklayıcı Notlarla Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakkındaki İlk 100 Yargıtay Kararı**. Ankara: Adalet Yayınevi. 2012.
- CAN, Okan. “Marka Hukukunda İhtiyati Tedbir Kavramı”. **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan**. C.I. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2009.
- CANBOLAT, Ferhat. **Banka Garantisinde Savunma İmkanları ve İhtiyati Tedbirler**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2009.
- CURA, Aykut. “Karşılaştırmalı Olarak İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz”. **Bursa Barosu Dergisi**. Y.7. S.10. 1983.

ÇELİKEL, Aysel ve Bahadır Erdem. **Milletlerarası Özel Hukuk**. 13.b. İstanbul: Beta Basım- Yayım. 2014.

ÇETİNKAYA, Mehmet. “İhtiyati Tedbirler”. **Adalet Dergisi**. Y.63. 1972.

DEYNEKLİ, Adnan ve Mustafa Saldırım. **Öğretide ve Uygulamada İhtiyati Haciz**. 3.b. Ankara: Turhan Kitabevi. 2011.

DEYNEKLİ, Adnan. “Banka Alacağının Tahsilinde İhtiyati Hacizle İlgili Sorunlar”. **Bankacılar Dergisi**. S.76. 2011.

DURĞUT, Perihan. “Hukuk Muhakemeleri Kanununda İhtiyati Tedbir”. 2015. (Çevrimiçi)<https://wiki.zirve.edu.tr/users/derya.keskinci/weblog/dee5a/attachments/b6251/Hukuk%20Muhakemeleri%20Kanununda%20ihtiyati%20tedbir.docx>(Erişim Tarihi:01.01.2016).

DURMAN, Okay. “İhtiyati Tedbirde ve İhtiyati Tedbirden Sonra Açılan Davada Görevli Mahkeme”. **Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**. 2010/1.

ERCAN, İbrahim. “Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir”. (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**). Konya. 1992.

ERCAN, İbrahim. “İhtiyati Tedbir Kararına Muhalefet Edenlerin Cezalandırılması (HUMK m.113/A)”. **Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan**. İstanbul: Beta Basım- Yayım. 2003.

ERCAN, İbrahim. “Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir”. **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi**. 2004/4.

ERCAN, İsmail. **Medeni Usul Hukuku**. 10.b. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 2014.

ERİŞİR, Evrim. **Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 2013.

ERİŞİR, Evrim. “Para Alacaklarında İhtiyati Tedbirler – 11.10.2006 Tarihli Frankfurt Eyalet Yüksek Mahkemesi Kararının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı ve Borçlar Kanunu Tasarısı Bakımından Düşündürdükleri-”. **Haluk Konuralp Anısına Armağan**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2009.

EROĞLU, Sevilay. “Haksız Rekabete İlişkin İhtiyati Tedbirler”. **İzmir Barosu Dergisi**. Y.65. S.1. 2000.

ERTEN, Rifat. **Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma Önlemleri**. Ankara: Adalet Yayınevi. 2010.

GENÇCAN, Ömer Uğur. **6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2013.

GÖKCAN, Hasan Tahsin. **Mühür Bozma, Yedieminlik Yükümlülüğüne Uymama, İhtiyati Tedbir Kararına Aykırılık Suçları ve Zarara Yol Açan Yediemin İle Haksız Tedbir Uygulatana Karşı Tazminat Davaları**. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2001.

- GÖKSU, Mustafa. “Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre İhtiyati Tedbirin Uygulanmasını Talep Etme Zorunluluğu”. **Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan**. C.16. Özel Sayı. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 2015.
- GÖRGÜN, L. Şanal. **Medeni Usul Hukuku**. 4.b. Ankara: Yetkin Yayınları. 2015.
- GÜNDOĞDU, Dursun Ali. “İhtiyati Haciz Sebepleri”. (Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**). Kocaeli. 2006.
- GÜRDOĞAN, Burhan. **İcra Hukuku Dersleri**. Ankara: Ajans Türk Matbaası.1970.
- HADİMOĞLU, Nimet Özbek. **Brüksel (I) Tüzüğü Işığında AB Hukukunda Geçici ve Koruyucu Tedbir Kararları**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2009.
- KARAFAKİH, İsmail Hakkı. **Hukuk Muhakemeleri Usulü Esasları**. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları. 1952.
- KARSLI, Abdürrahim. **Medeni Muhakeme Hukuku**. 3.b. İstanbul: Alternatif Yayıncılık. 2012.
- KARSLI, Abdürrahim. **İcra ve İflas Hukuku**. 3.b. İstanbul: Alternatif Yayıncılık. 2014.
- KARSLI, Abdürrahim. ”İflasin Ertelenmesinde Bazı Problemler”. **Haluk Konuralp Anısına Armağan**. C.II. Ankara: Yetkin Yayınları. 2009.
- KAVLAK, Bengül. “Marka Hukukunda İhtiyati Tedbirlerin 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Işığında Değerlendirilmesi”. 2014. (Çevrimiçi) <http://journal.yasar.edu.tr/wpcontent/uploads/2014/01/14Beng%C3%BCIKAVLAK.pdf>. (E.T. 16.11.2015).
- KAYA, Arslan. “İlk Yazılı Talepte Ödeme Kayıtlı Garantilerde İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz”. **Prof. Dr. Hayri Domaniç’e Armağan**. İstanbul: Prestij Matbaası.1995.
- KAZANCI, İdil Tuncer. “Yargı Kararları ve 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde İhtiyati Tedbirlere İlişkin Bazı Sorunlar”. **Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Dergisi**. C.8. S.23. 2012.
- KILIÇOĞLU, Evren. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Gider Avansına İlişkin Düzenlemeleri Hakkında Değerlendirmeler”. **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**. S.99-100. Kasım-Aralık 2012.
- KIRTILOĞLU, Serhat. “İhtiyati Tedbirde Görevli ve Yetkili Mahkeme”. **Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan**. C.I. Ankara: Turhan Kitabevi. 2010.
- KİRAZ, Taylan Özgür. **6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Getirilen Yenilikler**. 2.b. Ankara: Adalet Yayınevi. 2012.
- KONURALP, Cengiz Serhat. **İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 2013.
- KONURALP, Cengiz Serhat. “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre İhtiyati Tedbirler”. **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**. C.LXXI. S.2. 2013.

KONURALP, Haluk. **Medeni Usul Hukuku**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.2006.

KONURALP, Haluk. **Medeni Usul Hukukunda İspat Kurallarının Zorlanan Sınırları**. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları. 1999.

KORKMAZ TAŞ, Hülya. “Türk Hukuku’nda İhtiyati Tedbirler”. (Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**). Diyarbakır. 1995.

KURU, Baki. **Nizasız Kaza**. Ankara: Ajans Türk Matbaası. 1961.

KURU, Baki. **Hukuk Muhakemeleri Usulü El Kitabı**. İstanbul: Alfa Basım Yayım. 1995.

KURU, Baki. **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**. İstanbul: Legal Yayınevi. 2015.

KURU, Baki. **Hukuk Muhakemeleri Usulü**. C.IV. 6.b. İstanbul: Demir Demir Yayıncılık. 2001.

KURU, Baki. **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**. 2.b. Ankara: Adalet Yayınevi. 2013.

KURU, Baki, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz. **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**. 24.b. Ankara: Yetkin Yayınları. 2013.

KURU, Baki, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz. **İcra ve İflas Hukuku (Ders Kitabı)**. 28.b. Ankara: Yetkin Yayınları. 2014.

MUŞUL, Timuçin. **Medeni Usul Hukuku**. 3.b. Ankara: Adalet Yayınevi. 2012.

MUŞUL, Timuçin. **İcra ve İflas Hukuku**. 6.b. Ankara: Adalet Yayınevi. 2013.

MÜLKÜS, Halil. “İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haczin Uygulama Yeri”. **Ankara Barosu Dergisi**. 1969/2.

ONAR, Sıddık Sami ve Mustafa Reşit Belgesay. **Adliye Hukukunun Umumi Esasları**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları. 1944.

ÖNDER, Âkıl. “İhtiyati Tedbirler”. **Adliye Ceridesi**. S.3. 1943.

ÖNEN, Ergun. **Medeni Yargılama Hukuku**. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları. 1979.

ÖNEN, Ergun. **İnşai Dava**. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları. 1981.

ÖNEN, Ergun. “İhtiyati Haczin Kaldırılması Davası (İİK m.265)”. **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C.37. S.1. 1980.

ÖZBAY, İbrahim. **6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Neler Getirdi?**. 2.b. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2013.

ÖZBEK, Mustafa. “Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri Başlığı Altında İhtiyati Tedbir İle Yürütmenin Durdurulması Kavramlarının Farkları Nelerdir”. **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**. 2000/106.

ÖZBEK, Mustafa. “İşe İade Davasında Davacı İşçinin Tedbiren İşe İadesi”. **Çalışma ve Toplum Dergisi**. N.35. S.4. 2012.

ÖZEKES, Muhammet. **İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz**. Ankara: Seçkin Yayınevi. 1999.

ÖZEKES, Muhammet. “Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku’nda İhtiyati Tedbir”. **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C.4. N.2. 2002.

ÖZEKES, Muhammet. **Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2003.

ÖZEKES, Muhammet. “İcra ve İflas Kanunu’nda İhtiyati Hacze İlişkin Değişikliklerin Değerlendirilmesi”. **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C.1. S.2. 2004.

ÖZEKES, Muhammet. “İhtiyati Haciz Kararlarının Gerekçeli Olması ve Kanun Yoluna Başvuru –Bir Karar Üzerine Değerlendirme-“. **Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan**. İstanbul: Alkım Yayıncılık. 2007.

ÖZEKES, Muhammet. “Üst Derece Mahkemeleri Kararlarında Gerekçe,” İstinaf Mahkemelerinin Kuruluşunun Desteklenmesi Projesi –Uluslararası Konferans – **İstinaf Mahkemelerinin Kurulmasından Sonra Yargıtay’ın Rolü Konferansı**. Ankara: Adalet Bakanlığı Yayını. 2007.

ÖZEKES, Muhammet ve Evrim Erişir. “Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi”. **Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**. S.5. 2006/3.

ÖZKAN, Hasan. **Delil Tespiti, İhtiyati Tedbir, Adli Yardım Açıklamalı – İçtihatlı Sulh Hukuk Davaları ve Tatbikatı**. İstanbul: Legal Yayınevi. 2015.

ÖZKAN, Hasan. **İhtiyati Haciz, İhtiyati Tedbir, Açıklamalı- İçtihatlı Asliye Hukuk Davaları ve Tatbikatı**. İstanbul: Legal Yayınevi. 2015.

ÖZKAN, Hasan. **Açıklamalı-İçtihatlı İhtiyati Tedbir, Delil Tespiti, İhtiyati Haciz ve Kamu Alacağının Tahsilinde İhtiyati Haciz**. İstanbul: Legal Yayınevi. 2006.

ÖZKAN, Işıl. “Avrupa Toplulukları Adalet Divanı ve İlk Derece Mahkemesinde İhtiyati Tedbirler”. **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**. **Prof. Dr. Ergin Nomer’e Armağan**. Y.22. S.2. 2002.

ÖZKAN SUNGURTEKİN, Meral. **Türk Medeni Yargılama Hukuku**. İzmir: Meta Basım. 2013.

ÖZKÖK, Süleyman. **İhtiyati Tedbirler**. Ankara: Turhan Kitabevi. 2002.

ÖZSUNAY, Ergun. “Kurumsal Tahkim Sistemlerinde ve Bazı Ulusal Hukukların Uluslararası Tahkimle İlgili Düzenlemeler ’inde Geçici ve Koruyucu Önlemler”. **İstanbul Barosu Dergisi**. C. 77. S.2. 2003.

ÖZTEK, Selçuk. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’ndaki Geçici Hukuki Koruma Hükümlerinin Değerlendirilmesi”. **Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı-X Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Değerlendirilmesi**. İzmir. 1-2 Ekim 2012.

ÖZÜARI, Nafiz Ruhi. “İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz”. **Adalet Dergisi**. Y.47. S.3. 1956.

PEKCANITEZ, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes. **Medeni Usul Hukuku**. 14.b. Ankara: Yetkin Yayınları. 2013.

PEKCANITEZ, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes. **Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2014.

PEKCANITEZ, Hakan. “Milletlerarası Tahkimde Geçici Hukuki Koruma Önlemleri”. **Milletlerarası Tahkim Semineri**. ICC Türkiye Milli Komitesi. Ankara. 2003.

PEKCANITEZ, Hakan, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özekes. **İcra ve İflas Hukuku**. 10.b. Ankara: Yetkin Yayınları. 2012.

PEKCANITEZ, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes. **İcra ve İflas Hukuku Temel Bilgiler**. 11.b. Ankara: Yetkin Yayınları. 2014.

PEKCANITEZ, Hakan. “Hukuki Dinlenilme Hakkı” **Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağan**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını. 2000.

POSTACIOĞLU, İlhan. **Medeni Usul Hukuku Dersleri**. 6.b. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları. 1975.

POSTACIOĞLU, İlhan ve Sümer Altay. **İcra Hukuku Esasları**. 5.b. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2010.

POSTACIOĞLU, İlhan ve Sümer Altay. **Medeni Usul Hukuku Dersleri**. 7.b. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2015.

SALDIRIM, Mustafa. **Öğretide ve Uygulamada Bütün Yönleriyle İhtiyati Haciz**. Ankara. 1997.

SALDIRIM, Mustafa. “İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme”. **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**. S.2. 1997.

SARISÖZEN, Serhat. “İhtiyati Tedbir Kararlarına Karşı Başvuru Yolu ve İçtihadı Birleştirme Kararı”. **Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan**. C.16. Özel Sayı. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 2015.

SEVEN, Vural. “Çek Keşidecisinin TTK m.711/3’e Göre Verdiği Ödemeden Men Talimatının Hukuki Niteliği ve Ceza Kovuşturmasına Etkisi”. **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**. S.70. 2007.

ŞANLI, Cemal. **Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları**. 3.b. İstanbul: Beta Basım-Yayımları. 2005.

TANRIVER, Süha. **İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi**. Ankara: Yetkin Yayınları. 1996.

TÖRE FÜTUHİ, Hayrullah. “İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tedbir Nedeniyle Açılacak Tazminat Davaları”. **Ankara Barosu Dergisi**. 1974/5.

TUTUMLU, Mehmet Akif. “Görevsizlik Kararının Kesinleşmesi Sürecinde “İhtiyati Tedbir”in Hangi Mahkemeden İsteneceği ve Kararın Nasıl Oluşturulacağı Sorunu”. **Hukuk Gündemi**. S.3. Aralık 2005.

TUTUMLU, Mehmet Akif. **Medeni Usul Hukuku Sorunları**. C.I. 3.b. Ankara: Seçkin Yayınevi. 2010.

- ULUKAPI, Ömer. **Medeni Usul Hukuku**. Konya: Mimoza Yayınları. 2014.
- ULUKAPI, Ömer. **İcra ve İflas Hukuku**. 5.b. Konya: Mimoza Yayınları. 2012.
- UMAR, Bilge. **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**. 2.b. Ankara: Yetkin Yayınları. 2014.
- UMAR, Bilge. **Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuzun Mevzuat Neuchatel Kantonundaki Tatbikatı**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi. 1967.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim. **İhtiyati Tedbirler [Geçici Hukuki Himaye (koruma) Önlemleri]** İstanbul: İstanbul Üniversitesi. 1981.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim. **Medeni Yargılama Hukuku Cilt I-II**. 7.b. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi. 2000.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim. **İcra Hukukunun Esasları**. 8.b. İstanbul: Fakülteler Matbaası. 2004.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim. “İhtiyati Tedbirden Dolayı Tazminat Davası”. **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**. C.XXVIII. S.1-4. 1962.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim. “İhtiyati Tedbir Kararının Haksızlığı Halinde Açılabilir Olan Tazminat Davasının Şartları”. **Makaleler, İctihat Tahlilleri ve Çeviriler**. Ankara: Adalet Yayınevi. 2010.
- WALKER, Wolf-Dietrich. “İş Hukukunda Geçici Hukuki Korumalara İlişkin Seçilmiş Problemler”. Çev. Muhammet Özkes. **Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**. S.2. 2005.
- YAVAŞ, Murat. “Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti”. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. İstanbul. 1999.
- YAVAŞ, Murat. “Mevzuat Kanun ile Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Medeni Yargılamaya Hakim Olan İlkeler ve Hakim Rolü”. **Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan**. İstanbul: Alkım Yayınevi. 2007.
- YILDIRIM, Kamil (der.). **İlkeler Işığında Medeni Yargılama Hukuku**. 7.b. İstanbul: Beta Basım-Yayım. 2012.
- YILDIRIM, Kamil ve Nevhis Deren-Yıldırım. **İcra ve İflas Hukuku**. 6.b. İstanbul: Beta Basım-Yayım. 2015.
- YILDIRIM DEREN, Nevhis. **Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku’nda İhtiyati Tedbirler**. 2.b. İstanbul: Alkım Yayınevi. 2002.
- YILDIRIM DEREN, Nevhis. “Dava Şartı Olarak Hukuki Himaye İhtiyacına Eleştirel Bir Bakış”. **Yargıtay Dergisi**. S.3. 1995.
- YILDIRIM DEREN, Nevhis. “Marka Hukukunda İhtiyati Tedbirlere İlişkin Bazı Sorunlar”. **Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan**. İstanbul: Beta Basım-Yayım. 2003.
- YILDIRIM DEREN, Nevhis. “Geçici Hukuki Korumalar”. **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı’nın Getirdiği Yenilikler ve Bu Yeniliklerin Değerlendirilmesi**. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları. 2008.

YILDIRIM DEREN, Nevhis. “4949 Sayılı ve 17.07.2003 Tarihli Kanun İle Yapılan Değişiklik Çerçevesinde İhtiyati Haciz Kararlarının Hukuki Niteliği ve Kontrolü”. **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C.1. S.2. 2004.

YILDIRIM DEREN, Nevhis. “Medeni Usul Hukuku’nun Evrenselleşmesi Yolunda İhtiyati Tedbir Alanında Yabancı Hukukun Etkileri”. Çev. Hamide Özden Özkaya. **Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan**. İstanbul: Alkım Yayınevi. 2003.

YILDIRIM DEREN, Nevhis. “Fikri Mülkiyet Hukuku İle Usul Hukukunun Çatışma Alanı: İhtiyati Tedbirler”. 2012. (Çevrimiçi) http://www.domainom.com/sites/default/files/aippi_tr_2012_seminer_28_haziran_02domainom.pdf. (E.T. 06.02.2016).

YILDIRIM, Zahid Emre. “İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tedbir Kavramları ve Karşılaştırılması”. 2016. (Çevrimiçi) <http://docplayer.biz.tr/1893805-Ihtiyati-haciz-ve-ihitiyati-tedbir-kavramlari-ve-karsilastirilmesi> (Erişim Tarihi: 31.01.2016).

YILMAZ, Ejder. **Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri**. C.I. Ankara: Yetkin Yayınları. 2001.

YILMAZ, Ejder. **Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri**. C.II. Ankara: Yetkin Yayınları. 2001.

YILMAZ, Ejder. “İhtiyati Haciz ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar”. **Bankacılar Dergisi**. 1998/27.

YILMAZ, Ejder. **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**. 2.b. Ankara: Yetkin Yayınları. 2013.

YILMAZ, Ejder. **Hukuk Sözlüğü**. 10.b. Ankara: Yetkin Yayınları. 2011.

YILMAZ, Ejder ve H. Ümit Yılmaz. **Hukuk Rehberi (Adli Yazı ve Yazışma Usulleri)**. C.II. Ankara: Yetkin Yayınları. 2006.

YILMAZ, Ejder. “Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanun Yolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Kararı Verme Yetkisi”. **Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**. C.5. S.13. 2009.

YILMAZ, Orhan. **İhtiyati Tedbirler**. Konya/Ereğli: İvriz Matbaası. 1982.

YILMAZ, Orhan. “İhtiyati Tedbirlerde Görev ve Yetki”. **Yargıtay Dergisi**. C.3. 1977/3-4.

YILMAZ, Zehra Sanem. **Sermaye Şirketlerinde (Anonim ve Limited Şirketlerde) Geçici Hukuki Korumalar (İhtiyati Tedbirler)**. İzmir: Güncel Yayınevi. 2004.

YÖRDEM, Yılmaz. “Marka Hukukunda İhtiyati Tedbir”. **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**. C.6. S.21. 2007. (Çevrimiçi) dergipark.ulakbim.gov.tr. (E.T.02.12.2015).

YÜCEL, Müjgan Tunç. **HMK Uyarınca Tahkimde İhtiyati Tedbir ve Delil Tespiti**. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2013.

YÜCEL, Müjgan Tunç. “Haksız Rekabet Hukukunda Teminat Amaçlı İhtiyati Tedbirler”. **Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan**. İstanbul: Alkım Yayınevi. 2003.